

LEGIONÁŘSKÝ

1/2020

Směr

COVID-19
a krizový režim

Čs. legie
a carský poklad

30 let od operace
Pouštní bouře

100 let
naší vlajky

Co mohu udělat, abych zabránil nákaze a šíření viru

Často si umývejte ruce mýdlem a vodou, nebo použijte dezinfekční gel

Při kašli a rýmě použijte výhradně **jednorázové kapesníky**

Vyhod'te použitý kapesník (pak si umyjte ruce)

Pokud nemáte kapesník, **použijte rukáv**

Nedotýkejte se očí, nosu a úst nemytýma rukama

Vyhýbejte se kontaktu s nemocnými lidmi

ÚVOD

Slovo předsedy ČsOL 2
 Doporučení a prevence 3-4

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Činnost POWV při vyhlášeném nouzovém stavu 5
 Zrod novodobých tradic 6
 Příčiny vzniku války v Perském zálivu 7
 Vzpomínky na Perský záliv 8-9

Místopředseda ČsOL oslavil 97. narozeniny 10
 Jihomoravský kraj přispěl na projekt POWV 10
 Dar Karlovarského kraje na péči o válečné veterány 10
 Zapojte se do sbírky pro vojáky 11
 Dar společnosti Rheinmetall ČR, s. r. o. 12-13

LEGIE 100

Projekt LEGIE 100 v těžkých dobách 14-15

100 let vlajky – 100 let hrdosti 16-19
 Poutě ČsOL 20-25
 Na magistrále v roce 1919 26-29
 Ruský zlatý poklad a československé legie 30-37

STALO SE

SILVER A v paměti tří generací 38
 Larischovu vilu navštívil ministr kultury Lubomír Zaorálek 39
 Sdružení čs. dobrovolníků ve Francii oslavilo sto let 40-41
 Žamberk si připomněl paraskupinu Barium 42

Výročí bojů u Jasla a Sokolova 43
 Na liduprázdných Hradčanech se vzpomínalo na okupaci 44

Výročí smrti pobožného střelce 45
 75 let od posledního náletu na Prahu 45

ČINNOST JEDNOT

Vzpomínka na 15. březen 1939 v Mladé Boleslavi 46
 Den s T. G. M. v Lánech 47
 Před Masarykem v Dobrovici 47
 Připomínka 170. výročí narození T. G. Masaryka a 102. výročí bitvy u Bachmače v Olomouci 48
 Pietní akt obětem bojů o Těšínsko 49
 VII. Zimní legiomařš 49

76. výročí sestřelení bombardéru „Miss Fortune“ u Nepomuku 50
 Přednáška o návratu čs. legionářů do vlasti navštívily v Avionu desítky lidí 51
 Připomenutí 75. výročí letecké bitvy 52-53
 125 let od narození arm. gen. in m. Karla Kutlvašra 53
 Prezident T. G. Masaryk po 100 letech v Hradci Králové 54
 Pamětní deska legionářům v Postřekově 55
 Připomínka bojů o Slovensko a činnost poděbradské jednoty v roce 2019 56-57
 Památce obětem holokaustu 57

HISTORIE

Církev československá husitská v roce svého 100. výročí 58-60
 Příběh Larischovy vily IV 61-63

RECENZE

Vzpomínky místopředsedy ČsOL Tichomíra Mirkoviče 64

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

Vážené sestry, vážení bratři,

nacházíme se v situaci, kterou si mnoho z nás nejspíš nedokázalo ještě před pár dny ani představit. Pro mnohé z nás je to poprvé, kdy jsou naše životy převráceny z běžného režimu do nouzového stavu. Jistě se každý s nastalou situací snaží sžít, jak dovede. Jsme si ale vědomi i toho, že mnoho z našich členů se může v těchto dnech dostat do nelehké situace, se kterou si sami nemohou poradit.

Také naši legionáři byli v minulosti mnohdy odkázáni jen sami na sebe a dokázali si s každou překážkou, která se před nimi objevila, poradit vlastními silami. Proto i my, nositelé jejich odkazu, chceme nabídnout všem našim členům pomocnou ruku. Pokud jste se vlivem současné pandemie dostali do obtíží, nebo se jen cítíte osamělí a ztraceni ve změti stále se měnících informací, obraťte se na nás. Pokusíme se vám pomoci, podle našich možností a schopností. Z důvodu vyhlášení nouzového stavu kvůli pandemii COVID-19 v České republice je sekretariát Československé obce legionářské v hotelu Legie z bezpečnostního důvodu uzavřen a službu zde drží střídavě jeden pracovník. To ale neznamená, že nejsme připraveni Vám být nápomocni. Obracet se na nás můžete na telefonním čísle 734 315 640 nebo na e-mailu sekretariat@csol.cz.

Dovolte mi na tomto místě apelovat hlavně na Vás, starší členy obce. Berte vážně doporučení odborníků a nevystavujte se zbytečnému riziku nákazy. Snažte se vycházet co nejméně. Pokud musíte ven, udržujte bezpečný odstup od ostatních osob a nezapomínejte na zakrytí úst a nosu. Sledujte zpravodajství a dbejte o své zdraví. Abychom ochránili naše válečné veterány, vydal jsem pokyny k přechodu projektu Péče ČsOL o válečné veterány do krizového režimu. Vedoucí projektu zrušil jakékoliv aktivity osobního kontaktu s válečnými veterány zařazenými v projektu PoVV. Současně vydal pokyn terénním pracovníkům kontaktovat válečné veterány ve své péči telefonicky nebo jiným, výhradně neosobním způsobem s cílem monitoringu stavu veterána, zprostředkování kontaktů a informací či jenom krátké pozdravení ve velmi nestandardní životní situaci. Současně jsme navázali kontakt s krajskými krizovými štáby s cílem předávání informací o zdravotním stavu našich veteránů, popřípadě požadavků na donáškové služby či případnou zdravotní pomoc.

Zároveň bych chtěl vyzvat naše členy, kteří mají tu možnost, aby se zapojili do pomoci lidem ve svém okolí. Víím, že mnozí z vás již teď pomáhají a zapojují se jako dobrovolníci, jsem za to rád a srdečně vám za to děkuji. Stejně tak patří mé poděkování všem z vás, kteří zůstáváte v práci a udržujete tak v chodu obchody, krizové telefonní linky, krizovou infrastrukturu či hromadnou dopravu, přinášíte lidem nové informace, dohlížíte na veřejný pořádek, střežíte hraniční přechody a samozřejmě nemohu zapomenout poděkovat veškerému personálu ve zdravotnictví, hasičům a dalším příslušníkům krizových orgánů za vaše nasazení a odhodlání. Přitom ale všichni nezapomínejme na své starší příbuzné, kteří se mohou v těchto dnech cítit osaměle,

nebo dokonce vystrašeně. Zavolejte svým rodičům či prarodičům, určitě je tím potěšíte. V těchto dnech trochu rozptýlení uvítá jistě každý, ale chraňme je před zavlečením nákazy. Prosim, chovejte se ohleduplně k nim i ke svému okolí a dbejte na jejich zdraví.

Současná situace je jistě pro většinu z nás zcela neočekávaná, ale věřím, že se nám ji jako společnosti podaří zvládnout.

Závěrem mi ještě dovoluji znovu připomenout nejzákladnější způsob ochrany před nákazou, kterou je časté a pečlivé mytí rukou teplou vodou a mýdlem. Vězte, že na ruce není potřeba používat žádné další dezinfekční prostředky, mýdlo si s viry poradí. Dezinfekční gely je vhodné použít v případě, kdy k vodě a mýdлу nemáte přístup. Snažte se nesať si na obličej, nekašlejte si do dlaní a používejte jednorázové kapesníky. V domácnosti dbejte na pečlivé umytí povrchů, kterých se často dotýkáte – kliky, stůl, kuchyňská linka, koupelna, ale i mobilní telefon či klíče. Většinu povrchů stačí umýt běžnými úklidovými prostředky, případně můžete použít Savo zředěné vodou v poměru 1:10. Také je vhodné měnit častěji ručníky, osušky, utěrky a ložní prádlo. Důležitý je i přísun čerstvého vzduchu, proto pravidelně větrejte a to i několikrát denně. Na následujících stránkách jsme pro vás shromáždili informace a rady autorit k probíhající pandemii nemoci COVID-19 a jejímu zvládnutí. Využili jsme pro to informační tabulky z portálu Fakultní nemocnice Motol, Ministerstva zdravotnictví ČR, Světové zdravotnické organizace či Deniku.cz.

Prosim, chovejte se ohleduplně k sobě i svému okolí, chraňte se a dbejte na své zdraví.

*plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské*

DESATERO KE KORONAVIRU

01

Často a důkladně si myjte ruce mýdlem či dezinfekčním gelem

06

Eliminujte kontakt s nemocnými lidmi

Pravidelně otírejte dezinfekčními ubrousky také vlastní předměty (např. mobilní telefon)

02

Necestujte do zasažených lokalit

07

03

Kašlete a kýchejte do kapesníku či rukávu

08

Pokud se necítíte dobře, zůstaňte doma

Používejte jednorázové kapesníky a poté je vyhoďte

04

Sledujte aktuální informace na ověřených webech (mzcr.cz, szu.cz)

09

05

Vyhýbejte se velkému uskupení osob a udržujte si bezpečný odstup (cca 2 metry)

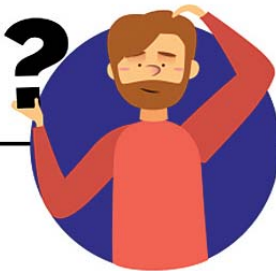

10

Řiďte se doporučením příslušných úřadů a vlády ČR

Děkujeme Vám za zodpovědný přístup a ohleduplnost k ostatním.

JAK POSTUPOVAT?

A

B

MÁM PODEZŘENÍ NA KORONAVIRUS

POTŘEBUJI SE JEN PORADIT

ZŮSTAŇTE DOMA a ZAVOLEJTE:
• svého praktického lékaře
• příslušnou hygienickou stanici

Navštivte webové stránky zřízené ke koronaviru:

koronavirus.mzcr.cz

POKUD DOJDE K VYHODNOCENÍ, ŽE

PORADENSKÉ LINKY

Hlavní linka: **1212**

Státní zdravotní ústav

724 810 106 | 725 191 367 | 725 191 370

Zdravotní pojišťovny

VZP: 952 222 222 ZP ŠKODA: 800 209 000

VoZP: 844 888 888 ZPMV: 844 211 211

ČPZP: 810 800 000 RBP: 800 213 213

OZP: 261 105 555

JE TŘEBA PROVÉST TEST

NENÍ TŘEBA PROVÉST TEST

ŘIĎTE SE DALŠÍMI POKYNY
HYGIENIKŮ A LÉKAŘŮ

• MŮŽETE SE VRÁTIT K BEŽNÝM ČINNOSTEM
• NADÁLE POZORUJTE SVŮJ STAV
• CHOVEJTE SE ZODPOVĚDNĚ VŮČI SVĚMU OKOLÍ
• DODRŽUJTE ZÁKLADNÍ HYGIENICKÁ PRAVIDLA
• VYHÝBEJTE SE VELKEMU USKUPENÍ OSOB
• ŘIĎTE SE DOPORUČENÍM PŘÍSLUŠNÝCH ÚŘADŮ A VLÁDY

6x o látkových rouškách

- **Z čeho mám roušku ušít? Jaký materiál je nevhodnější?**

Látkové roušky je vhodné ušít ideálně z bavlny, hustě tkané, např. sypkovina, z potahu na polštáře atd.

- **Jak dlouho mohu nosit látkovou roušku?**

Roušku noste, dokud nezvlhne, cca 1-2 hodiny. Pak se její účinnost snižuje. Mějte proto u sebe více roušek.

- **Co s použitou látkovou rouškou?**

Roušku sundejte z obličeje bez kontaktu s přední zevní plochou a vložte do igelitového sáčku. Sáček uzavřete. Potom si umyjte nebo vydezinfikujte ruce.

- **Lze látkové roušky nosit opakovaně?**

Ano, látkové roušky lze po vyprání a vyžehlení použít opakovaně. Látkovou roušku vyvařte ideálně na 90 stupňů Celsia po dobu cca 5 minut. Po usušení ji ještě vyžehlete z obou stran.

- **Jak mám roušku nosit?**

Rouška by vám měla zakrývat nos a ústa a měla by pevně přiléhat k obličeji. Při nošení roušky nesahejte na její zevní plochu a nesahejte si na obličej, zejména oči, nos a ústa.

- **Kdy mám roušku nosit?**

Vždy, když jdete ven, na nákup, na procházku, se psem...

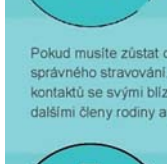

Zvládání stresu během nákazy COVID-19

Během krize je normální cítit se smutný, ve stresu, zmatený, vyděšený nebo rozložený.

Pomoci může popovídat si s lidmi, kterým věříte. Kontaktujte své přátele a rodinu.

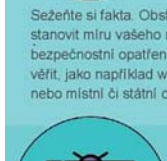

Pokud musíte zůstat doma, dodržujte zdravý životní styl – včetně správného stravování, dostatečného spánku, cvičení a sociálních kontaktů se svými blízkými doma a e-mailem nebo telefonicky s dalšími členy rodiny a přáteli.

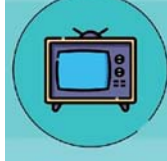

Když nevíte, co si počít se svými emocemi, neuchylujte se ke kouření, alkoholu nebo jiným drogám.

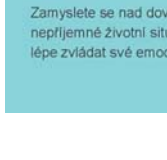
Pokud se cítíte svými pocity zavaleni, promluvte si se zdravotníkem nebo poradcem. Sestavte si plán, kam jít a jak vyhledat pomoc v oblasti tělesného a duševního zdraví, pokud ji budete potřebovat.

Sežeňte si fakta. Obstarejte si informace, které vám pomohou správně stanovit míru vašeho rizika tak, abyste mohli přijmout přiměřená bezpečnostní opatření. Najděte si důvěryhodný zdroj, kterému můžete věřit, jako například webové stránky Světové zdravotnické organizace nebo místní či státní orgán působící v oblasti veřejného zdraví.

Omezte dobu, kdy si děláte starosti a jste rozrušení, zkrácením času, který vy a vaše rodina trávíte sledováním a posloucháním mediálních vstupů, které vnímáte jako znepokojující.

Zamyslete se nad dovednostmi, které vám v minulosti pomohly zvládat nepříjemné životní situace, a tyto dovednosti využijte, abyste dokázali lépe zvládat své emoce během nesnadné doby této pandemie.

JAK SI SPRÁVNĚ MÝT RUCI

Zpracováno s využitím publikace „SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE: Směrnice SZO Hygiena rukou ve zdravotnictví: Souhlm. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2011.“

Vydal Státní zdravotní ústav Praha za finanční podpory MZ ČR v rámci projektu „Významné dny ve zdravotnictví v kontextu podpory zdraví“. NPZ-PPZ 2017. Praha, 2017.
Grafické zpracování Daniela Sladká, ARG, spol. s r.o.

Činnost POVV při vyhlášeném nouzovém stavu

br. Viktor Šinkovec
vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány

Vzhledem k aktuální situaci při psaní tohoto článku není z pochopitelných důvodů realizována hlavní forma péče o válečné veterány spočívající v osobním styku prostřednictvím návštěv nebo setkávání a dalších přímých kontaktů. Z důvodu ohrožení zdraví a v souladu s vyhlášeným nouzovým stavem jsou až do odvolání zrušeny jakékoliv aktivity osobního kontaktu s válečnými veterány zařazenými v projektu Péče ČsOL o válečné veterány včetně organizovaných setkávání a pietních akcí.

Naši terénní pracovníci, v souladu s nařízeními vlády, dalších odpovědných orgánů a vlastně i s elementárními zásadami zdravého rozumu žádné návštěvy ani další rizikové kontakty nyní neprovádí. To však neznamená, že by se svým veteránům nevěnovali. Veteráni všech kategorií, druhováleční, novodobí i veteráni 3. odboje jsou v současné době a v dalším období budou kontaktováni telefonicky nebo jiným, výhradně neosobním způsobem.

Cílem těchto telefonických nebo mailových kontaktů je poskytování informací, zjištění stavu veterána, zprostředkování

kontaktů nebo i jenom krátké pozdravení ve velmi nestandardní životní situaci. V rámci těchto telefonátů, například terénní pracovník Plzeňského kraje br. Ivan Čiliak pomáhal veteránům s naladěním set-top boxů při zprovoznění seniorské stanice ČT3. Br. Rudolf Krkoška, který má na starosti veterány z Českokrumlovska, je ve velmi častém telefonickém kontaktu s veteránem, který žije v severní Itálii a z osobních důvodů ji neopustil. Po psychické stránce jsou mu i tyto telefonáty vzpruhou v jeho nelehké situaci. Podobně telefonuje, tentokrát každodenně, i br. Vladimír Ditrich, osamělému veteránovi, který žije ve svém domku sám a má obavy, že by ho po náhlé slabosti ani nikdo doma neobjevil a nemohl mu pomoci. Ale terénní pracovníci pomáhají i při zajištění služeb. Sestra Majka Charvátová, po zrušení obědů pro vojenské důchodce, svým veteránům zprostředkovala alternativy v donáškách obědů. Někdo to využil, jiný ne, to už je na rozhodnutí každého jednotlivce. Koordinátor Ústeckého kraje br. Jaroslav Novák stačil ještě stoletému druhoválečnému veteránovi, br. Michalu Skibovi, donést nejnovější časopisy, ale

pro jistotu mu je nechal na recepci domova s pečovatelskou službou, ve kterém veterán žije.

Informace ovšem můžeme poskytovat jenom ty, co sami známe a považujeme za užitečné. Stav veterána nás zajímá z lidského hlediska i z důvodu sociální zpětné vazby. Kontakty na různé služby pomoci můžeme pomáhat šířit, popřípadě směřovat jejich zacílení nebo i hodnotit kladné, případně varovat před negativními zkušenostmi. Proto prosím válečné veterány a jejich rodiny, svým terénním pracovníkům sdělujte i případné, dle Vašeho názoru užitečné, informace pro další využití a sdílení.

Vycházíme z toho a jsme přesvědčeni, že v této složité a pro běžného občana velmi neobvyklé situaci má právě skupina válečných veteránů předpoklady pro aktivní a racionální zvládnutí situace nejen pro sebe, ale i pro své okolí podle svých nejlepších zkušeností, znalostí a sil.

Níže si dovoluujeme publikovat pro případ potřeby rovněž kontakt na vojenskou linku psychologické pomoci, která je válečným veteránům k dispozici, aby reagovala na těžkosti spojené na současnou situaci. ■

VOJENSKÁ LINKA PSYCHOLOGICKÉ POMOCI pro vojáky, válečné veterány a jejich rodinné příslušníky

973 255 145

denně od 7:00 do 24:00 hod

- Nové nečekané situace (karanténa, dlouhodobá péče o děti, nejistota v zaměstnání)
- Potíže se sebou samým (strach o druhé, únava, všechno se vleče, kudy kam, samota, vztek)
- Potíže ve vztazích (neshody, omezený kontakt a komunikace, odloučení, nedorozumění)

Prožíváte teď něco podobného?
Zavolejte nám, ať na to nejste sami.

Zrod novodobých tradic

Čas neúprosně letí a v letošním roce si připomeneme 30 let od nasazení československých vojáků v operaci Pouštní bouře. Je to takřka neuvěřitelné, kolik času uběhlo od této první mise naší armády v rámci nových struktur a nově se rodících spojenečtví po listopadové revoluci. O to více neuvěřitelné, že je to i má osobní historie, neboť jsem se tohoto nasazení také zúčastnil. Ani se nám nechce věřit, že tomu bude 30 let od okamžiku, kdy jsme se mladí, ambiciózní a plní sil vydali do situací, o kterých jsme tehdy mnoho nevěděli, ale byli jsme připraveni zúročit své znalosti a nabyté teoretické i praktické zkušenosti.

Od té doby jsme všichni prožili 30 let svého života. Mnoho z nás kratší či delší dobu v armádě, pak v zaměstnání a někteří jsou již i důchodci. Já osobně jsem ještě nějaký čas po návratu sloužil v armádě, absolvoval jsem několik dalších misí, studijních stáží a zvolna postupoval v hodnostech. Pak jsem svlékl uniformu a od roku 2000 pracuji jako provozně-technický náměstek ve Fakultní nemocnici Motol. Tak již roky mého civilního zaměstnání začínají předbíhat odsloužená léta. Ale vojenských návyků, zkušeností z armády a zahraničních misí jsem se nezbavil. Jsou ve mně, žijí se mnou a někdy více, a někdy méně mi pomáhají i v mém „druhém“ životě. A také vzpomínky zůstávají. Já osobně mám to velké štěstí, že s nimi žiji neustále, neboť jsem se postupně stal předsedou Sdružení válečných veteránů a od roku 2007 i Československé obce legionářské. Tedy dvou organizací, které v naší republice sdružují absolutně nejvyšší počet válečných veteránů.

Československá obec legionářská v posledních letech účelně a cílevědomě realizuje své dlouhodobé cíle a projekty, a to

jak v oblasti sociální, tak i v oblasti uchovávání historických tradic. A mezi historické tradice již patří i zachování odkazu naší účasti v operaci Pouštní bouře. V tomto a následujících číslech Legionářského směru se vám pokusíme přinést řadu informací o této první, ale dnes bohužel do značné míry opomíjené, misi československé armády. Připomeneme si historii, trochu zauvažujeme a především budeme vzpomínat. Při pietních aktech a setkáních často zazníval apel, jak důležité je si připomínat hrdinství v těžkých dobách, aby měli lidé dost inspirace, vzorů, ale i morální oporu pro případ, že by byli v budoucnu znovu konfrontováni s ohrožením. Rád tedy apeluji a prosím Vás, zašlete nám své vzpomínky a fotografie. Považoval bych za velkou škodu, kdyby mělo tak důležité téma zapadnout, když nyní máme příležitost je připomenout.

Uplynulá tři desetiletí užívala naše společnost života v demokracii, s možnostmi a svobodami dříve netušenými. Volnost pohybu, vzdělání v zahraničí, efektivní výměna zboží, surovin i vědomostí a celá řada dalších výhod především pro nastupující generace. Bohužel přišla těžká rána právě teď a naše životy se takřka ze dne na den zásadně změnily. Zdaleka se nejedná o válečný stav, ale ani tak není naše současná situace jednoduchá. A znovu někteří z Vás, včetně mne, stojí v první linii boje, tentokrát s nepřítelem neviditelným, nevyzpytatelným a o nic méně nebezpečným. Pomáhejme i v tomto boji dle svých schopností, možností a stavu, ale nezapomínejme současně na ohleduplnost vůči okolí, na svou ochranu a ochranu svých blízkých.

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

Příčiny vzniku války v Perském zálivu

Po celou éru tzv. studené války patřil Irák mezi spojence Sovětského svazu, což samo o sobě předurčovalo i jeho vnímání ze strany západních demokracií včetně Spojených států amerických. Právě USA nelibě nesly iráckou podporu mnoha arabských a palestinských militantních skupin, což vedlo v samém závěru roku 1979 k zařazení Iráku na seznam sponzorů terorismu.

Situace se však záhy změnila v souvislosti s iráckou invazí do Íránu v následujícím roce 1980. Vojsková akce přerostla ve vleklou irácko-iránskou válku. Ačkoli USA zůstaly ve věci oficiálně neutrální, rozhodly se Iráku poskytnout v omezené míře materiální i politickou podporu, kterou zesílily v roce 1982 v návaznosti na březnovou úspěšnou protiofenzívu Íránu. Ve snaze otevřít plné diplomatické vztahy s Irákem odstranily USA zemi ze seznamu státních sponzorů terorismu, ačkoli o trvajícím irácké podpoře terorismu nebylo pochyb. V danou chvíli bylo hlavním cílem zabránit kapitulaci Iráku. S následujícím vojenským úspěchem Iráku se podařilo USA vymíňovat si na iráckém prezidentu Saddámu Hasajnovi ústupky včetně vyhnání teroristické skupiny Abu Nidal do Sýrie.

Než došlo v srpnu 1988 k podepsání příměří s Íránem, činily ztráty na životech obou válčících stran takřka 900 000 obětí. Irácký režim se během konfliktu neštilil použít vůči vlastnímu obyvatelstvu chemické zbraně během genocidy kurdského obyvatelstva, zahájené v roce 1987.

Následkem válečných výloh enormně vzrostl zahraniční dluh Iráku. Na 15 miliard dolarů dlužil stát Saúdské Arábii, a stejnou částku také Kuvajtu. Vůči oběma zemím Irák zvyšoval politický tlak za odpuštění dluhu, ale obě země takovou možnost rezolutně odmítaly.

V celém sporu začalo sílit i historické hledisko a z něj vycházející územní spory. Kuvajt byl historicky součástí osmanské provincie se sídlem v Basře. V 19. století se ale místní dinastie Sabahů začala orientovat na Velkou Británii v zájmu větší nezávislosti na Osmanské říši. Vše vyvrcholilo v roce 1899 podepsáním smlouvy, na jejímž základě se stal Kuvajt britským protektorátem. Později nově ustavený Irák tak byl od počátku fakticky vnitrozemským státem, kterému v přístupu k moři „překážel“ právě mnohem menší Kuvajt. Po vyhlášení nezávislosti Kuvajtu v roce 1961 představitelé Iráku dokonce prohlásili

Kuvajt za součást iráckého území, ale na nátlak ostatních arabských států a Velké Británie se svých nároků vzdali. V situaci konce 80. let však celý spor získal opět na aktuálnosti.

Irák rovněž obvinil Kuvajt a Saúdskou Arábii z překročení závazných těžebních kvót Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC). Následkem nadbytku ropy na trhu spadly ceny ropy až k 10 dolarům za barel, což mělo pro Irák za následek ztrátu 7 miliard dolarů ročně ze zisku na prodeji ropy. Saddám Husajn označil takové počínání za formu hospodářské války, která Iráku nedovoluje účinně obnovit válkou poničenou zem. Do řady obvinění se přidalo i tvrzení, že Kuvajt vrtním se sklonem překračuje těžbu hranici a odčerpává surovinu z ropného pole Rumaila.

V té době nebyly pro USA irácko-kuvajtské vztahy prioritou. Spojené státy se více zaobíraly islámskou revolucí v Íránu a z toho důvodu udržovala s Irákem vztahy jako s jistou zárukou protiváhy proti fundamentalistům v regionu.

Vše se ale mělo zanedlouho změnit a českoslovenští vojáci měli dostat první příležitost skvěle zastat svou dějinnou úlohu v rámci úsilí svobodného Československa o nové místo na mezinárodním poli. ■

Vzpomínky na Perský záliv

pplk. v. v. Ing. Lubomír Šmehlík
zástupce velitele protichemického praporu – náčelník chemické služby

Válka v Perském zálivu (Pouštní štít a Pouštní bouře v letech 1990–1991) je významným předělem z hlediska československé armády, respektive československé zahraniční politiky po roce 1989 a její snahy směřovat zemi mezi západní demokratické státy. V tomto ohledu působení Československého samostatného protichemického praporu v řadách protiirácké koalice mělo svůj význam nejen vojenský, ale také politický. Cílem tohoto textu je z části popsat činnost československých vojenských specialistů v první válce v Zálivu.

Rozhodnutí o vyslání jednotky odsouhlasilo 23. září 1990 Federální shromáždění, přičemž jednotka již koncem listopadu měla být připravena k přesunu do Saúdské Arábie. Měli jsme tak všehovšudy od zmíněného 23. září nepředstavitelně krátkou dobu k výběru dobrovolníků, přípravě techniky a vlastnímu stmelení jednotlivých součástí praporu. Za pouhých dva a půl měsíce jsme museli být připraveni k bojovému nasazení. Jednotlivé složky praporu se nejprve chystaly odděleně na více místech: v Liberci (chemické odřady), v Hostivici (zdravotnický odřad), v Horních Počaplech (rota týlového a technického zabezpečení), v Prostějově (strážní rota) a ve Slaném (spojovací četa a řídičí štábu). Právě ve Slaném jsme se coby kompletní jednotka poprvé viděli 10. října. K tomuto datu se všechny součásti v tomto královském městě spojily. Následně zdravotní prohlídky vyřadily část dobrovolníků z našich řad a tak se personální složení neustále měnilo. Přípravy k nasazení jsme ukončili 10. prosince.

ZAČÁTEK MISE – POUŠTNÍ ŠTÍT

Přesun jednotky ze Slaného, potažmo z pražské Ruzyně, obstaralo 13 letounů americké armády C-5 Galaxy. Po příletu do Saúdské Arábie se prapor usídlil ve Vojenském městě krále

Chálida (King Khalid military city – KKMČ). Jednotka byla zařazena do systému velení vojsk Království Saúdské Arábie a došlo k našemu včlenění do organizační struktury saúdskoarabské armády. Saúdské neměli chemické vojsko ani zkušenosti z organizace protichemické ochrany vojsk při úhroze vedení války s použitím chemických zbraní a to byl právě úkol pro nás.

Na základě saúdských požadavků byl prapor rozdělen na tři samostatně fungující chemické odřady. To předtím nikdo nečekal. Jeden chemický odřad působil v sestavě 20. tankové brigády, druhý chemický odřad v sestavě 4. mechanizované brigády. Oba zaujaly postavení v jejich sestavách přibližně ve vzdálenosti 35, respektive 45 kilometrů od iráckých a kuvajtských hranic. Třetí chemický odřad působil ve prospěch KKMČ. Poslední část praporu (štáb praporu, zdravotnický odřad, chemická hlídka a strážní zajištění) vybudovala koncem prosince 1990 svůj základní tábor vedle polní nemocnice u města Hafar al-Batin. Začátkem února 1991 byl po posílení praporu dalšími vojenskými chemiky a technikou vytvořen ještě čtvrtý chemický odřad – v průběhu mise se organizace a umístění jednotlivých částí praporu dále měnila.

Zcela zásadním prvotním naším úkolem bylo cvičit saúdskoarabské jednotky v používání ochranných protichemických prostředků, sjednotit metodiku vyhlásování chemického poplachu a reakci jednotlivých vojáků, ale i celých jednotek na něj, procvičit činnost při odstraňování následků po chemickém napadení, včetně úplné speciální očisty. Výcvik jsme zahájili o Vánocích 23. prosince 1990. Úkoly prvotního zjišťování chemického napadení (chemický průzkum a pozorování) a analýza použitých bojových otravných látek byla plně v kompetenci našich specialistů – a to po celou dobu operace Pouštní štít. Představovalo to kontinuálně monitorovat území severní části Saúdské Arábie o rozloze cca 900–1 200 km² ve dne i v noci po 24 hodin ve všech čtyřech již popsaných postaveních.

POUŠTNÍ ŠTÍT NAHRAZUJE POUŠTNÍ BOUŘE

Se začátkem války začalo pro nás z psychického hlediska nejnáročnější období. Vojáci působící ve všech čtyřech lokalitách žili pod hrozbou trvalého napadení ze strany iráckého raketového dělostřelectva včetně použití zbraní hromadného ničení. Vyhlášeno bylo velké množství chemických a leteckých poplachů. Kromě psychické zátěže jsme pochopitelně podstoupili i tu fyzickou – 24 hodin denně jsme zabezpečovali chemický a radiační průzkum, přičemž celodenní nošení prostředků chemické ochrany bylo samozřejmostí.

V době propuknutí války jsme byli v trvalé bojové pohotovosti pod trvalou úhrozou chemického útoku. Saúdskoarabské jednotky se chemického útoku velmi obávaly. Tyto obavy a podráždění mnohdy vyústilo k dalšímu a dalšímu úkolování našich chemických specialistů a tím pochopitelně i k nárůstu nervozity na severoarabském válčišti. V té době jsme čelili značným tlakům saúdskoarabských velitelů, museli jsme je neustále uklidňovat a přesvědčovat o správnosti námi nastavených opatření chemického zabezpečení. K chemickému útoku sice nedošlo, přesto jsme v období po 15. lednu několikrát naměřili prahové koncentrace chemických látek yperit a sarin, a to jak v prostorech brigád, tak v KKMC. Měření chemických průzkumníků potvrdily i naši specialisté v laboratořích z dodaných vzorků. Kolem tohoto zjištění (k prvnímu naměření došlo 19. ledna) se později rozproudila řada spekulací a nervozity – odkud se zamoření vzalo? Vysvětlili jsme, že v důsledku bombardování Husajnových skladů s chemickou municí na Irácké straně došlo k sekundárnímu zamoření i části saúdskoarabského území bojovými látkami typu Sarin. Tehdy nás poprvé uspokojila správná reakce všech arabských jednotek na válčišti po vyhlášení chemického poplachu – výcvik v prosinci a začátkem ledna se neminul účinkem.

Bylo čím dál více zřejmé, že se blíží pozemní operace na Kuvajtské území s cílem Kuvajt osvobodit. Velení praporu tak muselo řešit další nepředpokládaný problém a to zda jednotka má schválený mandát vstoupit na území třetího státu. Věc byla komplikovanější o to, že generálové v Praze se cítili vázání mandátem schváleným Federálním shromážděním, který v podstatě předpokládal působení za frontou a pouze na území Saúdské Arábie, což byl z jejich pohledu pádný argument k tomu, aby postup do Kuvajtu neschválili. Nechtěli na sobě nechat riziko případných větších ztrát. Přitom Saúdstí Arabové protichemickou ochranu potřebovali a naše odmítnutí žádosti na účast v pozemní operaci by nepochopili. Museli jsme na vývoj situace reagovat. Dne 24. února 1991 po půlnoci spojenci zahájili pozemní ofenzivu s cílem vytlačit Saddáma Husajna z Kuvajtu – Irák totiž ignoroval spojenecké ultimátum. Tehdy také přišel ten krizový moment, kdy nám generalita v depeši zakázala překročit hranice Saúdské Arábie a Kuvajtu. To znamenalo ponechat spojenecké saúdskoarabské brigády bez protichemické ochrany v nevyjpatější fázi celé války. Je nadmíru jasné jak by naše, do té doby úspěšná mise, skončila. Jako velení praporu jsme

se rozhodli jinak, než nám přikazovali generálové z domova. Čechoslováci se tak zapojili do chystaného osvobození Kuvajtu jaksi „načerno“. Velitel pan plk. Ing. Ján Valo vzal odpovědnost na sebe.

Po rozbřesku 25. února 1991 byla pozemní operace zahájena. Věděli jsme, že prvním cílem bude překonat zátarasy zbudované z valů a příkopů naplněných naftou, kterou Iráčané zapálili a následně překonat minová pole, kde jsme očekávali usazení chemických min. Při ražení průchodů do minových polí tak naši chemičtí průzkumníci postupovali na samém čele saúdskoarabských brigád. Politickým záměrem bylo, aby arabský Kuvajt v prvním sledu osvobozovali arabské jednotky – takže naši průzkumníci šli opravdu v čele.

Po odpálení nesčetných průchodů v minových polích (chemické miny nebyly usazeny) stovky a tisíce tanků a dalších obrněnců vtrhlo na území Iráku. První linie irácké obrany byla předešlým bombardováním natolik zdecimována, že nekladla pražádný odpor. Iráčtí vojáci se masově vzdávali. Na dalších liniích již došlo k mnoha bitkám, ty však trvaly jen krátkou dobu. Převaha spojenců byla značná a postup na Kuvajt City otevřený. Z dostupných zdrojů dnes víme, že největší odpor kladla Husajnova gardová tanková divize (republikánská garda) – ta však na směrů postupu saúdskoarabských vojsk nepůsobila.

Postup našeho uskupení byl zastaven na předměstí Kuvajt City – Al Jahra. Zde také dne 28. února 1991 protichemický prapor de facto ukončil svou válečnou misi. Pro nás přinesl konec války úlevu. Neznamenal však přirozeně, že by naše povinnosti okamžitě skončily. Naopak přibýly některé nové. Základní tábor jsme přesunuli do vzdálenosti asi 40 kilometrů od hlavního města Kuvajtu, prapor také dostal za úkol zabezpečit komplex československého velvyslanectví. Museli jsme vyčistit velvyslanectví a zabezpečit spojení do Československa. Československé diplomatické zastoupení tak mohlo 29. března obnovit svou činnost.

Působení československých chemiků je jedním z nejvýraznějších dokladů toho, jak se nový demokratický stát probouzel na mezinárodní scéně. Prezident Havel a diplomacie razili západní směr politiky, k čemuž patřila obhajoba svobody ve světě. V tomto smyslu Saddám Husajin pro československé vrcholné politiky představoval zlo, kterému bylo nutné se postavit. Protichemický prapor pak přímo v Perském zálivu politické zadání splnil. ■

Místopředseda ČsOL oslavil 97. narozeniny

text a foto MO & AČR

Devadesáté sedmé narozeniny oslavil na konci února armádní generál Emil Boček, poslední žijící český stíhací pilot RAF. Ke krásnému životnímu jubileu mu pogrataloval ministr obrany Lubomír Metnar.

„Při rozhovoru s osobností jeho formátu jsem si znovu uvědomil, že skutečné vlastenectví není vyjádřeno jen prázdnými slovy, ale především konkrétními činy. Všechno nejlepší, pane generále!“ uvedl ministr obrany Lubomír Metnar po setkání s válečným veteránem.

Ve středu 26. února pogrataloval generálu Bočkovi k životnímu jubileu také náčelník Generálního štábu armádní generál Aleš Opat. *(kráceno)* ■

Jihomoravský kraj přispěl na projekt POVV

br. Oldřich Axman

Snahou terénních pracovníků projektu Péče ČsOL o válečné veterány (PoVV) Jihomoravského kraje v roce 2019 bylo organizování pravidelných společných setkání druhoválečných veteránů s veterány novodobých mírových misí při příležitosti oslav významných jubileí, nebo významných společenských akcí, událostí a výročí.

Rada Jihomoravského kraje dne 20. května 2019 svým usnesením č. 7190/19/R98 schválila dar pro projekt „Péče o válečné veterány v Jihomoravském kraji“ Československé obci legionářské ve výši 50 000 Kč určených k financování výše uvedených aktivit.

Pravidelná společenská setkání druhoválečných veteránů s válečnými veterány novodobých mírových misí se v průběhu roku 2019 konala na různých místech Jihomoravského kraje. Všechny naše akce byly velice úspěšné. Postupně se zvyšoval počet zúčastněných válečných veteránů. Pozitivním ukazatelem rovněž bylo, že se postupně zvyšoval počet novodobých veteránů, účastníků mírových misí, kteří si postupně našli cestu na tyto akce.

Našich akcí se zúčastnili i zástupci Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Váleční veteráni se vyjadřovali velmi pochvalně o Projektu péče o válečné veterány, který realizuje

ČsOL ve spolupráci s Ministerstva obrany ČR. Na posledním vánočním setkání bylo již více novodobých válečných veteránů než druhoválečných.

Poděkování patří hejtmanovi Jihomoravského kraje JUDr. Bohumilu Šimkovi za poskytnutí dotace a rovněž terénním pracovníkům Janu Kuxovi a Daně Axmanové Vrtiškové, kteří maximální měrou přispěli k úspěchům všech setkání. Poděkování za podporu patří také Odboru pro válečné veterány MO, vedení ČsOL a projektu PoVV v čele s vedoucím projektu br. Viktorem Šinkovcem. *(kráceno)* ■

Dar Karlovarského kraje na péči o válečné veterány

br. Viktor Šinkovec

Rada Karlovarského kraje svým usnesením č. RK 1162/10/19 ze dne 7. 10. 2019 schválila dar pro projekt „Péče o válečné veterány v Karlovarském kraji“ Československé obci legionářské ve výši 20 000 Kč určených k financování výše uvedených aktivit.

Na základě výše uvedeného zorganizoval br. Jiří Kašpárek dne 11. listopadu 2019 setkání válečných veteránů ve spolupráci s Krajským vojenským velitelstvím Karlovy Vary za účasti představitelů měst Karlovy Vary, Cheb a Sokolov u příležitosti Dne válečných veteránů u pomníku padlých u hotelu Thermal. Akce se zúčastnilo na dvě desítky válečných veteránů s doprovodem z Karlovarského kraje. Po skončení pietního aktu se většina válečných veteránů s doprovodem a pozvaní hosté přesunula do Domova péče o válečné veterány na Bílý kříž, kde se uskutečnilo setkání hejtmanky Karlovarského kraje s válečnými veterány.

V úvodu br. Kašpárek seznámil přítomné s plány projektu PoVV v dalším období. Popřál nejstaršímu válečnému veteránovi

Karlovarského kraje panu Bindzarovi k 97. narozeninám a předal mu dárek. V další části proběhla beseda, kde vystoupila brigádní generálka Lenka Šmerdová. Celá akce byla velice kladně hodnocena přítomnými válečnými veterány i hosty. *(kráceno)* ■

Zapojte se do sbírky pro vojáky

br. Jiří Charfreitag

V minulém čísle jsme Vás informovali o tom, že se Československá obec legionářská poprvé zapojila do sbírkové činnosti Vojenského fondu solidarity. Den válečných veteránů a vlčí máky se totiž v poslední době dostávají veřejnosti čím dál více do povědomí, což je bezesporu dobře a jsme rádi, že se můžeme na této tradici podílet. Zároveň tím můžeme pomoci řešit mimořádné životní situace vojáků v činné službě a jejich rodinným příslušníkům, popř. pozůstalým po vojácích, kteří se ocitli v tísní.

Děkovný list, který nám byl v minulých dnech předán, nás motivoval k organizaci dalšího ročníku sbírky. Rádi bychom tedy vyzvali všechny naše jednoty, aby se zapojili v rámci svých možností do sbírkové činnosti a naše podpora se tak rozšířila po celé České republice. Již nyní je totiž potřeba zajistit dostatečný počet sbírkových kasiček a pevně domluvit místa, kde bude možné naším prostřednictvím přispívat. V případě, že by měla

Vaše jednotka možnost se v listopadu tohoto roku do sbírky zapojit, kontaktujte nás prosím na email vlcimaky@csol.cz a to do konce dubna 2020. Právě na základě vašich možností a požadavků budou v následujících týdnech zajištěny vlčí máky a dostatečný počet kasiček. Předem velice děkujeme za vaši podporu. ■

Náčelník Generálního štábu
Armády České republiky

uděluje

DĚKOVNÝ LIST

příslušníkům Československé obce legionářské

za finanční příspěvek ve výši 67 619 Kč do sbírky ke Dni válečných veteránů 2019.

Celkový výtěžek sbírky činí 1 005 732 Kč.

armádní generál Ing. Aleš Opata
náčelník Generálního štábu AČR

brigádní generálka Mgr. Lenka Šmerdová
předsedkyně výboru Vojenského fondu solidarity

Dar společnosti Rheinmetall ČR, s. r. o.

Ve dnech 29.–31. května 2019 se na brněnském výstavišti konal tradiční Mezinárodní veletrh obranné a bezpečnostní techniky IDET 2019. Na něm se mimo jiné prezentovala i společnost Rheinmetall se svým vozidlem Lynx KF41, se kterým se účastní tendru Ministerstva obrany ČR na pořízení nových pásových bojových vozidel pěchoty pro Armádu České republiky.

Závěrečného dne veletrhu se zúčastnili také váleční veteráni zapojení do projektu ČsOL „Péče o válečné veterány“ ve svých svátečních uniformách v čele s místopředsedou Československé obce legionářské, brigádním generálem ve výslužbě Václavem Kuchynkou. Jejich přítomnost ocenili i mnozí návštěvníci veletrhu, kteří projevíli zájem si s nimi popovídat a případně se i vyfotografovat. Pro tuto příležitost byl ve stánku společnosti Rheinmetall k dispozici fotoaparát s okamžitým tiskem fotografií. Společnost Rheinmetall každou fotografii ocenila finančním darem, který ještě ten den odpoledne předal zástupce společnosti Rheinmetall Ing. Michael Hrbata osobně našemu místopředsedovi generálu Kuchynkovi. Československá obec legionářská tak obdržela šek ve výši 5 000 € ve prospěch péče o válečné veterány.

Předání daru byl přítomen i prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky RNDr. Jiří Hynek, který ocenil iniciativu společnosti Rheinmetall Defence a vyjádřil svou úctu k válečným veteránům, kteří se zasloužili o naši svobodu.

Finanční prostředky obdržené od společnosti Rheinmetall využije ČsOL v rámci projektu „Péče o válečné veterány“ a pro pořádání společenských setkání veteránů s veřejností. Naším cílem je naplňovat slova, která padla při předání daru z úst zástupce společnosti Rheinmetall, a sice, že činy těchto statečných mužů a žen je třeba připomínat, vzpomínat

na ně a hlavně nezapomenout. Československá obec legionářská si velmi váží uděleného finančního daru a vedení Československé obce legionářské již poděkovalo přímo panu Oliverovi Mittelsdorfovi, viceprezidentovi prodeje pásových vozidel a věží společnosti Rheinmetall a jednateli společnosti Rheinmetall Česká republika, na slavnostní recepci v prostorách Česko-německé obchodní a průmyslové komory u příležitosti oficiálního zahájení programu průmyslové spolupráce CZECHMADE LYNX dne 4. prosince 2019. ■

**Československá obec legionářská
uděluje**

DĚKOVNÝ LIST

společnosti Rheinmetall

**za finanční dar ve výši 5000 EUR
ve prospěch válečných veteránů.**

V Praze dne 31. 5. 2019

MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA

PROJEKT LEGIE 100

v těžkých dobách

text br. Jiří Charfreitag
foto archiv ČSOL

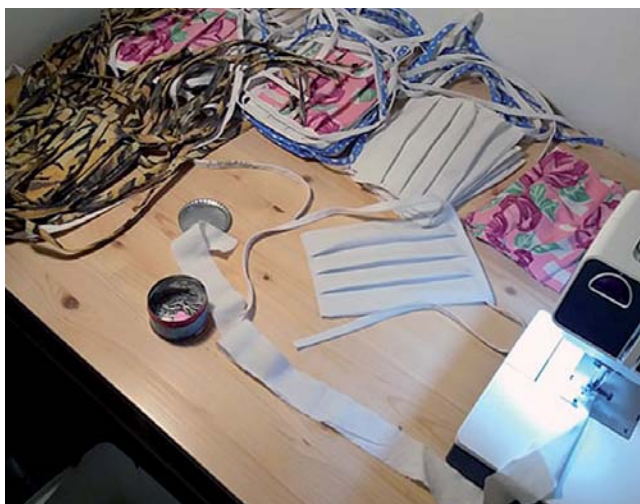
Současná složitá situace nás zastihla stejně nečekaně, jako Trockého telegram naše legie v květnu 1918. Plni očekávání jsme na začátku března stáli na pomyslné startovní čáře posledního roku úspěšného projektu Legie 100, stejně jako naši legionáři očekávali odjezd z Ruska na západní válčiště. Těšili jsme se, že se nám v letošním roce podaří zdolat několik milníků a důstojně si tak připomeneme konec anabáze československých legionářů v roce 1920. Všichni, kteří znají projekt Legie 100, tak vědí, že hlavní částí projektu je Legiovlak. Nejúspěšnější pojízdné muzeum v naší republice a ojedinělý výstavní projekt měl v letošním roce ambici zdolat hranici jednoho milionu návštěvníků. Dnes už bohužel víme, že se nám to nepodaří.

Celý pracovní tým od začátku ledna pilně připravoval soupravu Legiovlaku na nadcházející sezónu, která pro Legiovlak začíná symbolicky 15. března. Před výjezdem vlaku je vždy potřeba zajistit mnoho věcí, na které po zbytek roku není čas, protože naším hlavním cílem je mít expozici

otevřenou co nejdříve. I to je jeden z důvodů, proč je příprava Legiovlaku tak náročná. V době kdy je Legiovlak v depu, což vychází na měsíce prosinec, leden a únor, jsou klimatické podmínky takové, že nám nedovolují mnohé činnosti uskutečnit. Například napouštění podlah, nátěry skříní vozů, schodů, či opravu těsnosti střech si tedy musíme vždy nechat na letní měsíce, kdy se však snažíme co nejméně omezovat provoz. Naopak v zimních měsících se věnujeme úpravě vnitřních expozic a nejinak tomu bylo v letošním roce. Druhý březnový týden jsme kompletně nainstalovali všechny exponáty do expozice, naleštli vitríny a chystali jsme se

na výjezd soupravy, která měla v letošním roce primárně navštívit všechna krajská města. Pandemie nám přestavila návštěvidlo na stůj, takže souprava zůstala stát v plzeňském depu bez hnutí. A jelikož je vždy třeba hledat ve všem špatném i něco dobrého, kvitovali jsme s povděkem počasí, jaké nám ušetřil letošní březen. Vysoké teploty, slunné počasí a minimum srážek nám tak dovolilo tento měsíc využít na to, co bychom museli zajišťovat v létě. Celý náš tým se tedy jal upravovat Legiovlak tak, jako by byl konec srpna, kdy měla být provedena generální oprava vnějšku soupravy. Osobní omezení tak naši kluci téměř nepociťovali a plně se vrhli na tyto úkoly. Jelikož však máme v našem kolektivu i kluky, kteří jsou opravdu šikovní, využili jsme tento čas k aktivitám, které byly v té době potřeba. Mnoho z našich zaměstnanců se tak zapojilo do šití roušek, které byly později distribuovány do nemocnic v Plzni a Praze. Stejně tak jsme využili technických prostředků, kterými projekt disponuje, a prostřednictvím 3D tiskárny jsme v této krizové době vyráběli přípravky usnadňující výrobu ochranných roušek.

Podobně tomu bylo i v našem muzeu, které je od roku 2018 nedílnou součástí Hotelu Legie. Přestože jsme nemohli v rámci zajištění bezpečí návštěvníků nadále provozovat muzeum čs. legií, zaměřili jsme naše síly na zpracování materiálů, které se nám za posledních 6 let projektu podařilo nasbírat. Vždyť v současné době máme materiály k více než 10 000 legionářům, které nám přinesli naši návštěvníci, potomci slavných legionářů. A právě zde vidíme největší dluh, který teď můžeme splácet. V následujících týdnech se budeme usilovně snažit

zpracovat veškerá data, která jsme za ta léta nashromáždili a nepodařilo se nám je zatím zúročit ve prospěch databáze, kterou díky vstřícnosti Vojenského historického archivu provozujeme na adrese www.krevlegionare.cz. Pevně věříme, že před výjezdem Legiovlaku budou všechna data zpřístupněna na těchto stránkách. Stejně tak se budeme v příštích týdnech věnovat tvorbě virtuálního muzea, které bude nesmazatelnou připomínkou na trvání projektu Legie 100. V současné době máme vyfoceno přes 600 předmětů, které je potřeba podrobně popsat a zpřístupnit na stránkách.

Bohužel jsme však museli zcela omezit aktivity, které jsou určeny dětem a studentům. Putovní výstavy, branné hry a přednášky pro školy jsou tak nyní zcela pozastaveny a nezbyvá než věřit, že se vše od září vrátí do kolejí, na které jsme zvyklí. Pozitivní je, že naše putovní výstavy, které již několik let v rámci projektu bezplatně poskytujeme jednotám, muzeím, knihovnám i jiným institucím, budou i nadále pro všechny k dispozici a to i po skončení projektu Legie 100.

A jaká bude trasa Legiovlaku v roce 2020? To nyní neví nikdo. V každém případě se však budeme snažit navštívit všechna krajská města. Budeme tak muset upustit od návštěvy menších měst, což nás opravdu mrzí. Věříme však, že se nám podaří projekt Legiovlak za podpory Ministerstva obrany České republiky provozovat i po skončení projektu Legie 100 a navštívit města, která měl legionářský vlak letos navštívit. Konečně na tomto záměru se na sklonku roku 2019 shodl ministr obrany Lubomír Metnar při jednání s bratrem předsedou Pavlem Budinským. ■

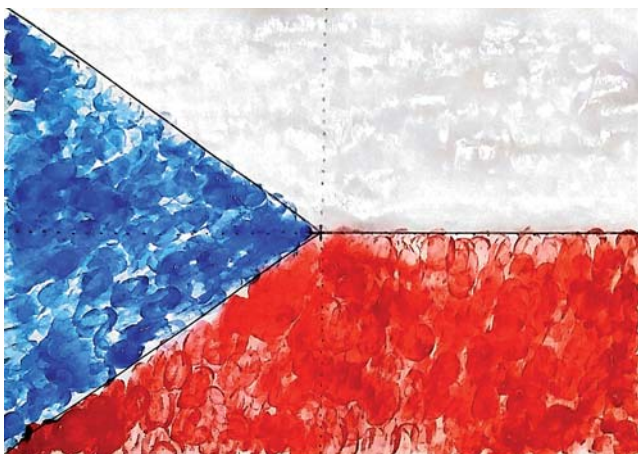
100 LET S NÁMI

100 let vlajky – 100 let hrdosti

Ke 100. „narozeninám“ státní vlajky Československa, která se po roce 1993 stala vlajkou České republiky, jsme připravili akci s názvem „100 let vlajky – 100 let hrdosti“, k jejíž realizaci jsme pomocí facebookových a internetových stránek ČsOL pozvali naše členy i širokou veřejnost. V době právě probíhající pandemie jsme nechtěli, ba ani nemohli, svolat narozeninovou „párty“, a tak jsme vyzvali všechny, kteří měli zájem toto výročí s námi oslavit, k vyvěšení vlajky nebo jen k jejímu prostému nalepení do oken.

S podobnou aktivitou přišlo ve stejné době více organizací a institucí, za což jsme velice rádi a nechceme spolu soutěžit. Jsme totiž přesvědčeni, že 100. narozeniny naší vlajky si zaslouží všenárodní oslavu. Radostně a s pýchou k ní vzhlížíme v časech dobrých a s nadějí se k ní obrací náš zrak v dobách nejtěžších. Nevzdali jsme se jí ani v těžkých letech druhé světové války, kdy pod jejími barvami bojovali naši vojáci v zahraničí. Jejím vyvěšením připomínáme významná výročí, či oslavujeme vítězství našich sportovců. Je tu s námi v časech dobrých, ale i zlých. S ní vzdáváme čest lidem, kteří neváhali položit svůj život ve službě vlasti, ve službě lidem. Vlajka spuštěná na půl žerdi v době státního smutku vyjadřuje naši nejhlubší úctu zemřelému. Vlajku používáme jako symbol při různých příležitostech, vždy ale s hrdostí a jako výraz naší úcty.

Jsme hrdí na naši vlajku a jsme hrdí na národ, který je touto vlajkou prezentován. Je více než symbolické, že právě teď naše společnost svými činy v boji s probíhající pandemií dokazuje, že naše hrdost je oprávněná. Rozhodli jsme se svou

hrdost ukázat všem. Vyzvali jsme veřejnost k vyvěšení vlajky, či k jejímu nalepení do oken. Chtěli jsme tak ukázat, že jsme hrdí. Hrdí na naše spoluobčany, kteří nás léčí, chrání, starají se o nás a zachraňují naše životy. Na všechny, díky kterým se ukazuje, že zvládneme i těžké časy. Na lidi, kteří pracují, i když je ohrožuje neviditelný protivník. Na ty, kteří pomáhají ostatním. Na muže a ženy, které neopouští dobrá nálada.

Součástí naší výzvy byly i návody pro rodiče, jak společně s malými dětmi vyrobit doma jednoduše českou vlajku. Aktivity byly koncipovány tak, aby nebyly náročné na přípravu a materiál, ale přitom děti bavily. Tyto návody byly zpracovány ses. Blankou Ludvíkovou jako metodika pro práci s dětmi předškolního věku a jako návod, jak v současné nelehké době zabavit alespoň na chvíli své ratolesti a přitom jim i vysvětlit okolnosti, které vedly k přijetí současné vlajky jako státního symbolu.

Česká vlajka tak v pondělí 30. března symbolicky spojila ty, kteří zůstávají doma, s těmi, kteří doma zůstat nemohou. A tak je to správné, vlajka nás totiž spojuje již po celé století. ■

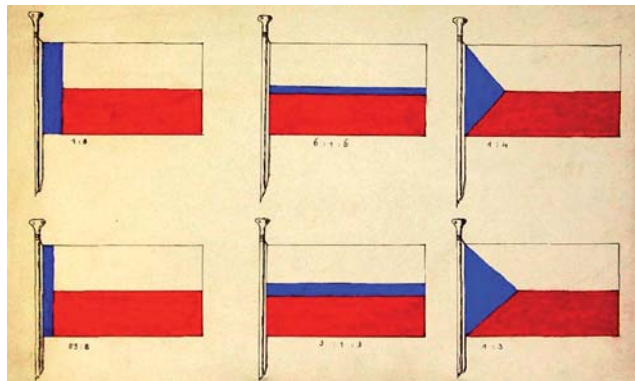
Příběh nejkrásnější vlajky

„Vlajka státní (národní) skládá se ze spodního pole červeného a vrchního bílého, mezi něž jest vsunut modrý klín od žerdi do středu vlajky.“ Jediná věta, která dala život nejkrásnější vlajce světa. Zákonem č. 252/1920 Sb. z. a n. ze dne 30. března 1920 byla přijata podoba vlajky Československé republiky, dnešní vlajka České republiky.

Vlajka je nejviditelnějším státním symbolem, kterým naši zemi reprezentují státní činitelé, sportovci, či ozbrojené složky. Sluší a spořádání občané uchovávají vlajku ve veliké úctě, chrání ji a udržují v pořádku. Vlajka sklízí zasloužený vděk a lásku vlastenců, za to dodává sílu a pozvedá mysl národa v dobách zlých. Vlajce na budovách, na žerdích, na vozidlech. Bez státní vlajky se neobejdou akce na nejvyšší úrovni protokolu, stejně jako vzpomínkové nebo sportovní akce na vesnicích.

První československá vlajka, používaná jako státní vlajka Československé republiky mezi roky 1918 až 1920, vycházela z barev znaku Českého království

Některé z návrhů na podobu státní vlajky Československé republiky zpracované archivářem Jaroslavem Kursou. Modrý klín je zde navržen ve dvou délkách.

ČESKÁ VLAJKA VLAJKOU ČESKOSLOVENSKOU

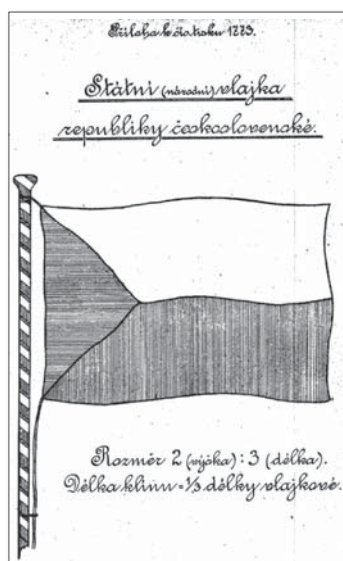
V den vzniku samostatného československého státu, 28. října 1918, vlály v Praze a dalších českých městech vlajky dvoubarevné. Tvořily je dva vodorovné pruhy, horní bílý a spodní červený. Od 13. století to byly barvy Českého království, barvy vycházející z českého znaku bílého (stříbrného) lva na červeném poli a z moravského znaku šachované bílo (stříbro) červené orlice. Jakkoliv měli své barvy také Moravané, Slezané a Slovinci, pod červeno-bílou zástavou bojovali za samostatný stát všichni českoslovenští legionáři v Rusku, ve Francii i v Itálii. Touto vlajkou se prezentovali čeští krajané v zahraničí, a pod touto vlajkou vystupoval také Tomáš G. Masaryk a další činitelé Československé Národní rady. Neoficiálně ji nosili i čeští vojáci rakousko-uherské armády během první světové války.

Československá Národní rada se sídlem v Paříži, která se fakticky stala exilovou vládou dosud neexistujícího státu, vydala v září 1918 dokument, kterým bílo-červenou vlajku označila jako „československou vlajku“ budoucího státu.

Mladá Československá republika začala přirozeně používat vlajku bílo-červenou, byť jako provizorium. Nevyjadřovala však novou územní celistvost Československa. A co více, ve střední Evropě se nacházely dva sousední státy s identickou vlajkou – Československo a Polsko – a třetí ze sousedů – Rakousko – s vlajkou snadno zaměnitelnou. Bylo potřeba najít novou podobu, která by byla akceptovatelná pro všechny obyvatele a zároveň by jasně identifikovala nový stát na mezinárodním poli. Hledání

Autor návrhu československé státní vlajky Jaroslav Kursa (1875 – 1950)

Vítězný návrh na státní vlajku Československé republiky předložený znakovou komisí. Před přijetím zákona o státních symbolech došlo ještě k prodloužení délky modrého žerďového klínu.

začalo již krátce po ustanovení republiky. Znaková komise zřízená při ministerstvu vnitra byla složená z odborníků z řad vexilologů a dalších pomocných věd historických, jednala dlouho a bez pochyby pečlivě. Nelze si představit, že proces vzniku československé státní vlajky byl jednoduchý. O tom ostatně svědčí i fakt, že byla podoba vlajky přijata až rok a půl po vzniku republiky.

Mezi členy komise patřili: univerzitní profesor dr. Gustav Friedrich, ředitel Zemského archivu dr. Jan B. Novák, ředitel archivu ministerstva vnitra dr. Ladislav Klicman, profesor František Kysela z Umělecko-průmyslové školy, dr. Václav Vojtíšek z pražského městského archivu, nebo historik umění a tajemník ministerstva školství dr. Václav V. Štěch. A v neposlední řadě také zaměstnanec archivu ministerstva vnitra a heraldik Jaroslav Kursa. Komise nejdříve řešila podobu malého a velkého státního znaku, až od dubna 1919 se začala naplno zabývat státní vlajkou.

PANSLOVANSKÉ BARVY

Bylo jasné, že nová československá vlajka bude muset obsahovat třetí barvu. Během zasedání Národního shromáždění československého dne 30. října 1919 byl podán vládní návrh zákona, kterým měla být stanovena podoba státních barev a vlajky. Tento vládní návrh jasně deklaroval, že státními barvami jsou bílá, červená a modrá. Šlo o tzv. slovanskou trikolóru, která vzešla z Vseslovanského sjezdu konaného roku 1848 v Praze. Zvolenou trojici barev historicky využívaly jak slovanské země (Rusko, Srbsko), tak západní spojenci z válečných let (Francie, Velká Británie, Spojené státy americké).

Modrá barva bývá nejčastěji vykládána jako symbol Slovenska. Ovšem je třeba připomenout, že se modrá vyskytovala také ve znacích Moravy, některých slezských oblastí (Těšínsko, Ratibořsko) a Podkarpatské Rusi. Zvolená trojice barev tedy spojovala všech pět zemí, které společně tvořily meziválečné Československo.

Výběr státních barev byl přirozený a logický. Daleko složitější byla otázka jejich umístění na nové vlajce. Původní bílo-červené vodorovné pruhy měly být zachovány jako odkaz boje za samostatnost a nabytí svobody, které bylo dosaženo právě pod touto vlajkou. Jak a kam tedy ideálně umístit novou modrou? Nabízelo se přidat třetí vodorovný pruh, čímž by se ovšem vlajka příliš podobala již existujícím státním vlajkám Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, Lucemburské velkovévodství, či Nizozemského království. Tato možnost byla brzy vyloučena. Bylo jasné, že je třeba hledat originální podobu, která by novou republiku dělala jedinečnou.

MODRÝ KLÍN

Již zmíněný Jaroslav Kursa, rodák z Blovic na Plzeňsku, bývalý učitel, nadšený heraldik a zaměstnanec archivu ministerstva vnitra, odborně zpracovával většinu návrhů doručených komisi k posuzování. A s prací na tvorbě státní vlajky zašel ještě dál, když komisi předložil i své vlastní návrhy. Ty zpracoval pravděpodobně na jaře roku 1919. Otázku využití modré barvy se rozhodl vyřešit použitím klínu vsazeného mezi bílý a červený pruh. Klín vycházel z žerďové strany a sahal do 1/3 délky vlajky. (Mezi Kursovými návrhy byla také varianta modrého klínu o délce 1/4 délky vlajky, nebo vlajky bez použití klínu).

K práci na tvorbě nové státní vlajky byli přizváni také zástupci Uměleckého sboru Památníku odboje. Jednalo se například o sochaře a medailéra Otakara Španiela, malíře a grafika Františka Kupku, architekta Josefa Gočára a další. Své návrhy (celkově 32) odevzdali umělci Památníku odboje komisi dne 14. července 1919.

Mezi nimi byly i návrhy malíře a sochaře Jaroslava Jareše, obsahující klín v levé (žerďové) části vlajky. Ve svých nápadech navrhoval Jareš klín černý, se znakem červeného husitského kalicha, v některých případech i modrý. Ani poměrem, ani celkovým provedením však Jarešovi odevzdané návrhy nepřipomínaly později přijatou podobu vlajky. Přesto byl Jaroslav Jareš po dlouhá léta spojován s autorstvím československé státní vlajky.

Pouhých deset dní předtím, 4. července 1919, předložil Josef Kursa své návrhy obsahující vlajku s bílým a červeným pruhem a modrým klímem sahajícím do 1/3 délky vlajky znakové komisi. Na rozdíl od uměleckých návrhů dodaných

Štefánikova vlajka používaná od roku 1918 Československou Národní radou v Paříži a československými legionáři na Sibiři se pro účely státní vlajky příliš nehodila.

Vlajka navržená malířem Vojtěchem Preissigem, používaná československými krajinami ve Spojených státech amerických, patřila také k návrhům na státní vlajku Československa

Zákon č. 252 o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti z 30. března 1920

Památníkem odboje, byly Kursovy návrhy dokonale graficky zpracované, včetně stanovených poměrů.

Uplatnit klín doporučoval i jeden ze členů komise, inženýr Antonín Valšík. Ten byl po vyhlášení samostatného státu přidělen k námořnímu odboru Ministerstva národní obrany. Jeho zkušenosti ze služby u rakousko-uherského námořnictva se projeví i během práce pro komisi. U Pražské paroplavební společnosti domluvil zkoušky vlajky na dvou parnicích plavících se po Vltavě. Sám k tomu uvedl: „Vyhotovena byla vlajka, jezdily pod ní dva parníčky asi 4 dny na Vltavě a pozorovali jsme tu vlajku jak v přírodě, tak ve městě za svitu slunce i za večerního šera a shledali jsme, že svým seskupením i tvarem co vlajka vyhovuje, poněvadž je zdaleka rozeznatelná, působí určitým vážným dojmem a liší se od všeho toho, co již stává, nebo co by jí mohlo dáti výraz jakési malichernosti...“

DALŠÍ NÁVRHY

Jednou z navrhovaných vlajek, která se sice nestala státní ani národní, ale dočkala se alespoň částečně podobného využití, byla vlajka navržená čelním členem Československé Národní rady a pozdějším ministrem vojenství Milanem R. Štefánikem. Do modrého pole byly vodorovně umístěny tradiční bílý a červený pruh, které byly na straně odvrácené od žerďové zakončeny do podoby trojúhelníku. Uprostřed bílo-červených pruhů se nacházely žluté (zlaté) iniciály „ČS“. Tato, nejčastěji označovaná jako „Štefánikova vlajka“, se stala vlajkou Československé Národní rady v Paříži a byla využívána i československými legionáři na Sibiři.

Mezi nejznámější návrhy na státní vlajku Československa patří práce slavného malíře a účastníka protihabsburského (později i protinacistického) odboje Vojtěcha Preissiga. Ve spolupráci s Milanem R. Štefánikem navrhl vlajku tvořenou dvěma červenými, dvěma bílými a jedním modrým pruhem, ve kterém se nacházely čtyři pěticípé hvězdy. Hvězdy symbolizovaly čtyři země – Čechy, Moravu, Slezsko

a Slovensko – které společně tvořily Československou republiku. V době tvorby této vlajky ještě nebyla připojena Podkarpatská Rus. Vlajka se objevovala na Preissigových propagačních plakátech a pro své rozšíření mezi krajanskou komunitou ve Spojených státech amerických bývá nazývána jako „vlajka amerických Čechoslováků“.

I další návrhy státní vlajky obsahovaly symboly pěticípých hvězd a zcela jasně odrážely inspiraci vlajkou hvězd a pruhů Spojených států amerických, které měly zásadní význam pro uznání československé samostatnosti. Neméně silný byl vliv husitské tradice. Symbol husitského kalicha ve svých návrzích uplatňoval Jaroslav Jareš.

PŘIJETÍ KURSOVA NÁVRHU

Návrh, který znaková komise doporučila jako nejlepší – tedy Kursova vlajka s bílo-červenými pruhy a třetinovým modrým klínem – nebyl přijat automaticky. Klín vzbuzoval nedůvěru a působil exoticky. Od ledna do března 1920 tak probíhala jednání zástupců komise a ústavního výboru. Testování v praxi (na parnicích) prokázalo, že vlajka bude vypadat originálně a zároveň vkusně v nejrůznějších prostředích i denní době. Na svých jednáních dospěla komise k poslední úpravě Kursova vítězného návrhu. Žerďový modrý klín byl z estetických důvodů prodloužen do poloviny délky celé vlajky. Tím bylo také dosaženo vyváženého zastoupení všech tří barev.

Ještě během posledních jednání 16. března 1920 musel inženýr Antonín Valšík použití klínu obhajovat před ústavním výborem. Mimo jiného k tomu dodal: „Co se týče klínu, pamatuji se na dojem, který ve mně vyvolaly prapory čínské v Tien-tsinu a Pekingu, kde každý oddíl vojska má svůj prapor ve tvaru klínu, a sice většinou ve tvaru trojúhelníka ostroúhlého. Tvary těchto čínských praporů vznikly z pouhého pozorování přírody a z velkého smyslu Orientálců pro pohyb vlnitý v přírodě. Když voják nese prapor na vysoké žerdi, je přirozeno, že jeho konec při nejmenším pohybu vlaje a nabývá tím prapor živosti, který je jaksi důkazem síly. Kdyby si byli udělali praporec tvaru obdélníka jako je vlajka, co by to mělo za následek? Následek by byl ten, že při této velké délce tíhou by vlajka klesla a byla by mrtvá, neživá a bylo by k tomu potřebí velice silného větru, aby vlála a činila dojem živosti. Tomu všemu se vyhoví tím, že my zde nedáváme formu trojúhelníka pravoúhlého, nýbrž formu heraldického klínu a tím, že dáváme vlajce přesné rozměry, které jsme vzali z vlajky holandské a anglické, tedy dvou nejstarších námořních národů, kteří mají v tomto ohledu největší zkušenosti. Tím se docílí, že vlajka bude vždy živá.“

K přijetí již zmiňovaného zákona č. 252/1920 Sb. z. a n., který definoval konečnou podobu symbolů Československé republiky, nemohlo dojít dříve, než byla přijata nová ústava. Ústavní listina Československé republiky byla přijata až 29. února 1920 s účinností zákona od 6. března 1920. Do té doby byla stále v platnosti tzv. Prozatímní ústava z listopadu 1918, která sama otázku podoby státních symbolů neřešila a užívání historické bílo-červené vlajky tak vycházelo ještě ze zvyklosti Československé Národní rady z posledního roku první světové války. Zákonem č. 252 se tak zrodil nový symbol Československé státnosti.

Jakkoliv bylo autorství Československé státní vlajky v průběhu desítek let zapomenuto a následně připisováno jiným lidem – Jaroslav Jareš – nebo se o ně jiní hlásili – americký Čech Josef Knedlhans – faktem uznávaným všemi českými vexilology zůstává, že pravým autorem byl archivář Jaroslav Kurso. Jeho památku od roku 2005 v rodných Blovicích připomíná pamětní deska, ve které je znázorněna podoba původního Kursova návrhu státní vlajky (s klínem sahajícím do 1/3 délky vlajky).

Titulní stránka ilegálního časopisu „V boj“ z roku 1939 s Československou vlajkou. Ilustrace maloval Vojtěch Preissig, který sám navrhl jednu z možných podoby státní vlajky.

Dnešní státní vlajka České republiky

SYMBOLEM ODBOJE

Kromě období nacistické okupace, kdy od 19. září 1939 do 5. května 1945 používal Protektorát Čechy a Morava vlajku o třech vodorovných pruzích (shora dolů: bílá, červená, modrá) a klerofašistická Slovenská republika také (shora dolů: bílá, modrá, červená), nedošlo k žádným změnám podoby Československé státní vlajky. Nutno podotknout, že ani za války nebyla kontinuita použití Československé vlajky přetržena díky exilové vládě prezidenta dr. Edvarda Beneše a jednotkám zahraničního odboje. I domácí odbojové hnutí uznávalo jako jedinou vlajku Československé republiky; její motiv se objevoval v ilegálních tiskovinách a někteří odbojoví pracovníci na ni skládali přísahu.

Jak začátek později potlačeného Slovenského národního povstání, tak i celonárodního povstání proti nacistickým okupantům v květnu 1945 měl ve všech městech a obcích vždy stejný projev – vyvěšení vlajek Československé republiky. Vyvěšovaly se vlajky ukrývané po dobu okupace, ale i narychlo sešité z kusů látek. Oddíly českých povstalců malovaly vlajky na své rukávové pásky, na přílby, přezky i techniku ukořistěnou německým vojákům. Vděčné obyvatelstvo vlajkami vítalo armády osvoboditelů po šesti letech útlaku a představitele zahraniční vlády a odboje po jejich návratu do svobodné vlasti.

VLAJKOU ČESKÉ REPUBLIKY

Na rozdíl od státních znaků nedoznala Československá státní vlajka úprav ani během změn režimů. Jak v roce 1948, tak v roce 1989, kdy se stala jedním ze symbolů Sametové revoluce. Česká a Slovenská federativní republika měla jak společnou původní Československou vlajku, tak každá z federativních republik vlastní. V případě České federativní republiky se jednalo o historickou vlajku složenou z bílého a červeného pruhu. Její používání se však nevžilo.

Po rozdělení Československé federace si nová Česká republika, i přes protest Slovenska, ponechala původní podobu státní vlajky z roku 1920. Tedy vlajku o poměrech stran 2:3, s horním vodorovným bílým pruhem, spodním vodorovným pruhem červeným a modrým klínem vycházejícím z žerďové strany a sahajícím přesně do poloviny celkové délky vlajky. Slovenská republika se vrátila ke své trikolórové vlajce, s bílým, modrým a červeným vodorovným pruhem, který doplnila o bíle lemovaný malý státní znak. Slovenský protest byl oprávněný, neboť se jednalo o porušení druhého odstavce článku 3 ústavního zákona č. 542/1992 Sb. z. a n. o zániku České a Slovenské federativní republiky, který oběma zemím zamezoval používání původních symbolů. Po nabytí platnosti zmíněného zákona však tato podoba vlajky nepatřila žádnému státu na světě a byla tedy volná pro použití samostatnou Českou republikou. Na to reagoval zákon č. 3/1993 Sb. z. a n. o státních symbolech České republiky, který je platný dodnes.

O kvalitách Kursou navržené státní vlajky asi nejvíce svědčí fakt, že ji hrdě používáme již sto let. ■

POUTĚ ČsOL

text br. Milan Mojžíš

foto br. Milan Mojžíš, br. Viktor Šinkovec,
Ing. Imrich Vetrák, Tomáš Vlach

Když v prosinci loňského roku Republikový výbor ČsOL schvaloval plán činnosti na rok 2020, všichni hleděli do nastávajícího roku s optimismem. Československá obec legionářská se v posledním období stala ekonomicky silnou organizací a v souvislosti s oslavami 100. výročí vzniku našeho samostatného státu a realizací projektu Legie 100 její společenská úloha dosáhla vrcholu ve své novodobé historii. V prvních březnových dnech jsme se ale ocitli v situaci, kterou sice mnoho z nás znalo v různých modifikacích z historie, ale málokdo si ji dokázal představit v současnosti. Naše životy jsou tak převráceny z běžného režimu do nouzového stavu, plány se pozastavují, ruší a revidují. Na druhou stranu je ale najednou i čas na skromné rekapitulace, úvahy a někdy i vize do budoucnosti.

Československá obec legionářská od počátku projektu LEGIE 100 pořádá ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR vzpomínkové poutě, při kterých se snaží připomínat dlouhou a trnitou cestu našich dobrovolníků, kteří bojovali za vznik našeho samostatného státu. Cílem těchto cest je připomínat památku našeho prvního odboje přímo na místech, kde před 100 lety bojovali a umírali naši vojáci, a uctít tak jejich obětování. Po světě je ještě mnoho zapomenutých hrobů a míst, kde leží českoslovenští vojáci, a snahou ČsOL je pomáhat při jejich hledání a znovuobnovení. A s tím, jak utichla bojová činnost v Evropě, se v posledních letech zaměřila tato činnost především na Sibiř a Dálný východ, kde českoslovenští legionáři působili ještě v letech 1919–1920.

Málokdo si dnes vzpomene, že i samotný název našeho velmi úspěšného projektu LEGIE 100 vzešel z kanceláře „hrobařů“ Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR. Před deseti lety se Ing. Filipkovi podařilo připravit rozsáhlý projekt na obnovu českých válečných hrobů ve světě a ministerstvo obrany pro tuto činnost získalo podporu státu. Jeho velkou část pak tvořil a stále ještě tvoří projekt obnovy válečných hrobů na území Ruské federace. Vždyť tam naši předkové při odjezdu v roce 1920 zanechali na 3 200 padlých ve třech stech lokalitách. Období socialismu však v poznatelné podobě přežila pouze dvě pohřebiště, a to v Krasnojarsku a ve Vladivostoku. Na základě dohody mezi vládou České republiky a Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů z 15. dubna 1999 byla zahájena obnova válečných pomníků s cílem připomenout jména všech

československých legionářů, kterým nebyl dopřán návrat do vlasti. A Československá obec legionářská se aktivně účastní tohoto projektu, ať již vyhledáváním zaniklých válečných hrobů, upřesňováním seznamů, navazováním kontaktů, informační a vzdělávací činností či přímou pomocí při obnově válečných hrobů.

Bohužel v posledních dvou letech dosáhlo ochlazení mezinárodních vztahů s Ruskem i na válečné hroby a obnova pomníků a pamětních desek, někdy sice pomalá, se úplně zastavila. O to víc vzrostla úloha Československé obce legionářské a to nejen v úsilí tento nepříznivý stav zvrátit, ale i ve snaze pomoci při osvětlení historické pravdy. Chceme ruské veřejnosti ukázat, že nám nejde o ideologické boje, ale že potomci mají zájem poklonit se po 100 letech památce svých padlých předků, stejně tak, jako si oni (a my s nimi) připomínají na území našeho státu padlé sovětské vojáky. Věříme, že prostou pietou prokážeme cíle našich snah a možná i probudíme zájem o danou problematiku, a tak třeba svým dílem přispějeme k pokračování projektu obnovy našich pomníků.

V rámci projektu Legie 100 se v roce 2018 sice podařilo uskutečnit vzpomínkovou cestu do Povolží na místa bojů našich legionářů při svém vystoupení v roce 1918, ale již se neodletělo na Ural, kde na podzim a v zimě 1918 umírali naši dobrovolci. Tuto pouť se nám ve spolupráci s ministerstvem obrany podařilo realizovat až na jaře 2019 u příležitosti 100. výročí odchodu našich jednotek z oblasti Uralu a zpráva z ní byla uveřejněna v minulých číslech Legionářského směru. Na podzim loňského roku jsme pak ještě, u příležitosti 100. výročí

Dřevěný kříž vztyčený místními kozáky na stanici Pasolskaja, na místě zničeného česko-ruského památníku 70 Čechoslováků a 30 Barnaulců, kteří padli při obchvatné operaci na Bajkale v srpnu 1918. Při tomto výsadbku padl do zajetí a poté byl bolševiky bestiálně umučen ruský důstojník v českých službách pplk. gšt. Boris F. Ušakov (1889–1918).

bojové činnosti československých legií na Transsibiřské magistrále a v okolí jezera Bajkal, připravili vzpomínkovou cestu na Sibiř. Bohužel, ač po logistické stránce bylo vše zajištěno, nepodařilo se získat potřebná pozvání nutná pro udělení víz, a tak se cesta nakonec neuskutečnila.

V době, kdy jsme se pokoušeli s pomocí biskupa pražského Církve československé husitské bratra D. Tonzara získat potřebná pozvání, navázali jsme kontakt s místopředsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky panem Vojtěchem Pikalem. Ten tehdy, vzhledem k nedostatku času k procesování vstupních víz, již nedokázal zvrátit nepříznivou situaci, ale přislíbil pomoc v následujícím roce. A svůj slib dodržel! Vzpomínkovou cestu vložil do plánů zahraničních cest Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, zarezoval letadlo a na počátku února jsme s jeho sekretariátem připravili itinerář. Na základě potřeb ministerstva obrany a připomínek Velvyslanectví České republiky v RF se cílem dubnové vzpomínkové cesty stalo uctění památky padlých legionářů při pietních aktech u stávajících českých válečných hrobů v Kazani, Uljanovsku, Penze, Syzrani, Buzuluk a Bugulmě a zároveň projednání obnovení zničených pomníků na českých válečných hrobech v Samaře a Novokujbyševsku. Vše klapalo podezřele dobře, až se do toho v Evropě objevila epidemie COVID-19, způsobená koronavirem SARS-CoV-2, a vše je jinak!

Prostě SIBIŘ nezdoláme ani napodruhé!

Komu se ale na poslední chvíli podařilo cestu do Ruska přece jen uskutečnit, byl Radim Chrást. Jeho zapsaný spolek „Jednota plk. Švece – Horácko“ již od loňského roku ve spolupráci se „Spolkem pro zachování odkazu českého odboje“ připravoval cestu na Sibiř s cílem účasti na rekonstrukci ledového pochodu přes Bajkal. Na počátku roku získal pro svůj plán podporu místopředsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Tomáše Hanzela, který cestu zaštitil a pro dopravu poskytl vládní speciál. Tak se mohlo dát dohromady na 80 zájemců různých věkových kategorií, z různých spolků a organizací, potomci legionářů, fandové historie, sportovci, hasiči či

vojáci, kteří ráno 4. března vyrazili z kbelského letiště na Sibiř. Možnost navštívit Ruskou federaci využili i Ing. Imrich Vetrák a br. Milan Mojžíš z Mezirezortní koordinační komise pro válečné hroby. Jejich cílem bylo zmonitorovat a posoudit stav našich stávajících válečných hrobů v Krasnojarsku, Polovině a Kultuku a případně projednat postup výstavby pomníků na našich válečných hrobech v Irkutsku a Pasolské.

Dochovaný čs. pomník na hřbitově v Krasnojarsku

Nový „československý“ pomník postavený Slováky na krasnojarském hřbitově v roce 2006

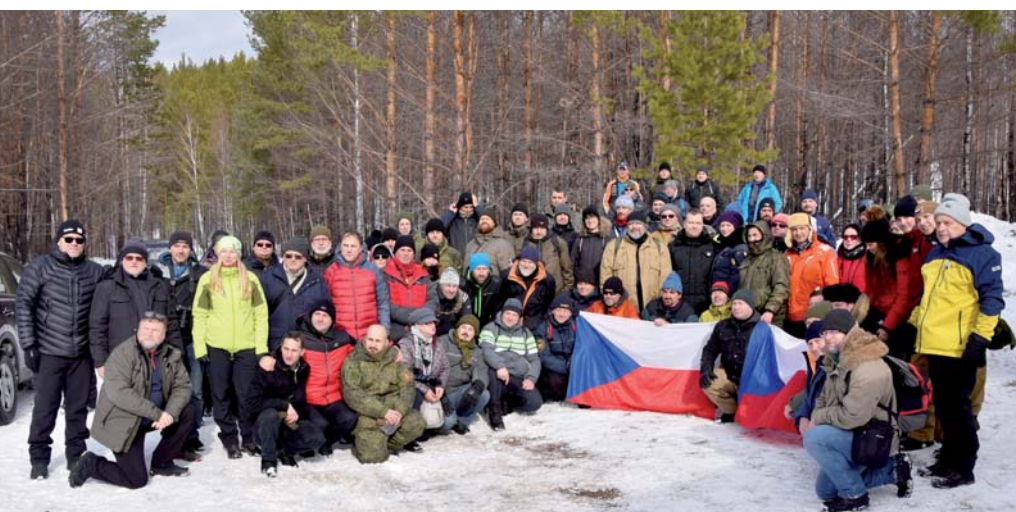
Po sedmihodinovém letu vstoupila do speciálu Armády České republiky nejprve lékařka v masce s termokamerou, aby všem změřila teplotu. Teprve poté jsme mohli vystoupit z letadla a projít celní a pasovou kontrolou. I zde měli všichni na ústech roušky, přestože v té době probíhal všude po Evropské unii normální provoz. První zastavení proběhlo na hřbitově v Krasnojarsku, kde se (jak je psáno již výše) dochoval původní pomník z roku 1919 a nedaleko od něj byl v roce 2006, při příležitosti návštěvy slovenského prezidenta ve městě, odhalen pomník nový. Po společném pietním aktu u starého čs. pomníku proběhlo první jednání přítomných českých zástupců komise s vojenským atašé ČR v RF pplk. Markem Gallo, na které se bohužel nedostavil nikdo z městské či oblastní administrativy. Budiž jim ale připsáno k dobru, že den před naším příjezdem vyčistili jak slovenský, tak i český pomník, opravili plot a dokonce vysypali přístupové cestičky červenými oblázky. Starý pískovcový pomník je v havarijním stavu a je naplánována jeho oprava. Architekt MO ČR navrhl jeho přenesení ke slovenskému pomníku a jejich celkovou úpravu. Při pietním aktu se potvrdilo, že nástupový prostor před lícem pomníku je zastaven novějšími hroby, ale z druhé strany je poměrně více prostoru. Při jednání na místě tak vznikl protínávrh ke studii architekta s myšlenkou

Předsdkyně Spolku pro zachování odkazu českého odboje Gabriela Havlůjová u pomníku gen. Vojcechovského na bývalém hřbitově tábora Ozerlag u Tajšetu

nepřenášet pomník ze svého místa a pouze jej v rámci generální opravy otočit. Pomník by tak zůstal nad ostatky našich legionářů a nebudeme zavdávat ruským kritikům možnost k pomluvám, že nám nejde o hroby, ale o výstavbu oslavných pomníků. Naopak příjemným zjištěním bylo, že „slovenský“ pomník je vlastně československý, neboť je na něm nápis v českém, slovenském a ruském jazyce. A je zde dostatek místa na doplnění desek se 107 jmény zde pohřbených čs. legionářů.

Druhého dne cesty bylo završeno několikaleté úsilí předsdkyně Spolku pro zachování odkazu českého odboje Gabriely Havlůjové, když na bývalém hřbitově u tábora Ozerlag u Tajšetu byla slavnostně odhalena pamětní deska ruskému důstojníkovi, legionářskému veliteli a armádnímu generálovi Československé armády Sergeji N. Vojcechovskému, který zde jako vězeň 7. dubna 1951 zemřel. Na zhotovení této desky Nadační fond Legie 100 bohužel nepřispěl, ale jednota Československé obce legionářské Mladá Boleslav spolu s historičkou instalovala pamětní desku generálovi Vojcechovskému v roce 2017 v Konviktské ulici v Praze a nyní ČsOL aktivně spolupracuje na instalaci pamětní desky v rodišti generála v běloruském Vitebsku. Velmi záslužnou činnost při rozkrývání historie gulagů v okolí Tajšetu vykonává středoškolský profesor

Účastníci odhalení pamětní desky ruského důstojníka, legionářského velitele a armádního generála Československé armády Sergeje N. Vojcechovského (1883–1951)

Zástupců Mezirezortní koordinační komise pro válečné hroby s vojenským atašé ČR v RF pplk. M. Gallo u čs. pomníku na stanici Polovina.

historie Selezněv, se kterým jsme zavzpomínali na jeho účast na historické konferenci projektu Legie 100 v prosinci roku 2018 v Praze. U pomníku komisaře Biče–Tajožného nám pak připomenul boje československých legionářů s rudými partyzány na zdejší stanici a okolí v létě 1919 a i osudy Biče–Tajožného, který se stal předlohou postavy rudého komisaře Františku Langerovi v jeho známém díle Jízdní hlídka.

V pátek se cesty obou skupin rozdělily. Zatímco ta větší přešla po prohlídce centra Irkutsku na břeh Bajkalu do Bolšoe Goloustnoe, aby se připravila na zítřejší pochod přes jezero, „hrobařská“ skupina, doplněná několika členy ČsOL, vyrazila na třídní cestu po válečných hrobech v okolí Bajkalu. Vystoupila z lůžkového vlaku již na stanici Polovina, kde byl před kostelem v roce 2013 obnoven pomník se jmény 31 padlých čs. legionářů. Místo slavnostního odhalení byl ale o rok později polit červenu barvou. V současné době již protesty ustaly a pomník jsme našli v dobrém stavu včetně upraveného okolí. Po malém pietním aktu jsme příměstským vlakem přešli do 130 km vzdáleného Irkutsku, kde jsme hned po výstupu objevili první připomínku na naše legionáře. V nádražní hale je osazena pamětní deska připomínající předání adm. Kolčaka irkutskému sovětu dne 15. ledna 1920. Ve městě mělo

Ředitel irkutského archivu, konzul Gilar a místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Tomáš Hanzel při zahájení jednání

proběhnout jednání o postupu obnovy čs. pomníku zde pohřbeným čs. legionářům, ale nikdo z městské či oblastní administrativy na výzvu z našeho velvyslanectví nereagoval. Konzul Gilar z Jekatěrinburgu nám alespoň domluvil jednání s ředitelem místního archivu. Schůzku zahájil úvodním slovem místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Tomáš Hanzel a poté následovalo projednání možné spolupráce při přípravě společné výstavy, předání archivních materiálů či informace o přípravě knihy s historickými fotografiemi měst a obcí z dob působení čs. legionářů. Osobně mne pan ředitel potěšil svou orientací v historických faktech, když při diskuzi několikrát uvedl, že Čechoslováci byli do ruské občanské války vtaženi a že jejich prvořadým cílem bylo odjet nejprve na západní frontu a poté do již vzniklé republiky. Nemohli jsme vynechat ani otázku pokladu, ale i v tomto případě ohleduplně čekal, až o tomto tématu začneme mluvit my. Bohužel jsme s ním ale nemohli jednat o obnově našich zničených válečných hrobů, neboť tam jeho kompetence nesahaly. V diskuzi o usmíření po dlouhých 100 letech nás informoval, že na počátku letošního roku proběhla ve městě konference historiků o občanské válce, ze které vyplynulo, že občanská válka v Rusku ještě neskončila. V myslí a chování lidí trvá dodnes.

Pamětní deska v hale železničního nádraží v Irkutsku připomínající předání adm. Alexandra V. Kolčaka (1874–1920) česko-francouzskými „spojenci“ eserům a bolševikům dne 15. ledna 1920

Park na místě zrušeného Staroglaskovského hřbitova v Irkutsku, kde byli pohřbeni čs. legionáři

To je velmi závažná skutečnost, neboť pokud národ nenajde společné zhodnocení své historie, pokud jeho rozdělení přetrvává i po 100 letech, máme opravdu velmi mnoho překážek pro obnovu válečných hrobů našich padlých. Přece jenom jsme „inostránci“, pro mnohé i „interventi“ a na Sibiři asi navždy „Běločechi“. Přitom je v Ruské federaci opraveno na 400 vojenských hrobů maďarských zajatců či internacionalistů a velké hřbitovy německých vojáků. Tedy těch, kteří v obou světových válkách byli vždy nepřátelé Ruska či Sovětského svazu. A o obnovu našich hrobů, ač jsme byli v první i druhé světové válce na ruské straně, musíme stále bojovat. Je zde jedno vysvětlení, na které jsme poprvé přišli při velmi podnětných „naučno-praktických“ konferencích na Urale a které platí

V Irkutsku stojí socha adm. Alexandra V. Kolčaka (1874–1920), dle informací místních jediná v Rusku

i na Sibiři. A zde možná ještě ve větším měřítku. Pro většinu ruského národa jsme „bratři“ Slované, i když západní (především po našem vstupu do NATO), a máme společnou slovanskou minulost. Pokud se ale jedná o období občanské války, tak se myšlení „bílých“ i „rudých“ Rusů spojuje v jedno, neboť pro hrdou a bohatýrskou ruskou duši je neprijatelné, že hrstka Čechoslováků na dva roky ovládla jejich nejstrategičtější dopravní tepnu a rozsáhlé území. A navíc vyšla z občanské války s hlavou vztyčenou, nebyla poražena, ale na základě příměří se beze ztrát evakovala.

V Irkutsku zanechali legionáři své mrtvé bratry na dvou hřbitovech. Oba byly v éře sovětského svazu zrušeny a pomníky zbourány. Nad irkutským nádražím, na Staroglaskovském pravoslavném hřbitově, stál trojitý památník z černé žuly, který byl v létě roku 1947 použit do základů při výstavbě ubytovny, nyní studentských kolejí. Na části zrušeného hřbitova je dnes březový parčík, ve kterém se již více než 10 let snaží ministerstvo obrany vybudovat památník připomínající jména všech 212 padlých a zemřelých v Irkutsku a okolí. Dle našeho terénního průzkumu je zde stále park a pro umístění pomníku by zde bylo dostatek vhodných míst. Jen kdyby k tomu byla vůle a ochota! Na starém vojenském hřbitově v rajóně Radiševa stál jeden z nejhezčích československých pomníků se sochou Čechie. Po zrušení hřbitova v roce 1958 zde vyrostla kolonie zahrádek a malých dřevěných domků. Jeden z nich byl postaven i v bezprostředním sousedství domku v roce 1964. Socha Čechie byla pomocí nákladního automobilu stržena a odvezena, zatímco betonové části pomníku a podstavce byly rozlomeny a částečně zasypany. Části vyčnívajících betonových kvádrů jsme za plotem pod sněhem spatřili i my. Majitelé domku, přestože byli doma, na naše klepání neodpovídali, a tak jsme se o dalších osudech tohoto prostoru nedozvěděli nic.

V Irkutsku a okolí je mnoho památek připomínajících působení našich legionářů před 100 lety. Ať je to rezidence Sukhačevská rošča, kde v zimě 1919–1920 bydlel velitel Čs. vojska na Rusi gen. Syrový, vlakové nádraží, administrativní budovy, nemocnice či kasárna spjaté s pobytem čs. jednotek, kostely, divadla, muzea, parky a nábřeží, které navštěvovali ve chvílích volna legionáři, nebo i ledoborec Angara, který se jako muzeum dochoval do dnešních dnů, zatímco jeho větší soupevník jménem Bajkal byl v bojích v roce 1918 potopen. Ředitel archivu i mladá průvodkyně, která nás provázela po městě, nám s hrdostí vyprávěli o obyvatelích města, pro které zde nebyl život nikdy jednoduchý, ale dokázali zde

Členové monitorovací skupiny MO a ČsOL u českého válečného hrobu v Kultuku

Klášter na východním břehu Bajkalu v obci Pasolskoe, u které se v srpnu 1918 vylodil česko-ruský obchvatný výsadek vedený plk. gšt. Ušakovem

žít v souladu s přírodou, podnebím i původními obyvateli – „šamanisty“ (což bylo pro nás nové ruské slovo označující pohany), a tak mají v sobě větší cit pro volnost a svobodu. Proto se obyvatelstvo bránilo nástupu bolševiků, stejně jako přijímalo s nedůvěrou diktaturu Kolčaka a zahraniční interventy, či později dokázalo uchránit před zbouráním mnoho kostelů a chrámů. A tak jsme se i dozvěděli, že v Ruské federaci stojí jen jediná socha admirála Kolčaka, a to právě zde v Irkutsku, zatímco v Omsku se muzeum Kolčaka potýká s problémy a v Petrohradě jeho deska musela být dokonce sňata.

V neděli následovala rekognoskace válečných hrobů podél bajkalského jezera. V Kultuku byl obnoven válečný hrob neda-leko kostela v původní podobě v říjnu 2016, ale již na počátku března 2017 byla soše husitského bojovníka uražena hlava. Po delších průtazích byla socha opravena a při naší návštěvě jsme našli stopy poškození jen na palcátu. Našich 21 zde pohřbených hrdinů jsme uctili malým pietním aktem. Další zastavení nás čekalo u kláštera v obci Posolskoe, kde se na sklonku léta 1918 vylodila obchvatná skupina československých a ruských vojáků pod velením podplukovníka Ušakova, s cílem obsadit tunely okolo Bajkalu a umožnit tak spojení naší Sibiřské skupiny s Vladivostockou. Bohužel pamětní deska připomínající tuto událost byla ze břehu pod klášterem přemístěna

Při rekonstrukci sibiřského ledového pochodu ušli 7. března 2020 účastníci 50 km po zamrzlém Bajkalu

a nám se jí nepodařilo nalézt. Teprve po návratu domů jsme se dozvěděli, že se nyní nachází v uzavřeném prostoru u vodárny, ale v létě bude přenesena na přístupnější místo. Mrtví z námořního výsadeku pak byli pohřbeni ve společné bratrské mohyle u stanice Pasolskaja. Monumentální společný česko-ruský památník nad hroby 70 Čechoslováků a 30 Barnaulců byl zničen náloží v roce 1946. Cestu ke zbytkům pomníku nám ochotně ukázal kolemjdoucí a potěšil nás velký dřevěný trojramenný kříž, který zde vztyčili místní aktivisté i s informační tabulkou. Povětrnostní podmínky na dřevěný kříž působí, ale dostali jsme informaci, že v létě bude nahrazen železným, než se nám podaří obnovit důstojný pomník, který si toto místo, dokládající česko-ruské spojenectví, zaslouží.

Na břehu Bajkalu na stanici Mysovaja jsme se pak večer setkali s hlavní skupinou. Odpočívali zde po přechodu zamrzlého Bajkalu, kterého se v sobotu zúčastnilo 38 z nich. Při rekonstrukci ledového pochodu ušli za 15 hodin 50 kilometrů s ledovým větrem v zádech po hladkém ledě, ale i v navátém sněhu, se zásobou jídla a vody na celý den. Následoval společný přejezd do hlavního města Republiky Burjatsko Ulan Ude. I v tomto městě, tehdy nazývaném Verchněudinsk, před 100 lety působili naši legionáři a po prohlídce pamětihodností jsme se všichni vrátili v pořádku do vlasti. ■

Fotografie účastníků expedice BAJKAL 2020 s kozáky po slavnostním ukončení pochodu 8. března v Babuškinu

Obrněný vlak 7. střeleckého pluku
při obraně Transsibiřské magistrály
v létě 1919

text br. Milan Mojžiš, Michal Rak
foto VÚA-VHA Praha, archiv ČsOL

Na magistrále v roce 1919

Dne 1. února 2020 uplynulo 100 let od příjezdu první bojové jednotky do vlasti. Byl to nejstarší pluk československé armády – 1. střelecký pluk „Jana Husi“. První jeho část vyplula z Vladivostoku 9. prosince 1919 na japonské lodi Yonan Maru, 27. ledna 1920 přistála v italském Terstu a 2. února 1920 prošli vojáci pluku, v čele s velitelem pplk. Kutlvašem, pod praporem České družiny triumfálně Prahou. Co tomu bezprostředně předcházelo, Vám stručně připomeneme na následujících stránkách.

V lednu 1919 bylo rozhodnuto o stažení vyčerpaných čs. jednotek z fronty, k jejich reorganizaci, odpočinku a nasazení k ochraně Transsibiřské magistrály. Jako první opustil bojiště 27. ledna I. prapor 1. čs. stř. pluku a během února začali Čechoslováci přebírat magistrálu v oblasti střední Sibíře od Novonikolajevska (dnešní Novosibirsk) k jezeru Bajkal. Na frontě občanské války tak operovaly jen jednotky ruské armády generálů Dutova, Chanžima a Gajdy, který se svým osobním štábem dostal povolení ke službě u adm. Kolčaka a stal se velitelem ruské Sibiřské armády. Za úspěšné operace na Severouralské frontě byl jako jediný z čs. důstojníků vyznamenán III. stupněm Řádu sv. Jiří. Čs. střelecký sbor byl reorganizován na Československé vojsko na Rusi o síle tří divizí, které měly ve stavu 57 000 mužů. Velitelem byl jmenován gen. Syrový, v čele jednotlivých divizí stáli plk. Voženílek, plk. Krejčí a pplk. Prchala. Čechoslováci také organizovali z bývalých zajatců, nyní občanů nových států, rumunské, jihoslovenské, polské a lotyšské jednotky. Přesun vojska na východ byl ukončen v květnu, kdy jednotlivé jednotky zaujaly své úseky. Nejzápadněji od Novonikolajevska po Ačinsk byla dislokována 2. divize. Od Ačinska po Nižněudinsk převzala střežení 3. divize a východně od ní až po Kultuk na Bajkale 1. divize. V Omsku, v sídle sibiřské vlády, byl umístěn štáb

gen. Janina, úřad zplnomocněnce čs. vlády a jednotky 6. stř. a 1. záložního pluku. Sídlím štábu čs. vojska i Vojenské správy se stal Irkutsk. Tři čs. divize tak střežily dvacet kilometrů široký a 2 350 kilometrů dlouhý koridor podél hlavní trati a několika odboček (např. na Ačinsk či Tomsk), se štáby v Tomsku, Krasnojarsku a Irkutsku. Na východ od Bajkalu střežily železnici tři japonské divize, na západ od Novonikolajevsku pak polská 5. stř. divize, přičemž na obou úsecích operovaly slabé oddíly Američanů, Britů a Francouzů.

Strážní služba čs. vojska na magistrále byla zárukou zajištění klidu a výkonnosti ruského týlu v kritické době velkých bojů na západní frontě. K zabezpečení plynulé dopravy bylo nutné se vypořádat nejen s řadou menších skupin záškodníků, přepadávajících vlaky a olupujících cestující, ale i s většími několikatisícovými jednotkami partyzánů. Prvním větším incidentem bylo napadení čs. posádky na stanici Tajšet v noci na 8. května. Partyzánské jednotky o síle 1 200 mužů byly sice rozbity a zahnány, ale přepadení si vyžádalo oběti i z naší strany a vypálení stanice. Od poloviny května pak byla pasivní obrana spojená s velkými ztrátami nahrazena plánovanými výpravami na jih i sever od trati. Koncem května zformovala 1. čs. stř. divize kombinovanou útočnou skupinu, která pod vedením pplk. Žáka provedla výpad do prostoru Kontorskoje,

Návštěva adm. Kolčaka u velitele Sibiřské armády gen. Gajdy a jeho štábu v Jekatěrinburku v únoru 1919. Zleva gen. Gajda, adm. Kolčak, náčelník štábu gen. Bogoslovskij a princ Riza Kuli-Mirza.

Starý Akulšet a Birjusy, očistila tuto oblast od bolševických povstalců. Na počátku června pak oddíly 2. čs. stř. pluku úspěšně rozprášili ohniska povstalců ve vesnici Kučerovo. Největší boje při ochraně magistrály pak proběhly v červnu 1919 v tajze na jihovýchod od Krasnojarska na řece Maně. V této oblasti operoval silný sedmitisícový oddíl bolševických povstalců, vedený zběhlým carským důstojníkem praporčíkem Kravčenkem, který ničil železniční tratě od Krasnojarska po Kljukvennou, přepadával nákladní vlaky, loupil a zabíjel. V polovině května zahájila 3. čs. stř. divize, posílená 5. čs. stř. plukem, ruskými pěšími a především jezdeckými oddíly a italskými dělostřelci, rozsáhlou operaci. Po tuhých měsících trvajících bojích, při kterých na sebe čs. jednotky upoutali pozornost nepřítele, překročily ruské kozácké jednotky staršiny Rozanova na levém křídle řeku Manu, a úderem do týlu zahnali nepřítele až na mongolskou hranici.

Československé útvary se v hlídkové činnosti na magistrále pravidelně střídaly, aby jednotky měly též čas na výcvik, ale i na odpočinek, sportovní vystoupení a další aktivity. Organizováním kulturních a společenských záležitostí se zabýval Informačně-osvětový odbor, který měl 5 částí a vydával noviny, časopisy a knihy, pořádal vystoupení orchestrů, divadel, spravoval malířské a sochařské dílny, kde se vytvářely zejména pomníky padlým, a také prováděl sběr materiálu k budoucímu historickému zpracování dějin čs. odboje v Rusku. Podobné aktivity však probíhaly i v rámci jednotlivých útvarů, téměř každá rota měla svůj časopis, každý pluk svůj orchestr a divadlo, pořádala se sokolská cvičení či

Vojáci 2. čs. stř. pluku nastupují za podpory obrněného automobilu k odvetné operaci na osadu Kontorskoje, kde bylo zničeno centrum bolševických povstalců

Operací proti povstalcům na řece Maně se zúčastnila i baterie horských myslivců italského expedičního vojska, která byla jednou z mála jednotek Dohody pomáhající Čechoslovákům přímo v bojových akcích

výstavy. Většina aktivit byla veřejná a hojně navštěvována místními obyvateli, což bylo pro čs. otázku velmi přínosné.

Obsazením Transsibiřské magistrály byla získána také řada průmyslových a hospodářských objektů. Po bolševické revoluci se jich ujaly dělnické výbory, ale produkce většiny z nich zkolabovala. Čechoslováci tak začali přebírat jejich správu, a protože sami trpěli nedostatkem různých komodit (od potravin, přes oblečení, po vojenské vybavení), obnovovali v nich výrobu. K tomu bylo zřízeno Technické oddělení čs. vojska (Techod), rozdělené do 9 odborů (strojní, stavební, horní a báňský, chemický, železniční, obchodně-statistický, sociální a hospodářský a politicko-hospodářský), které již v prosinci 1918 spravovalo 15 dolů a 77 závodů a mnoho statků s hovězím dobytkem a koňmi. Další komodity byly nakupovány přímo od Rusů, případně v zahraničí. Pro Techod pracovali i váleční zajatci. Komplikovaná byla spolupráce s místními, často zbolševizovanými Rusy. Docházelo tak k častým konfliktům a nejméně 8 čs. správců bylo zabit. Čechoslovákům se ale víceméně podařilo v oblastech pod jejich kontrolou obnovit ekonomiku, a dokonce zavedli některé nové výrobní postupy a výrobu komodit, které se nikdy předtím na Sibiři neprodukovaly. Postupně činnost Techodu převzala Čs. ústřední hospodářská komise (Centromise), založená 27. září 1919, jejímž prvotním úkolem bylo obstarávat a financovat lodě pro dopravu zboží do vlasti, připravovat budoucí čs. zahraniční obchodní vztahy a zajišťovat evakuaci čs. vojska z Ruska. Centromise byla oddělena od armády a plně podřízena plnomocníkovi čs. vlády v Rusku.

Odjezd 5. baterie 3. čs. dělostřeleckého pluku ze stanice Kljukvennaja na operaci k řece Maně v květnu 1919

Gen. Čeček promlouvá k zadrženým delegátům 2. sjezdu

Ve vojsku v létě 1919 však panovala úplně jiná atmosféra, než před pouhým rokem. Samostatný stát Čechů a Slováků, za který dobrovolci bez váhání obětovali i svůj život, byl založen a téměř všichni toužili vrátit se po letech válčení domů. Navíc z vlasti přicházely zprávy o snaze Poláků zmocnit se Těšínska či Maďarů obsadit Slovensko. O to víc vojáci, kteří dobře znali své vojenské řemeslo a svou bojovou sílu, chtěli být doma a bránit svou mladou republiku. Navíc, většina našich legionářů se nikdy neztotožnila s diktaturou admirála Kolčaka a postupně si stále více a více uvědomovala, že v bojích v Rusku již dávno nejde o demokratické principy, ale o boj dvou extrémů a že nikdo nechce naslouchat naše rady, ale jde jim jen o počty „bodáků“, které budou za ně bojovat a umírat. V tomto rozpoložení čs. vojska byl v Tomsku 20. května zahájen Štefáníkem zakázaný 2. sjezd čs. vojska, na kterém delegáti požadovali zrušení Štefáníkova rozkazu o reorganizaci dobrovoleckého vojska, zastavení bojových akcí a urychlený návrat do vlasti. Situace se vyhroutil 9. června v Irkutsku, kde byli delegáti místo jednání zatčeni. Vzbouřený III. prapor 4. čs. stř. pluku zadržené osvobodil a obsadil i redakci „Čs. denníku“. Vzpouza, kterou sice zažehnal energický postoj 1. čs. stř. pluku, stejně vedla k rezignaci náčelníka vojenské správy pplk. Medka. Delegáti kapitulovali a byli převezeni do internace do Gornostaje ve Vladivostoku a na konci roku odpluli do Československa. Vzbouření vojáci byli odzbrojeni a přeřazeni na trestanecké práce. Uklidnit situaci ve vojsku přijelo 12. srpna do Vladivostoku poselstvo z vlasti v čele s poslancem F. V. Krejčím a spisovatelem J. Hilbertem, které následující dva měsíce navštěvovalo čs. jednotky na Magistrále. Členové poselstva ujišťovali vojáky,

že vlast již další oběti nežádá a že vláda činí vše pro co nejrychlejší evakuaci vojska do vlasti.

Situace na frontách občanské války se ale neustále zhoršovala. Gajdův návrh, postupovat po dobytí Permu na jih, spojit se s armádou generála Děnikina a společně postupovat proti bolševikům, Kolčakova stavka odmítla a rozhodla postupovat na Moskvu bez jakékoliv koordinace s ostatními silami bílého hnutí. Jarní nástup Západní armády gen. Chanžina tak úplně ztroskotala a protiútokem Rudé armády v červnu byla ohrožena i Sibiřská armáda. Generál Gajda proto navrhl adm. Kolčakovi sjednocení celé fronty do rukou jednoho velitele a provedení nezbytných reforem na frontě a především v týlu. Přes počáteční souhlas však zvítězily intriky neschopného náčelníka štábu gen. Lebeděva a dalších ruských generálů, které vedly ke konfliktu Gajdy s Kolčakem a 8. července k jeho propuštění z ruských služeb. Následoval pád Jekatěrinburgu, Zlatoustu, Čeljabinska a ztráta průmyslového Uralu. V srpnu byly obranné linie na čáře Tjumeň-Kurgan postupně prolomeny a nastal úplný kolaps vojsk admirála Kolčaka. Na podzim postupovala dobře organizovaná a zásobovaná Rudá armáda podél železnice dále na východ. Vyčerpaní, hladoví, nedostatečně vycvičení a vyzbrojení vojáci Kolčakovy armády buď přebíhali k bolševikům, nebo prchali do zázemí.

Naši vojáci již také nemínili umírat za nenáviděného diktátora a vláda Československé republiky vyhlásila neutralitu v bojích občanské války a zahájila přípravy k přepravě vojska do vlasti. Čs. vojsko se začalo přeskupovat a připravovat k odjezdu do Vladivostoku. Podle evakuačního plánu se měly nejprve vlaky 2. čs. divize přesunout na východ za 3. divizi, která byla určena za „ariogard“ – zadní voj. Jako první odjela 5. října z Irkutsku okolo Bajkalu a po Manžuské dráze nestarší československá jednotka – 1. čs. střelecký pluk. Po příjezdu do Vladivostoku byli vojáci ubytováni na východním konci města na Hnilém Uhlu a na Ruském ostrově v osadě Podnoží. Dne 6. prosince se v přístavu objevila japonská loď Yonan Maru, do které se nalodil štáb pluku, 1. a 2. prapor a 1. kulometná rota. Zbytek pluku se nalodil na portugalskou loď Traz-os-Montea a 9. prosince společně vypluly do Terstu. Jednalo se již o 13. a 14. lodní transport z Ruska, neboť od poloviny ledna 1919 již bylo ve 12 lodních transportech posláno domů téměř 10 000 invalidů či legionářů starších 42 let. S 15. lodním transportem pak odplula 24. prosince z Vladivostoku japonská loď Shunko Maru. Na palubě mimo invalidů, občanů a starších vojáků bylo 114 žáků a 38 členů personálu Školy nezletilých dobrovolců Čs. vojska na Rusi. U čs. jednotek bylo ještě v carské armádě i náctiletí chlapci a po vypuknutí

Velitel čs. vojska gen. Syrový vítá vedoucího poselstva posl. Krejčího před slavnostní přehlídkou pluků I. divize v Irkutsku

Nalodování příslušníků 1. čs. stř. pluku na japonskou loď Yonan Maru počátkem prosince 1919 ve Vladivostoku

občanské války se k nim přidávali i váleční sirotci a utečenci. Postupně jejich počet narostl takovým způsobem, že pro ně byla v červenci 1919 zřízena škola se sídlem v Irkutsku, odkud byla v říjnu evakuována do Vladivostoku a dále do ČSR.

Ve snaze zachránit pád svého režimu nabízí Kolčakova vláda Čechoslovákům velké finanční kompenzace za znovuzapojení československých jednotek do bojů proti bolševikům. To je ale v absolutním rozporu s linií vlády a odhalení tohoto jednání vede k odvolání Bohdana Pavlů z funkce plnomocníka čs. vlády na Rusi. Na jeho místo v listopadu nastoupil MUDr. Václav Girska, který měl podporu a důvěru ve vojsku. Již nic tedy nedokázalo zastavit postupující bolševiky a byla zahájena evakuace ze Sibiře za Bajkal. Sibiřská vláda přesídlila do Irkutsku, kde dále pokračovala ve vystupňování teroru proti opozičním demokratickým stranám. Admirál Kolčak zůstal ještě nadále v Omsku a pokoušel se zachránit situaci reorganizační vládou a marným jednáním se spojenci. Jeho vláda řadou osudových chyb, násilností a terorem ztratila sympatie téměř všech vrstev sibiřského obyvatelstva a navíc proti sobě podnítila i vesnice, kde propukala řada selských povstání. Proti teroru diktatury konečně protestovalo i čs. politické vedení a 13. listopadu vydalo memorandum k představitelům spojeneckých mocností ostře odsuzující Kolčakův režim. Osud sibiřské republiky byl zpečetěn 14. listopadu, když se většina jeho vojenské posádky ve městě Omsk rozprchla a téměř bez odporu vydala město bolševikům. Bezprostředně před jeho pádem opustil město i admirál Kolčak se svým doprovodem a zbytkem zlatého pokladu. Zachránit Sibiř před bolševiky se pokusili eseři, kteří ve Vladivostoku 17. listopadu povstali proti vládě adm. Kolčaka. Nechyběl ani generál Gajda, jehož vlak se již delší dobu stal centrem protikolčakovské opozice. Povstání bylo, především na základě nepřímé podpory japonské armády jednotkám věrným Kolčakovi, krvavě potlačeno a raněný Gajda byl předán čs. silám za příslib, že okamžitě opustí Rusko, což též 27. listopadu 1919 učinil.

Z Omska před bolševickou armádou v panice prchali demoralizované zbytky vojska, umírající ranění, o které se nikdo nestaral, a civilní obyvatelstvo. Na železnici vznikl kolaps, který byl ještě podporován bolševickými povstanci a železničáři, kteří se postupně začali přiklánět k bolševikům. Pro záchranu a evakuaci vlastních jednotek vydal gen. Syrový 18. listopadu příkaz převzít trať do čs. rukou a zastavit dopravu ruských vlaků. Jediným organizovaným útvarem, mimo čs. legie, byla armáda pod velením generála Kappela. S nimi se na více než 3000 kilometrů dlouhý pochod přes nitro Sibiře do Zabajkálí vydali i dělníci z Votkinska a Iževska včetně žen a dětí.

Čechoslovenští legionáři v zimních stejnokrojích při četbě novin dopravených z vlasti v zimě 1919–1920 v Irkutsku

Pohybovali se, jak se dalo. Nejdříve vlaky, které ale vzhledem k nedostatku paliva, poruchami či sabotážemi více stály. Po obsazení magistrály legiemi pak pěšky, na koních či na saních podél železnice či po starém sibiřském traktu. Lidé umírali vyčerpáním, armádou se prohnalo několik epidemií tyfu a sibiřské mrazy spolu s nedostatkem teplého oblečení a bot byly smrtící. Ústup bělogvardějců byl velmi rychlý. 12. prosince opouštěli Novonikolajevsk (dnešní Novosibirsk) a pokračovali dále. Ve městě Mariinsk se jim podařilo získat zásoby teplého oblečení a potravin, ale v Ačinsku došlo 29. prosince k železničnímu neštěstí, když při výbuchu vagónu s výbušninami přišli o většinu munice.

Opoziční demokratické ruské síly, povzbuzené postupem bolševiků, zahájily v noci na 21. prosince řadu místních povstání a obsadily uhelné doly v Čeremchovu. Do konce roku vzplálo povstání od Krasnojarska po Irkutsk a evakuace na východ byla ještě složitější. Za této situace vrchní velitel spojeneckých vojsk na Sibiři, generál Janin, rozkázal 25. prosince 1919 veliteli čs. Úderného praporu majoru Háskovi poskytnout vojenskou ochranu admirálu Kolčakovi a vlaku s pokladem. K tomu došlo 27. prosince ve stanici Nižněudinsk. Příběh zlatého pokladu Vám přinášíme v následujícím článku. O tom, jak dopadla evakuace čs. vojska v prvních měsících roku 1920, se dozvíte v následujícím čísle Legionářského směru. ■

B. Pavlů, od října 1918 do listopadu 1919 zplnomocněný zástupce Vlády ČSR

MUDr. V. Girska, od listopadu 1919 plnomocněný zástupce Vlády ČSR

generál M. Janin, od února 1919 vrchní velitel spojeneckých vojsk na Sibiři

generál J. Syrový, od února 1918 velitel Čs. arm. sboru a od února 1919 velitel Čs. vojska na Rusi

RUSKÝ ZLATÝ POKLAD a československé legie

Na začátku března jsme si připomenuli 100. výročí předání carského zlatého pokladu představitelům sovětské moci, čímž byla završena evakuace československých legionářů ze Sibiře. Před několika lety uveřejnil bratr Bernard Panuš na webových stránkách občanského sdružení Klub přátel pplk. Karla Vašátky – 2. roty, 1. Česko-Slovenského střeleckého pluku stručný přehled pohybu pokladu v dobách, kdy byli v Rusku čs. vojáci. Tuto stať, která dle autora neodhaluje nějaké nově objevené materiály z archivů, ale spíše shrnuje výpisky z existující literatury, vám nyní v upravené a doplněné podobě předkládáme.

Prakticky od dvacátých let 20. století do současné doby jítří pozornost ruských, českých a koneckonců i světových zájemců o historii příběh ruského státního zlatého pokladu z let první světové a následně občanské války v Rusku. A s tím je i spojeno obviňování čs. legionářů a čs. občanů z krádeže části pokladu nebo dokonce celého pokladu, do kterého se pouštějí noví a noví autoři. A při tom k tomuto tématu existuje dostatek literatury, která vše popisuje na základě historických faktů a dokumentů. Z posledních děl bychom mohli připomenout vynikající knihu Daniely Brádlérové *Vojáci* nebo podnikatelé⁽¹⁾, jejíž autorka nám ji osobně představila na poslední historické konferenci ČsOL v listopadu loňského roku.

V 7. kapitole této knihy je uvedeno: „Ruský carský poklad byl cíleně shromážděn od konce krymské války (1853–1856) jako státní jistina. Podle údajů z 1. 1. 1914 byla jeho hodnota vyčíslena na 1 695 000 000 zlatých rublů. V průběhu I. světové války jej carská

vláda používala k financování svých válečných operací a k nákupu potravin a nezbytných válečných komodit.“ Stejně pokračovala i Prozatímní vláda a Daniela Brádlérová pak uvádí: „Do října 1917 bylo z Ruska vyvezeno celkem 643 360 000 z. R. Bilance pro-

vedená k 1. 11. 1917 vykazovala hodnotu pokladu v celkové výši 1 101 690 000 z. R.“ Po říjnové bolševické revoluci (7. 11. 1917) se zlatým pokladem disponovala sovětská vláda. Aby nepadl poklad do rukou postupujících německých a rakousko-uherských vojsk, byl na jaře 1918 převezen do poboček Ruské státní banky ve vnitrozemí včetně Kazaně. Na krytí náhrad válečných ztrát z podmínek tzv. brestlitevského míru pak na základě Berlínské dohody z 27. srpna 1918 vyvezla v září 1918 sovětská vláda do Německa ze zlatého pokladu 120 799 000 zlatých Rublů.

V létě roku 1918 byla v kazaňské pobočce Ruské státní banky uložena velká část ruského státního zlatého pokladu. Jeho hodnota se uvádí různě, což je způsobeno i tím, jestli se do pokladu počítá jen zlato nebo i další cennosti. V knize *O ruském zlatém pokladu*

Pobočka Ruské státní banky v Kazani

a československých legií⁽²⁾ se autor Dr. Josef Kudela odvolává na „Věstník finansov“ omské vlády, kde je uvedeno, že z Kazaně bylo vyvezeno 523 458 484 rublů 42 kopějek v ruských zlatých mincích, 38 065 322 rublů 57 kopějek v cizích zlatých mincích, 90 012 027 rublů 65 kopějek ve zlatých prutech, celkem tedy 651 585 834 rublů 64 kopějek. Stejný český pramen uvádí ještě, že v pokladu byly bankovky, platina a stříbro a že hodnota celého pokladu byla odhadována úředníky Ruské státní banky na 1 100 000 000 rublů.

Pod vlivem prvotních úspěchů a po spojení Penzenské a Čeljabinské skupiny u Miňjar, rozhodli 7. července 1918 vojenští velitelé legií, po konzultaci s francouzskými přidělenci, o využití sboru jako předvoje spojeneckých sil s úkolem zaujmout pozice na řece Volze a obnovit zde „protiněmeckou frontu“. Aby bylo chráněno pravé křídlo operujících čs. vojsk, byl 21. července 1918 dobyt Simbirsk (dnešní Uljanovsk). Po jeho obsazení bylo společným cílem ruské Národní armády a československých legií spojení s armádou generála Děnikina, bojujícímu na jihu Ruska. Navzdory rozkazu velitele Povolžského frontu plukovníka Čečka se rozhodl velitel 1. čs. střeleckého pluku, ruský důstojník kapitán Stěpanov, že se vydá na sever, aby dobyl Kazaň. Jednal tak na základě informací o existenci vojenské odbojové organizace ve městě a s vidinou získání velkého množství výstroje, výzbroje a zlatého pokladu. K útoku na Kazaň byla zformována z lodí ukořistěných v Simbirsku říční flotila, vyzbrojená kulomety a děly. Tažení na Kazaň se účastnily ruské jednotky Národní armády pod velením pplk. Kappela, srbský oddíl mjr. Blagotiče (složený ze Srbů, kteří utekli před bolševiky z Kazaně a přidali se k postupujícím silám) a pod velením por. Švece části 1. č.-s. střeleckého Jana Husi pluku a 2. baterie 1. č.-s. dělostřelecké brigády (6 děl). Z československých sil bylo několik rot ponecháno v záloze v okolí Kazaně, takže přímého útoku na město 6. srpna 1918 se účastnila jen

3., 9., 10., 11. a půl 4. roty s rychlopalným dělem. Čechoslováci Kazaň dobývali od přístavu, zmocnili se nádraží, věznice a pevnosti. Ze samotného města obsadili jeho okrajové části. Hlavní části města dobývaly jednotky pplk. Kappela z jihovýchodu, po silnici od vesnic Borisova a Gorki. Ke spojení československých a ruských sil došlo severovýchodně od města na Arském poli 7. srpna v 11 hod. a stejného dne bylo celé město očištěno od bolševiků. Samotná pobočka Ruské státní banky byla na Rybném náměstí (Rybnorjadskaja ploščad', doslova – náměstí stánků prodáváčů ryb). Jako poslední tuto oblast bránili lotyšští střelci pod velením soudruha Janisa Berzinja. Po jejich ústupu nastalo krátké bezvládí, během kterého se skupina občanů dostala do banky a začala krást. Přestože se občané Kazaně dostali až do podzemí banky a odcházeli se zlatými mincemi v rukách, bylo dle ruských pramenů rozkradeno pouze malé množství pokladu. Podle stejných pramenů se okolo 15. hodiny objevili u banky čs. legionáři, načež se „ctihodní“

Pochod příslušníků 1. č.-s. střeleckého Jana Husi pluku ve Vrchním Usloni pod Kazaní

občané Kazaně rozutekli. Je nutné upozornit, že v těch časech byli za čs. legionáře běžně označováni i bělogvardějci a že dle mnohých tehdejších zpráv různá místa dobývali „běločeši“, i když z Čechoslováků nebyla na místě ani „noha“. ⁽³⁾

Naproti tomu podle jiných ruských pramenů, a zdá se, že podstatně přesnějších, větší část města včetně budovy pobočky Ruské státní banky dobyly oddíly pplk. Kappela. To potvrzuje i příspěvek V. O. Vyrypajeva ve sborníku Kappel a Kappelovci. ⁽⁴⁾ Ten uvádí, že v Kazani bylo oddíly Národní armády zabráno 650 milionů rublů ve zlatých mincích, 100 milionů ve zlatých „kreditních znáčkách“, veškerá státní zásoba platiny, zlaté slitky a další cennosti. V publikaci se přímo uvádí, že Kappel nařídil v noci přistavit k pobočce státní banky tramvajové vozy a na nich převést zlato k přístavu parníků. Kappelovci se museli velmi namáhat, než přenesli pytle se zlatem. Některé pytle byly roztrhané bolševiky. Zlaté mince v hodnotě 5, 10 a 15 rublů byly rozsypané po zemi. Vojáci je sbírali a kladli na stůl, za kterým seděl pplk. Kappel, který přikázal sestavit komisi, která spočítala sesbírané mince a dala je do samostatného pytle. Autor příspěvku si pochvaluje, že nikoho ani nenapadlo, že by si zlaté mince dával do kapes. Všechno uvedené zlato bylo naloženo na parník „Polní maršál Suvorov“ a převezeno po Volze do Samary. Autor bohužel neuvádí žádné datum, kdy mělo být zlato odvezeno z Kazaně. Dr. Josef Kudela ⁽²⁾ informace doplňuje v tom smyslu, že správcem finančního odboru (ministerstva) samarské vlády Ústavodárného shromáždění – KOMUČE byl J. M. Brunšvit a ten dal ihned po dobytí Kazaně rozkaz, aby poklad byl převezen do Samary. Bankovní úředníci v Kazani se prý tomuto rozkazu vzpírali a zpočátku poslali do Samary jen 80 milionů (patrně v bankovkách), které byly krátce před započítáním bojů převezeny ze samarské pobočky Ruské státní banky do kazaňské pobočky Ruské státní banky. Následoval druhý rozkaz vlády KOMUČE, opublikovaný ve „Věstníku ústavodárného shromáždění“ č. 31 ze dne 14. srpna 1918, o okamžitém převezení pokladu do Samary. K převozu bylo vysláno zmíněným J. M. Brunšvitem 100 osob ze studentské bojové organizace, 100 vojáků zákopnického praporu, 100 členů samarské organizace socialistů-revolucionářů (eserů) a 2 nákladní automobily. Každopádně, jak uvádí český pramen, od počátku poklad hlídali Rusové a zcela se postarali o jeho převoz, včetně nakládání a vykládání. S pokladem se od počátku pohybovali i úředníci Ruské státní banky, kteří u něj zůstali až do roku 1920, někteří i s rodinami. Např. na internetových stránkách Státní banky Republiky Tatarstán, která je nyní umístěna v budově bývalé pobočky Ruské státní banky, je vyzdvihován v pořadí desátý vedoucí pobočky, státní rada P. A. Mariin, který „ukázal svou loajalitu k sovětské vládě (...) stal se skutečným hrdinou, spasil zlatý poklad státu (...) neopustil jemu svěřené cennosti,

když je uchvátili Běločeši, a doprovázel „zlatý ešelon“ (...) přes celou Sibiř.“ Otázkou zůstává, kdo panu státnímu radovi zajišťoval živobytí, když bolševici mu zjevně výplatu zasílat nemohli. Bůh ví, jakou loajalitu by pan státní rada ukázal, kdyby bělogvardějci vítězili. Vraťme se ale k pokladu. „Věstník ústavodárného shromáždění“ č. 38 ze dne 25. srpna 1918 konstatuje, že odvezení pokladu je ukončeno. ⁽²⁾ V Kazani tak Čechoslováci Rusům žádné „zlato“ neukradli, neboť ho nehlídali, nemanipulovali s ním a pravděpodobně ho ani neviděli.

Rusové na začátku září 1918 převezli zlato vlakem ze Samary do Ufy. Na konci září 1918, během jednání o všeruské vládě, které nejvíce spočívalo v hádkách vlády Ústavodárného shromáždění – KOMUČE (samarská) se Sibiřskou vládou (omskou), bylo také nutno s ohledem na situaci na frontě poklad evakuovat dále na východ, do Čeljabinska. Tehdy zástupci samarské vlády KOMUČE, v obavách před ruskou Sibiřskou vládou, požádali čs. představitele o vojenskou ochranu pokladu. Jednalo se – a to je nutno zdůraznit – o vnější ochranu. Vagony byly zapečetěny pečeti samarské vlády KOMUČE a doprovázeny jejími úředníky včetně již zmíněných úředníků pobočky Ruské státní banky z Kazaně. Takto bylo zlato převezeno do Čeljabinska a přeloženo do betonových sklepů státního skladiště obilí. ⁽²⁾ V polovině října 1918 nařídil ministr financí již ustavené Všeruské vlády – Direktorium Ivan Michajlov, že poklad musí být evakuován i z Čeljabinska a to do sídla Direktorium, do Omska. Poklad byl ze skladiště obilí opět přeložen do vlaku nebo dokonce vlaků a převezen do Omska. Když byl poklad za přísných bezpečnostních opatření přemístěn do města do omské pobočky státní banky, skončila úloha čs. stráže u pokladu. K tomuto období existuje vzpomínka Jana Antoše, příslušníka 2. čs. pluku: „V noci dne 17. září odjždíme ze Samary jako stráž ruského zlatého pokladu. Je nás 21 s br. por. [Františkem Vladimírem – pozn. autora] Hrbáčem a 10 Poláky. Máme sebou 2 samostřily „Lewis“. Ochránujeme 30 vozů naložených ruským pokladem. Je to část zlatého pokladu Ruské státní banky, která byla z Petrohradu přestěhována

Čs. flotila na Volze v Kazani

Vladimir Oskarovič Kappel (1883–1920)

do Kazaně. Při dobytí Kazaně celý poklad tam zůstal; nyní, když se uvažuje o opuštění povolžské fronty, byl přestěhován parníkem do Samary a odtud dále jedeme s ním my. Naším vlakem jedou někteří úředníci s rodinami, jsou to zaměstnanci banky. Na drahách vládne nepořádek. Vozy nejsou dostatečně ošetřeny, ložiska vozu se často vznítí a my pak musíme na nejbližší stanici vůz vyměnit a obsah přeložit do nového. V každém voze je 175 bedniček zlata po 3 pucech. Za námi jede druhý vlak o 19 vozech, jež ochraňuje ruská důstojnická rota. Jedeme hlemýždím tempem. Venku poletuje sníh a mrzne. Jsme na Sibiři. Máme letní prádlo a oblek, neboť když jsme vyjžděli ze Samary, bylo ještě teplo. Zima na nás dotěrně doráží. Konečně dne 14. října přijíždíme do Omska, sídla sibiřské vlády. Za silné vojenské ochrany je zlatý poklad z vozů překládán na nákladní auta a ruskou vládou odvážen do státní banky. Po odevzdání celého vlaku dostává br. por. vysvědčení od sibiřské vlády a poděkování. Druhý vlak s ochranou samarské důstojnické roty se s tím pochlubiti nemohl. Československý dobrovolcům nikdy své moci a důvěry nezneužil.⁽⁵⁾ V tomto období tak měli Čechoslováci k pokladu přímý přístup, ale zmíněné vysvědčení sibiřské vlády dokládá, že Čechoslováci nic z pokladu neukradli. Dokonce je ve vzpomínce náznak toho, že druhý vlak s ochranou důstojníků samarské vlády nedojel zcela v pořádku.

V říjnu 1918 se Češi a „zlato“ na více než rok od sebe odloučili. Právo disponovat s pokladem v té době mělo Ufimské direktorium, což byla Všeruská prozatímní vláda, která se ustanovila v Ufě dne 23. září 1918, jako výsledek několikaměsíčních vyjednávání dvou velkých (samarské a omské vlády) a dalších 22 na sobě nezávislých regionálních orgánů politické správy, které na osvobozeném území Ruska vládly. Demokratické období bylo ukončeno v noci ze 17. na 18. listopad v Omsku, kde jednotka kozáků atamana Krasilnikova zatkla vrchního představitele Direktororia a obnovila moc Prozatímní vlády Sibiře, která jmenovala ministra války a námořnictva Alexandra V. Kolčaka vrchním vládcem Ruska. Ten nechal popravit na 500 vzbouřených eserů, čímž začala jeho diktatura, která sice dokázala

Alexandr V. Kolčak (1874–1920), vrchní vládce Ruska

vybudovat Národní armádu, ale byla provázána obrovskou korupcí a krutovládou, která si v ničem nezadala s bolševickým terorem. Jako každá vláda, potřebovala i Kolčakova diktatura zdroje na financování armády a stabilizaci hospodářství. S ohledem na pochyby amerického prezidenta W. Wilsona o demokratičnosti Kolčakovy vlády⁽⁶⁾, vážlo její mezinárodní uznání a Spojenci ji odmítli poskytnout státní úvěry. Daniela Brádlarová ve své knize⁽¹⁾ konstatuje: „Kolčakovi nezbývalo nic jiného než se obrátit na zahraniční soukromé bankovní instituce a korporace. Vzhledem k tomu, že tys poskytnutím úvěru též váhaly, použil Kolčak zlatý poklad. Od konce května 1919 do září 1919 bylo z Omsku do Vladivostoku vypraveno celkem 237 277 000 zl. R.“ a rekapituluje: „68 261 000 zl. R. použila Kolčakova vláda na nákup vojenského materiálu a peníze byly poukázány na účet spojeneckých vlád (Francie, Británie, Japonsko). Další část pokladu v hodnotě 126 765 000 zl. R. posloužila jako jistina úvěru poskytnutých bankovními domy v USA a Japonsku. 42 251 000 zl. R. zcizil ataman Semjenov v Čitě a použil je na úplatky vojenským a civilním úřadům.“

Ale ani to vše nedokázalo udržet Kolčaka u moci. Nedostatečně vybavená, vyčerpaná, hladová a demoralizovaná Národní armáda ustupovala od léta 1919 před dobře organizovanou a zásobovanou Rudou armádou a nastával úplný kolaps Kolčakovy sibiřské republiky. V té době začali ministři Kolčakovy vlády jednat s nejvyšším představitelem vlády ČSR v Rusku, což byl Bohdan Pavlů, o znovuzapojení československých jednotek do bojů proti bolševikům. Ministři přišli na konci září 1919 s nabídkou na zpětné vyplacení nákladů na čs. vojsko za uplynulý rok ve zlatě (nejspíše z carského pokladu) a dalšími investicemi, pokud za ně Čechoslováci půjdou bojovat. To ale bylo v naprostém rozporu s rozhodnutím vlády Československé republiky, která vyhlásila neutralitu v bojích občanské války a připravovala evakuaci vojska do vlasti. Tak opět Čechoslováci nezískali nic ze zlatého pokladu a B. Pavlů byl odvolán a na jeho místo plnomocníka čs. vlády v Rusku nastoupil MUDr. Václav Girs, který měl důvěru vojsk. Již nic tedy nedokázalo zastavit postupující bolševiky a byla zahájena evakuace na východ za Bajkal. Sibiřská vláda přesídlila do Irkutsku, kde pokračovala ve vystupňování teroru proti opozičním demokratickým stranám. Admirál Kolčak zůstal do posledních chvil v Omsku. Na počátku listopadu odmítl nabídku spojeneckých diplomatických zástupců o mezinárodní ochranu pokladu. Bezprostředně před pádem Omska (údaje v materiálech se liší, zda 13. či 14. listopadu) nasedl Kolčak se svým

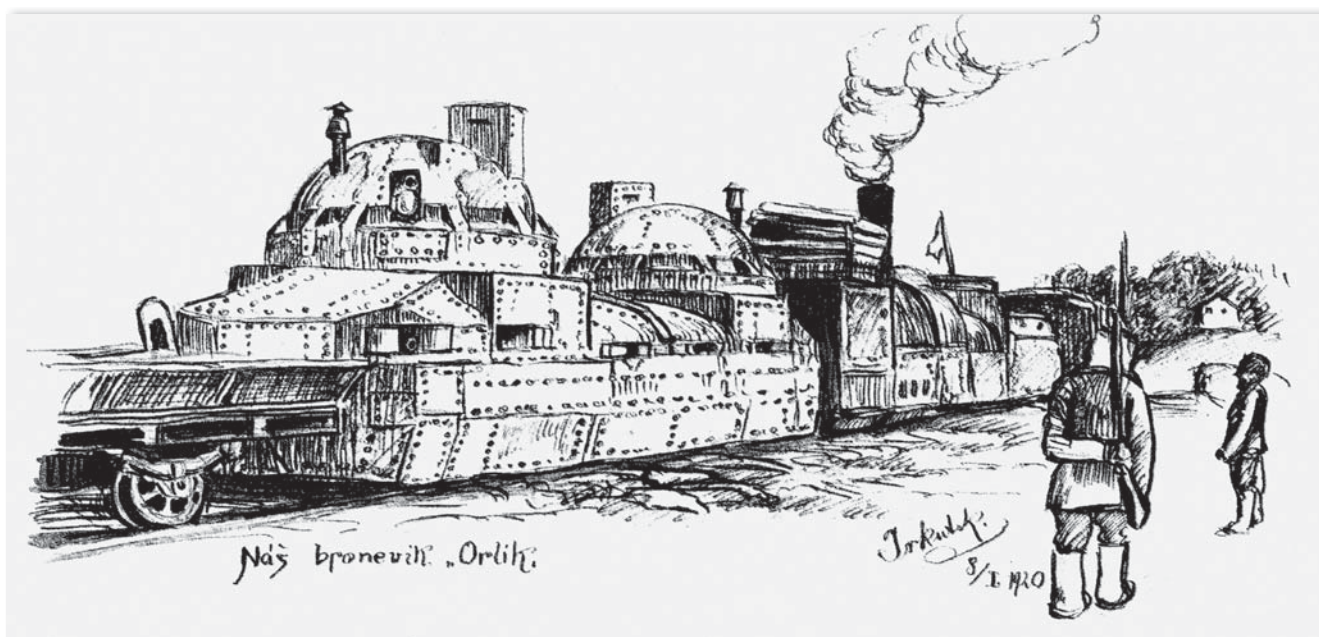
Omsk – sídlo admirála A. V. Kolčaka. V létě 1919 zde byl posádkou 6. čs. střílecký Hanácký pluk.

doprovodem a ochranou do šesti ešelonů a vydal se směrem na východ. Ešelon „A“ byl pancéřový vlak, v soupravě „B“ byl adm. Kolčák a jeho doprovod a do vlaku „D“ sestávajícího se ze 40 vozů byl do 28 vagónů naložen zbytek ruského zlatého pokladu v hodnotě 414 254 000 zlatých rublů.⁽¹⁾ Během cesty, přestože vlaky Kolčáka měly mít absolutní přednost, došlo na stanici Tatarskaja k nehodě vlaku s pokladem a poškození osmi jeho vozů. V následném zmatku se ztratilo neznámé množství zlata. Po přeložení pokladu do nových vozů pokračoval transport dále, ale mezi stanicí Tajšet a Zima došlo k další nehodě, při které se ztratilo 780 000 zlatých rublů.

Na konci prosince se obyvatelstvo Sibíře povzbuzené postupem bolševiků stále více radikalizovalo, hrozilo vypuknutí povstání a přesun Kolčáka do Irkutsku byl ohrožen. Spojenci se obávali ztráty pokladu, a tak vrchní velitel spojeneckých vojsk na Sibíři, generál Janin, poté co japonská strana odmítla k ochraně zlatého pokladu postoupit do Nižněudinska, poslal 25. prosince 1919 veliteli čs. Úderného praporu majoru Háskovi telegrafický rozkaz poskytnout vojenskou ochranu admirálu Kolčákovi a vlaku s pokladem. Do stanice Nižněudinsk přijel Kolčákov transport 27. prosince. Po sérii jednání bylo rozhodnuto, že vlaky nepojedou dále a Úderný prapor zamezí pokusům o jejich napadení, neboť téhož dne byl v Nižněudinsku proveden převrat. Postupně pronikly do Irkutsku z Nižněudinska zkreslené informace, že povstalci žádají mimo jiné vydání cenných papírů a zlatého pokladu. Současně se do Irkutsku tázal velitel Úderného praporu, zda se má nějak angažovat v různých otázkách, mimo jiné i v otázce pokladu. Dne 1. ledna 1920 se v Irkutsku setkali vysocí spojenečtí komisaři (Hariss (USA), Lampson (Velká Británie), Maugras (Francie), Kato (Japonsko) a Dr. Glos (Československo)), kteří rozhodli, že poklad musí zůstat v celku, musí být vzat do ochrany Spojenci a že má být převezen do Vladivostoku, kde bude po dohodě s ruskou vládou předán ruskému národu. Na základě tohoto jednání nařídil téhož dne gen. Janin veliteli Úderného praporu vzít svědky z místních představitelů a převzít poklad Úderným praporem. Velitel Úderného praporu rozkaz ihned sdělil náčelníku štábu adm. Kolčáka generálu Zankievičovi a představiteli povstalců Kravkovovi.⁽²⁾

Dne 4. ledna 1920 byl poklad předán do úschovy Údernému praporu za účasti komise ve složení: předseda kpt. Bláha (Úderný prapor), členové por. Āalský, ppor. Řečinský (oba Úderný prapor), Ing. Arbatský (předseda státní banky adm. Kolčáka), Berezin (revizor státní kontroly adm. Kolčáka), N. P. Kulabko (starší pokladník), dva svědci z řad povstalců z Nižněudinska. Kontrola komisí se prováděla jen namátkově, protože na podrobnější kontrolu (přesné vážení, chemické zkoušky) nebyl čas. Podle jednoho pramene, když se zástupci povstalců dozvěděli, že nebude provedeno přesné vážení a další kontrolní úkony, odmítli se práce komise zúčastnit. Finanční úředníci měli pro každý vagon přesné konsignační archy, ve kterých byl uveden počet beden, počet pytlů, počet pečeti atd. Komise prohlédla celkem 3 vagony, ze kterých byly sejmuty plomby. Počet pytlů a beden souhlasil přesně s konsignačními archy. Také udaná váha prohlédnutých beden a pytlů přesně odpovídala seznamům. V jednom pytlíku byly přepočítány mince. Na všech bednách a pytlících byly napeřeny a opatřeny plombami Ruské státní banky a státního kontrolního úřadu. O celém postupu prohlídky byl sepsán protokol, který všichni členové komise podepsali. Podle záznamů komise obsahovalo 28 vagónů tento ruský státní majetek: 4 959 bedniček zlatých mincí v nominální hodnotě 5, 10 a 15 rublů, o váze 19 904 pudů 29 funtů, 197 bedniček zlatých slitků, o váze 838 pudů, 1 678 a 11 pytlíků zlatých peněz o váze 5 000 pudů. Nominální cena peněz v pytlících a v bedničkách byla 90 000 000 zlatých rublů. Nominální cena zlatých slitků byla 13 005 359 zlatých rublů (pud = 16 kg, funt = 40 dkg). Toto jsou hodnoty opsané z ruských záznamů. Necháme na čtenáři, aby se pokusil přepočítat hodnotu pokladu v době jeho zajištění.⁽⁷⁾

Zmíněných 28 vagónů bylo prozatímně připojeno k vlaku kulometné roty Úderného praporu a ruská stráž vojsk adm. Kolčáka byla zaměněna úderníky. O provedeném převzetí bylo telegraficky podáno hlášení. Admirál Kolčák se 4. ledna 1920 vzdal vlády a následně 6. ledna propustil svou svitu. Téhož dne se admirál Kolčák sestěhoval ze tří do jednoho salónního vozu a tento vagón byl připojen k vlaku s pokladem. Podle rozkazu gen. Janina č. 035, který k Údernému praporu došel dne 7. ledna 1920, začal být adm. Kolčák i poklad strážěn smíšenou československo-jugoslávsko-ruskou stráží. Situace v Nižněudinsku

V zimě 1919–20 zabezpečoval evakuaci Čs. vojska na Rusi i čs. obrněný vlak Orlík. Na počátku ledna 1920 si ho při průjezdu Irkutskem do svého deníku namaloval příslušník 5. čs. stř. T. G. Masaryka, Pražského J. Charvát.

i v okolí se ale zhoršovala. Masy obyvatelstva se radikalizovaly a do okolí města se stahovaly další povstalecké oddíly. Velitel Úderného praporu tedy žádal o rozkaz, aby poklad byl vyvezen dále na východ. Požadovaný rozkaz přišel 8. ledna a stejného dne byl pověřen ochranou pokladu 6. čs. střelecký pluk, resp. jeho I. prapor, jehož vlak právě projížděl Nižněudinskem. Prapor byl proto rozdělen do 2 souprav. K jedné soupravě bylo připojeno 28 vagonů s pokladem, k druhé pak byl připojen salonní vagon s adm. Kolčákem. Oba vlaky ještě týž den vyjely z Nižněudinska do Irkutsku.⁽⁸⁾ Ráno 12. ledna 1920 na stanici Tyreť (200 km záp. od Irkutsku) si jeden z úředníků ruské státní banky povšiml, že u jednoho vagonu jsou plomby urvány. Kontrolou bylo zjištěno, že oproti seznamu použitému 4. ledna 1920, chybí ve vagonu 13 bedniček zlata v ceně 780 000 zl. rublů. Následně bylo zjištěno, že té noci u předmětného vagonu stála ruská část smíšené spojenecké stráže. O zjištěné krádeži sepsal záznam jak čs. velitel, tak ruští úředníci, ale viník nebyl dopaden, neboť ruští strážníci prý nezpозorovali nic podezřelého.⁽⁹⁾ Daniela Brádlarová ve své knize⁽¹¹⁾ přispěla k rozuzlení této krádeže po téměř 100 letech. Toto obdržela v dopise od pana Jiřího Neséra, který popsal vzpomínku svého dědy, legionáře Emila Kuksa: „Ten byl v inkriminovaný den postaven na stráž spolu se svým ruským kamarádem k odstavenému vlaku. V jednom okamžiku je velitel ruského strážního oddílu požádal, aby šli pomoci. Kuks se ocitl na konci vlaku, kde na sněhu ležely dřevěné bedny. Emil Kuks uvádí: „Těžké bedny se naložily na sáňe a k mému překvapení se odvážely do lesa. Měl jsem z toho nepříjemný pocit. Za vypáleným domem byla vykopána v zemi velká jáma, do které se uložilo šest beden. Jednu z nich ruský důstojník otevřel, a k mému překvapení byla plná zlatých mincí. Vojáci už byli značně posilněni alkoholem a byli hodně veselí. Jáma se zasykala a zamaskovala troskami domu a harampádím co se povalovalo kolem. Nakonec vše zaházeli sněhem. Rozdělal se velký oheň a vydatně popíjela vodka a pálenka. Po chvíli přišel můj ruský přítel a řekl mi, že vyslechl hovor velitele se dvěma strážnými, kde jim přikázal mě jako svědka loupeže zabít. Přítel řekl, že je opije a já toho mám využít a uprchnout.“ Vše se odehrálo na stanici Tyreť.“ Legionáři se tedy podařilo přežít a jeho vzpomínka je důkazem, že ani v tomto případě Čechoslováci zlato nevzali.

Osoba Kolčaka a vagony se zlatým pokladem na sebe soustředovali nežádoucí pozornost všech ozbrojených sil na Sibiři a jejich ochrana ohrožovala evakuaci čs. vojska. V Irkutsku se počátkem ledna dostala k moci levicová, ale nebolševická vláda Politického centra, která žádala československé legie o vydání adm. Kolčaka a pokladu. Zástupci Spojenců nesouhlasili a požadovali, aby Čechoslováci vyvezli poklad za bajkalské

tunely a předali ho Japoncům. Proti nerealistickému požadavku Spojenců důrazně protestoval vrchní velitel čs. vojska gen. Syrový, který si uvědomoval, že vyčerpané čs. vojsko čelí reálné hrozbě likvidace.⁽⁹⁾ Poté, co se nepodařilo dosáhnout další domluvy o průjezdu čs. transportů a navíc byla zveřejněna informace o zbytečné vraždě 31 demokratických rukojmí, které z Irkutsku vyvezli vládní vojáci a které pak na Bajkale zavraždili kozáci atamana Semjenova, vyslovil generál Janin souhlas s předáním adm. Kolčaka vládě Politického centra, k čemuž došlo 14. ledna 1920. Dne 16. ledna převzala ochranu zlata 8. rota 8. čs. střeleckého pluku.⁽¹⁰⁾ Z posledních událostí začalo vyplývat, že právě bolševici se de facto stávají jedinými zástupci ruského národa. Poté, co zadní voj čs. vojsk bolševickému avantgardu ukázal, že čs. vojáci ještě nezapomněli bojovat, vstoupily obě strany do jednání, které bylo uzavřeno 7. února na stanici Kujtun. V bodě 6. podmínek příměří bylo dohodnuto: „Zlatý poklad ruské sovětské federativní republiky v žádném případě nebude vyvezen na východ, zůstává v Irkutsku a ochraňuje se smíšenými strážemi československých a sovětských vojsk a předá se irkutskému výkonnému výboru (místního sovětu) při odjezdu posledních čs. eselonů.“⁽¹¹⁾ Vlak se zlatem byl umístěn na odstavné koleji na nádraží Glaskovo a hlídán smíšenou stráží pod velením čs. legionářů. Aby vlak nemohl odjet, byla před ním vytrhána kolej, byl obehnan plotem ze železných drátů a vedle vlaku byla neustále připravena lokomotiva, která by do něj v případě pokusu o únik narazila. V polovině února dorazil do Irkutsku štábní vlak 10. čs. střeleckého pluku a ochranu zlata od 17. února převzali jeho vojáci.⁽¹²⁾

Na základě dohody o příměří byla 26. února rozkazem sovětského finančního odboru a vojensko-revolučního komitétu a současně i rozkazem velitele čs. posádky v Irkutsku sestavena komise k předání pokladu. Složení komise: předseda komise – předseda finančního odboru F. I. Gromov, členové komise – N. A. Straškevič (finanční odbor), N. A. Nikolskij (státní kontrola), M. F. Millionščikov (ČEKA), I. E. Zatytkov (ústředí odborových svazů zabajkalské dráhy), kapitán Lisý (velitel 7. roty 10. čs. střeleckého pluku) a ppor. Dr. Hrdina (člen soudu III. čs. střelecké divize). Později do komise přibyl ještě za státní kontrolu s. Bendak a velitel čety 5. roty 10. čs. střeleckého pluku ppor. Novák, takže komisi celkem tvořilo 6 Rusů a 3 Čechoslováci. Jedním z přítomných byl i vrchní pokladník ruské státní banky N. P. Kulabko, který byl už u převzetí pokladu od adm. Kolčaka. Dne 26. února sestavila komise protokol o způsobu, jakým bude poklad předán a rozhodla, že až do odjezdu posledních čs. sil bude u pokladu smíšená česko-sovětská stráž. Následující den bylo započato s přejímáním zlata. Vše

Nádraží v Irkutsku, kam byl počátkem ledna převezen adm. A. Kolčak a 28 vagonů s ruským pokladem

Legitimace člena česko-ruské komise k předání pokladu ppor. Františka Nováka podepsaná velitelem 3. čs. střelecké divize plk. Prchalou

se kontrolovalo podle seznamu ze 4. ledna 1920, resp. podle podkladů, které předtím měli úředníci adm. Kolčaka. Byly otevřeny všechny vagóny, počítaly se všechny bedničky a pytlíky. Zároveň se vše překládalo do velkých amerických vagónů. Prvního dne byly naplněny 4 americké vagóny (1 821 bedniček), 28. února 4 americké vagóny (402 bedničky, 1 678 pytlíků) a 29. února jen 2 americké vagóny (1 040 bedniček), protože železniční správa jich více nepřistavila. Z tohoto důvodu další zlato zůstalo v původních vagónech. Nakonec komise konstatovala, že sovětská strana přejala do smíšené ochrany všechny vagóny s pokladem a to 10 amerických vagónů a 8 obyčejných vagónů, celkem 5 143 bedniček a 1 678 pytlíků. Podle tabulky D. Brádrerové⁽¹⁾ bylo Gromovovou komisí sovětským orgánům v Irkutsku předáno 409 500 000 zl. rublů. Názory na jeho celkovou reálnou hodnotu se liší. Podle předávacího protokolu byla jeho cena odhadnuta na 650 000 000 zlatých rublů, ale úředníci Ruské státní banky, kteří poklad stále doprovázeli, odhadovali jeho hodnotu na 1 100 000 000 zlatých rublů. Dne 1. března 1920 ve 13.35 hod. předala stráž 2. kulometné roty 10. čs. střeleckého pluku pod vedením por. Cinke vlak s pokladem 7. rotě irkutského sovětského strážního pluku pod velením plukovníka Šelepina. Stejného dne v 19.00 hod. odjel z Irkutsku vlak s posledními příslušníky 10. čs. pluku.⁽¹³⁾ Čechoslováci naposled měli ve své moci zlatý carský poklad od 4. ledna 1920 do 1. března 1920. Jak je z výše uvedených materiálů patrné, čs. legionáři odevzdali stejné množství zlata, které převzali, s výjimkou zmíněných 13 bedniček, za jejichž odcizení nenesou odpovědnost. Ani v tomto období tak není prostor pro to,

aby Čechoslováci „zlato“ ukradli a o tolikrát proklamované vině Čechoslováků nic nedosvědčuje.⁽¹⁴⁾

V předcházejících řádcích jsme zhruba vylíčili osudy ruského zlatého pokladu v době, kdy na území Ruska pobývali českoslovenští legionáři a kdy se jejich příběh několikrát protnul s příběhem zlatého pokladu. Pokusili jsme se na základě historických dokumentů ukázat, že Čechoslováci nejenom žádné carské zlato neukradli, ale naopak se snažili zabránit jeho rozkrádání. Před válkou se jednalo o poklad nedozírné hodnoty, který sloužil ke krytí carského rublu. Již během první světové války a později i občanské se poklad neustále tenčil. Více carského zlata než v Rusku se postupně nacházelo v bankách ve Velké Británii, USA, Francii a Japonsku. A po převzetí zlata sovětskou vládou jeho rozprodávání dále pokračovalo, jak v jednom referátu na historické konferenci na Urále citovala bývalá ředitelka Slovanské knihovny v Praze Anastásie Kopřivová z oficiální sovětské literatury 2. poloviny 20. století: „carský zlatý poklad po jeho převzetí sověty pomáhal šířit socialistickou revoluci po Evropě.“ A co Češi? Zde bych si dovolil použít trochu zjednodušený, ale o to srozumitelnější argument, kterým jsem již několikrát končil diskuzi o „ukradení“ pokladu: „Kdyby byla v Československu jen jedna zlatá cihla z ruského pokladu, tak by si ji zcela určitě, na přelomu 40. a 50. let minulého století, sovětský vůdce J. V. Stalin do Sovětského svazu odvezl. Nikdo mu nezabránil unášet do SSSR československé občany ruského původu, uran z Jáchymova a zlato by nám nechal? On ale moc dobře znal, kam se všechno carské zlato rozkutálelo, a tak ho u nás nehledal.“

А К Т
Копия на копии.
Иркутск 1930 года Марта 1 дня Комиссия в составе:

- 1/ Председателя-Представителя Финансового Отдела Ф.И. ГРОМОВА
- 2/ Капитана чеховской ЛИСИИ
- 3/ Подполковника чеховской ГРЕДИНА
- 4/ Подполковника чеховской НОВАК
- 5/ Представителя Фин. От. Н.А. СТРАШКЕВИЧА
- 6/ Представителя Чрезв. След. Ком. М.Ф. МИЛЛИОННИКОВА
- 7/ Представителя Пен. Ком. Проф. Союзов сл. Раб. ж. д. И.Е. САТЧИКОВА
- 8/ Представителя Гос. К-ля Н.А. НИКОЛЬСКОГО
- 9/ Представителя Гос. К-ля тов. БЕНЦАК

в виду ухода чеховской на Иркутск по исполнению постановления, наложенного в акте той же Комиссии от 26 февраля с.г. приняла от смешанной /чехоской и русской/ охраны Российского Золотого запаса, находившейся под командой капитана чеховской ЛИСИИ, все вагоны с золотом, а именно:

№ вагонов	количество	
	ящиков	мешков
амвр. 935499	520	-
" 936043	520	-
" 934716	520	-
" 937357	402	118
" 936787	-	320
" 940682	-	320
" 937390	-	320
" 933878	520	-
" 933113	520	-
" 937423	600	-
товар. 124720	94	-
" 42652	224	-
" 671420	255	-
" 468814	242	-
" 761359	224	-
" 221738	224	-
" 329712	228	-
" 244036	50	-
итого	5143 ящ.	1678 меш.

По проверке пломб и замков наведенных на эти вагоны, таковые полностью оказались в исправном состоянии, а состояние вагонов с золотом имело прежний вид, указанный в акте сей же Комиссии от 1 марта с.г. составленном Комиссией по окончании работ, по проверке и частичной перегрузке золота. По освобождении смешанной охраны от несения караула таковой на себя приняла русский отряд, а именно: 7 рота Иркутского Советского Караульного полка под командой Тов. ШЕЛЕПИНА.

Настоящий акт составлен в 5-ти экземплярах.

Председатель Комиссии Ф.И. ГРОМОВ.

Члены: Н.А. СТРАШКЕВИЧ
М.Ф. МИЛЛИОННИКОВ
И.Е. САТЧИКОВ
Н.А. НИКОЛЬСКИЙ
БЕНЦАК
Кап. ЛИСИИ
Подп. НОВАК
Подп. Др. ГРЕДИНА

Охрану стали: Начальник Гарнизона Чеховской в Иркутске
Подполковник ЧИЛА
Начальник охраны капитан ЛИСИИ
Начальник караула поручик ШИНКЕ

Охрану приняли: Командир 7-ой роты Иркутского Советского Караульного полка ШЕЛЕПИН

Присутствовали: Начальник змелона Гос. Банка
Полковник нераб.
Ст. Кассир Гос. Банка
Полковник нераб.
Представители Гос. К-ля
Полковник нераб.
Полковник нераб.

С подлинным верно. Полковой адъютант Капитан Подпись нераб.
Печать.

За справедлив. opinion:
За достоверность факт. материала
Financial expert:
Prava, 11. března 1920.

Závěrečný protokol česko-ruské komise o předání a převzetí ruského zlatého pokladu ze dne 1. března 1920

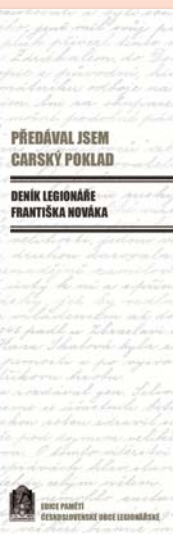
- 1) Daniela BRÁDLEROVÁ, *Vojáci nebo podnikatelé? Hospodářské a finanční aktivity československých legií během jejich anabáze v Rusku a na Sibiři*, Praha 2019.
- 2) Josef KUDELA, *O ruském zlatém pokladě a československých legiích*, Praha 1922.
- 3) viz www.vep.ru/bbl/history/cbr-176.html
- 4) Autor projektu A. N. ALEKAJEV, *Kappel a Kappelovci. Vojensko-historická série „Bílí vojáci“*, 2. vydání, Moskva 2007, (nakladatelství Posev, vytiskla OAO Typografie Novosti).
- 5) Vladimír ROUBAL (red.), *Druhý pluk vzpomíná... Sborník vzpomínek starých vojáků pěšího pluku 2 „Jiřího z Poděbrad“*, Praha 1936, (vydal Otakar Vaněk v Praze, vytiskla knihtiskárna František Rebec v Praze).
- 6) Carl J. RICHARD, *Americká invaze do Ruska. Šedesát tisíc amerických maršálů a české legie*, [i. e. Praha] 2014, nakladatelství Pragma.
- 7) Jindřich VEJNAR, *Úderný prapor Kronika prvního úderného praporu „Sibiřských legií“*, Praha 1930, (nákladem Hraničářského praporu č. 6 „Sibiřských úderníků“, péčí „Památníku osvobození“, vytiskla knihtiskárna Orbis v Praze).
- 8) Adolf KUBÍČEK, *Hanáci v revoluci Kronika 6. čl. střeleckého pluku Hanáckého*, Olomouc 1928, (nakladatel Metoděj Lužný, knihkupec, vytiskla knihtiskárna Linografia).
- 9) viz www.valka.cz/12579-Rusky-zlaty-poklad-a-cs-legionari
- 10) František VLÁČIL, *Slezský pluk Stručná kronika 8. čl. střeleckého Slezského pluku*, Místek 1933, (nákladem p. pl. 8 „Slezského“, tiskem St. Novosada v Místku).
- 11) Rudolf MEDEK (red.), *Za Svobodu. Obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914–1920*, Praha 1928, (péčí Památníku odboje, tiskem Lidové knihtiskárny A. Němec a spol.).
- 12) Ferdinand PÍSECKÝ, *Dějiny pěšího pluku 10 Jana Sladkého Koziny*, Brno 1927, (vydáno nákladem p. pl. 10 Jana Sladkého Koziny, tiskem Jos. Šimka ve Slavkově u Brna).
- 13) František VI. ŠTEIDLER, *Československé hnutí na Rusi (Informační přehled)*, Praha 1921, (nákladem „Památníku odboje“, knihtiskárna Jar. Strojil v Přerově).
- 14) Poznámka autora br. Bernarda Panuše: Bylo by chvályhodné, aby všichni ti autoři, kteří svalují vinu na Čechoslováky, uznali zásadu presumpce nevinny, zasedli do českých a ruských archívů a důkladně si nastudovali dokumenty v nich. Až zjistí skutečnou hodnotu a obsah pokladu odvezeného z Kazaně, až nastudují životy ruských úředníků, kteří doprovázeli poklad, až budou mít v ruce protokoly o předání pokladu z rukou adm. Kolčaka do rukou čl. vojáků, ale i protokoly dřívější, z doby odvozu pokladu z Kazaně, pak se můžeme bavit o konkrétních věcech. Pak může někdo nastolit otázku kdo konkrétně a hlavně kdy a kde měl poklad nebo jeho část odcizit. Do té doby může o krádežích psát jen bulvární pisálek a nikoliv vědecký pracovník.

Československá obec legionářská vydala v roce 2012, jako první svazek Edice pamětí Československé obce legionářské, deník legionáře Františka Nováka **Předával jsem carský poklad**. Učitel František Novák byl jako podporučík členem smíšené česko-ruské komise k předání pokladu a jeho vzpomínku na předání pokladu zde uvádíme:

O předání zlatého pokladu zmiňuji se zde proto, že jsem se stal přímým účastníkem této historické události, kterou považuji za jednu z nejvýznamnějších ve svém životě. Neboť to, že jsem byl z mnohých jiných, vyšších důstojníků, jmenován právě já, nepatrný podporučík, členem komise pro předání zlatého pokladu, svědčí o důvěře v mou poctivost a bezúhonnost, které rozhodly při volbě osoby k provedení této nesmírně důležité funkce. Řekl mi to pluk. Číla, když mi odevzdával legitimaci, podepsanou velitelem divise plukovníkem Prchalou: „Svět se bude v těchto dnech na nás dívat, jak to provedeme. Poklad je majetkem ruského národa. Sověty jsou dnes jeho jedinou vládou. Předání provedeme čestně a poctivě. Ať vidí bolševici, že jsme nikdy neměli nečestných úmyslů. Proč a kdo vyvolal srážku s nimi, rozsoudí jednou spravedlivá historie.“

Vlak se zlatým pokladem, vyvezeným z Petrohradu a Kazaně, hlídáný spojeneckými a našimi strážemi, stál na slepé koleji irkutského nádraží. V podmínkách příměří, ujednaného s bolševiky v Kujtunu dne 7. února stálo, že zlato bude odevzdáno irkutskému Sovětu před odjezdem posledního našeho vlaku.

Dne 26. února se sešla poprvé komise, v níž bylo 6 zástupců místního Sovětu a 3 Češi (já mezi nimi). Přejímání a překládání trvalo od 27. února do 1. března. K vlaku se zlatem byl přistaven vlak, složený z dlouhých nákladních (tzv. amerických vagonů), jichž bylo celkem 12. Jakým

způsobem se dělo počítání a kontrola, vypisuje brožura moravského profesora dr. Josefa Kudely. Zlato bylo v bedničkách a pytlích a to ve formě prutů, pisku a ruských i cizích zlatých mincí. Podle protokolů byla jeho hodnota odhadnuta na 650 milionů rublů ve zlatě, ale úředníci státní banky, kteří zlato po tři léta provázeli (někteří dokonce i s rodinami), tvrdili, že jeho minimální hodnota je jedna miliarda, jedno sto milionů rublů. Nízká hodnota byla stanovena z důvodů agitačně politických.

Naložili jsme celkem 10 amerických a 8 obyčejných nákladních vagonů. Podepsali jsme protokoly, nastalo krátké, ale pohnutlivé loučení. Tiskli jsme si vřele ruce se členy komise i s úředníky Státní banky a pak jsme vyšli ven k vykonání posledního aktu: výměně strážů u pokladu. Jako řadový důstojník byl jsem zároveň velitelem stráže u pokladu, kterou tohoto památného dne 1. března tvořila četa 2. kulometné roty 10. pluku. Její vlak zůstal tu poslední, ostatní všechny zatím již odjely.

Obě stráže se postavily proti sobě. Měl jsem na hlavě černou, astrachánovou papáchu, nový plášť, „dohodové“ řemení a šavli. Po obvyklé ceremonii postoupili jsme oba velitelé proti sobě a pozdravili se tasenými šavlemi. Přendali jsme šavle do levých rukou a podávali si pravice. V tom stalo se cosi neobyčejného: sovětský velitel rozpráhl náruč, přivinul mne k sobě a dal mi na tváře dva upřímné, ruské polibky... Stalo se na st. Irkutsk dne 1. března 1920 o 19. hodině.

O 30 let později vytvořil sochař Pokorný sousoší, znázorňující sovětského vojína, jak se objímá s československým. K tomu druhému já ovšem nestál modelem. Toto sousoší bylo vytvořeno na oslavu sbratření mezi námi a sovětskou armádou při osvobození Prahy v květnu 1945. Ale první, kdo takto se pozdravil, byl jsem – ovšem nechtě – já. To budí pro budoucnost poznamenáno.

SILVER A v paměti tří generací

Památník Lidice pod záštitou Ministerstva kultury, ve spolupráci s Pardubickým krajem, statutárním městem Pardubice, městem Sezemice, Československou obcí legionářskou, Českým svazem bojovníků za svobodu a Ing. Janou Bobošíkovou, pořádá od roku 2008 pravidelné setkání pamětníků k připomenutí výsadkové operace Silver A, činnosti domácího a zahraničního odboje na Pardubicku a tragického osudu osady Ležáky.

V letošním roce se konalo toto setkání již po dvaceti. Dne 9. ledna ve 14 hodin bylo zahájeno položením květinových darů na popravišti Zámeček v Pardubičkách. Poté ke shromážděným promluvil ministr kultury České republiky Lubomír Zaorálek, senátor Jan Tecl a 1. náměstek primátora statutárního města Pardubice Petr Kvaš. Následoval přesun do Sezemice k pietě

u pomníku velitele paradesantní skupiny SILVER A Alfréda Bartoše. Program pokračoval v Sezemickém domě vystoupením Ústřední hudby Armády České republiky, projevem ministra kultury, příspěvkem historiků Vojtěcha Blodiga a Vojtěcha Kyncla. Nedílnou součástí shromáždění byla také výstava „Vykonaatelé zločinů“. Zajímavé odpoledne bylo zakončeno volnou diskusí zúčastněných. ■

Památku popravených uctivil ministr kultury ČR Lubomír Zaorálek

Petr Kvaš, 1. náměstek primátora Pardubic

Ministr kultury a hejtman Pardubického kraje v doprovodu novodobých válečných veteránů

Ministr kultury Lubomír Zaorálek při projevu

Panu Antonínu Burdychovi nacisté v roce 1942 zavraždili na Zámečku jeho nejbližší

Za ČsOL se piety zúčastnili br. František Bobek a sestra Alena Mergl Kučerová

LARISCHOVU VILU

navštívil ministr kultury Lubomír Zaorálek

Ministr kultury Lubomír Zaorálek navštívil 9. ledna 2020 v doprovodu hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického a náměstka primátora Pardubic Jakuba Rychteckého Larischovu vilu v Pardubicích. Ta byla na podzim loňského roku zapsána na seznam Národních kulturních památek. Pardubický kraj, společně se statutárním městem Pardubice a Ministerstvem kultury ČR, dlouhodobě pomáhají Československé obci legionářské s její záchranou a obnovou. V loňském roce se kraj i město zavázaly poskytnout legionářům celkově 30 milionů korun. Na opravu vily pravidelně přispívá i Ministerstvo kultury ČR. Práce na objektu pokračují neustále i v těchto dnech.

Hejtman Pardubického kraje během návštěvy mimo jiné prohlásil: „Larischova vila je společně s přílehlým popravěním významným místem našich dějin, a proto považuji za naši povinnost, abychom ji uvedli do stavu, který bude důstojně připomínat temné období naší historie. V minulosti jsme Československé obci legionářské přispěli spíše na záchranu havarijních částí napadených dřevomorkou a nyní se dostáváme k postupné obnově objektu. Proto jsme se zavázali poskytnout částku 15 milionů korun z krajského rozpočtu. Jsem rád, že pan ministr Zaorálek vnímá důležitost tohoto místa. Pevně věřím, že prohlášení za Národní kulturní

památku pomůže s financováním dalších nezbytných úprav tak, aby se celý objekt v co nejbližší době otevřel veřejnosti.“

Podobně o objektu hovořil také ministr kultury Lubomír Zaorálek: „Jsem rád, že jsme Zámeček – Larischovu vilu prohlásili národní kulturní památkou. Mezi ty by totiž měla patřit místa, která jsou symbolem něčeho, co je nám velmi drahé, protože nám připomínají, že nic na tomto světě není zadarmo. Ani svoboda, ani nezávislost státu, ani to, že v něm můžeme svobodně žít. Nic z toho není samozřejmé. Vyžaduje to odvalu. A bylo by zlé, kdybychom to nevěděli a nepřipomínali si to, a o lidech, kteří ji projevili, nemluvili.“ ■

Sdružení československých dobrovolníků ve Francii oslavilo sto let.

ROZDÁVALY SE MEDAILE

br. Jan Rychetský

Péče o raněné, sirotky, vdovy a vyřizování dokumentů pro Čechoslováky. To mělo na starost ve svých začátcích Sdružení československých dobrovolníků ve Francii. V současnosti se jeho členové v čele s předsedou Pavlem Lešákem starají o válečné hroby, zúčastňují se různých ceremonií k poctě Čechoslováků padlých ve Francii a tím šíří dobré jméno bratrských států v srdci Evropy po zemi galského kohouta. Nedávno sdružení oslavilo sto let své existence.

Jako vnuk českého legionáře v Rusku a syn politického vězně, jenž za bývalého režimu strávil jedenáct let za mřížemi, jsem velice hrdý na to, že mohu reprezentovat opět už demokratickou Českou a Slovenskou republiku ve Francii. Osobně to beru jako pomstu komunismu a jeho přísluhovačům," sdělil Pavel Lešák, jenž do Francie emigroval v tragickém roce 1968. Právě on představuje současnost Sdružení československých dobrovolníků ve Francii, které nedávno na českém velvyslanectví v Paříži oslavilo sto let působnosti.

NA SLAVNOSTNÍ RECEPCI

Při té příležitosti se v jednom ze sálů českého velvyslanectví, které stojí ve stínu Eiffelovy věže, konala na začátku prosince slavnostní recepce. Zúčastnilo se jí hned několik desítek krajanů a francouzských hostů. Jako první vystoupil s projevem velvyslanec Petr Drulák. „Má diplomatická mise v Paříži a u ministerstva zahraničí končí, děkuji Vám za spolupráci. Za ty tři roky jsme udělali hodně práce, což by se bez Vaší pomoci nepodařilo. I přes dřívější odjezd, který nedělá dobrou pověst české diplomacii, odcházím s pocitem uspokojení nad

tím, co všechno jsme společně udělali," sdělil. Velvyslanec byl odvolán z popudu prezidenta Miloše Zemana a ve funkci jej nahradil Michal Fleischmann.

Na velvyslanectví byla přítomna pod vedením řídícího tajemníka Milana Mojžíše i delegace Československé obce legionářské (ČsOL), která tam přijela z Prahy automobilem. „Jsme opravdu rádi, že nad výročím vzalo velvyslanectví patronát. Zúčastnit se oslavy sta let organizace, která o něco předběhla ČsOL, jež sto let své působnosti oslaví až v roce 2021, jsme brali nejen jako povinnost, ale i za milé potěšení. Vždyť spolupráce s panem velvyslancem, ale i s představiteli dobrovolnického sdružení, byla vynikající. Měli jsme tady skvělé zázemí a doufáme, že to bude pokračovat,“ podotkl Mojžíš.

Právě on následně rozdál medaile ČsOL třetího stupně za zásluhy. Postupně je předal a potřásl rukou velvyslanci Druhlákovi, přidělcenci obrany plukovníkovi Jaroslavu Sejkpovi, předsedovi Lešákovi a tajemníkovi sdružení dobrovolníků Michelu André. V rohu sálu stála se státní vlajkou čestná stráž v legionářských uniformách. Slavnostní recepce se například zúčastnili Isabelle Pellé, vnučka generála Murice Pellého, který jako náčelník generálního štábu budoval československou armádu, anebo předseda Automobilového klubu ve Francii Antar Daouk, jenž pochází z manželství Češky s Libanoncem. Střídmě se jedlo a pilo. A samozřejmě, že šlo u baru v zemi vína nejvíc na odbyt „chmelové zlato“ ze země piva.

Z HISTORIE DOBROVOLNÍKŮ

Později, ve vedlejší salonku, mluvil velvyslanec Druhlák dost i o našich vojácích ve Francii: „Na francouzských frontách zahynulo hodně Čechů a Slováků. Obdobné ceremonie nám pomáhají tyto věci připomínat a jsou velmi důležité. A Francouzi, které na těch ceremoniích potkávám, jsou si toho vědomi. Je to možná i jeden ze zdrojů vzájemného respektu mezi našimi a francouzskými státními představiteli. Jsme zemí, která často bojovala po jejich boku a táhne se to už od Jana Lucemburského. U Kresčaku je dodnes kříž připomínající památnou bitvu. Další z připomínek, že jim ze střední Evropy přijížděli lidé občas pomoci.“

Dokument o založení Sdružení československých dobrovolníků ve Francii je datován k 31. říjnu 1919 a vystaven na jméno Jean Novak-Nivet. Nicméně jeho kořeny sahají ještě hlouběji do historie. Přesněji do roku 1914, kdy byla vytvořena sekce pro československé dobrovolníky ve Francii starající se o dobrovolníky na frontě a jejich rodiny. Po pěti

letech vzniklo sdružení, jehož účelem bylo pečovat o vdovy a sirotky dobrovolníků, zajišťovat sociální pojištění a pečovat o zachování památky všech padlých československých dobrovolníků. Po první světové válce se aktivity přenesly do civilní sféry a hned po mnichovské dohodě sdružení pomáhalo všem uprchlíkům z Československa do začátku druhé světové války, ale i po ní.

Současný předseda Sdružení československých dobrovolníků ve Francii je ve funkci přes pět let a dal si, jak sám říká, vlastenecký úkol: „Starám se o čistotu a údržbu československých pomníků a hrobů po Francii. Účastním se všech pietních ceremonií s naším praporem a pokládám věnce u hrobů či pomníků k uctění památky Čechoslováků padlých ve Francii.“ Momentálně má dobrovolnické sdružení, jímž prošla řada významných osobností, například malíř František Kupka, zhruba třicet členů a okolo dvou set sympatizantů. „Dřív nás bylo víc. Když jsem se začal o spolek před desítkami let zajímat, měl sto členů. Tehdy jsme si ještě říkali bratři a sestry,“ dodal Lešák.

Z pohledu ČsOL však jde o jednu z nejagilnějších zahraničních organizací, se kterou spolupracuje. „Často jsou členové sdružení dobrovolníků i členy ČsOL a opravdu jde o jednu z nejpracovitějších zahraničních organizací, co se legionářských tradic týče. V Rusku máme skupinu spřátelených historiků, v Jekatěrinburgu třeba klub Vrchní štít, kteří tam drží pochodeň legionářských tradic. V Itálii udržujeme vztahy s tamními alpinisty a některými spřátelenými organizacemi. V Anglii máme kontakty na různé spolky přátel České republiky.“

A tak: Vive la Association des volontaires Tchécoslovaques en France. ■

Žamberk si připomněl paraskupinu Barium

ses. Marcela Volfová

Vsobotu 18. ledna 2020 se i přes nepřízeň počasí sešli zástupci města Žamberk a armády, vzácní hosté i široká veřejnost u pamětní desky na domě rodiny Žabkových v Žamberku – Polsku, aby si připomněli 75. výročí tragického konce paraskupiny Barium.

Po úvodním slovu moderátora pietního setkání promluvil k přítomným starosta města Žamberka Oldřich Jedlička. Poté se slova ujal badatel Vladislav Severin, který v krátkosti připomněl osudy členů výsadku Barium a některých jejich spolupracovníků. Na jeho slova navázal starosta města Náměšť

nad Oslavou Vladimír Měrka, který vyjádřil svoji vděčnost nad konáním těchto pietních akcí. Za velmi hustého sněžení následovalo kladení věnců a květinových darů k pamětní desce, u které po celou dobu stála četná stráž v dobových uniformách, kterou zajišťovali členové ČsOL, Roty Nazdar, Klubu přátel pplk. Karla Vašátky, „Pětačtyřicítka“ Brno, KVH 2. pluk Nymbursko a nadklubového sdružení Benešovi muži. Květinové dary k desce postupně pokládali zástupci města Žamberka, Náměště nad Oslavou, městyse Kunvald, obce Senice, zástupci Armády ČR – Krajského vojenského velitelství Pardubice, rodina Žabkova, členové ČsOL, ČSBS, představitelé místních organizací a členové Junáka – českého skauta, kteří uctili památku výsadku Barium a jeho spolupracovníků nočním pochodem ze svého střediska v Hradci Králové do Žamberka. Pietní akt ukončila státní hymna. ■

Výročí bojů u Jasla a Sokolova

text br. Jiří Filip
foto Michal Rak

Vpátek 6. března dopoledne uspořádala Československá obec legionářská s podporou Ministerstva obrany ČR a Posádkového velitelství Praha pietní akt u Památníku československých zahraničních vojáků II. světové války na Vítězném náměstí v Praze.

Vzpomínka, která se uskutečnila u příležitosti 75. výročí bojů u Jasla a 77. výročí bojů u Sokolova, byla iniciována Československou obcí legionářskou v náhradě za tradiční slavnostní setkání Na Valech, jež bylo s ohledem na současnou situaci a zdraví válečných veteránů zrušeno.

Navzdory velmi krátkému času pro přípravu proběhla i díky plnému pochopení a součinnosti ze strany MO ČR a PV Praha vzpomínka důstojně. Zvláštní dík patří i všem vzácným hostům, kteří neváhali navzdory změně programu uctít památku padlých u památníku před Generálním štábem AČR, jenž na místě zastupoval velitel Velitelství pro operace AČR genmjr. Josef Kopecký. Přítomni byli dále zástupce

náměstkyně řízení Sekce správy a řízení organizací MO Jaroslav Krauter, velvyslanec Slovenské republiky v ČR J. E. Peter Weiss spolu s přidělcem obrany Slovenské republiky v ČR genmjr. Miroslavem Kocianem, vojenský přidělelec Ukrajiny v ČR pan plk. Konstantyn Brozchko, za hlavní město Prahu pan Martin Churavý, ředitel Krajského vojenského velitelství hlavního města Prahy plk. Marian Margai, za Odbor pro válečné veterány MO Milan Bachan, vrchní praporčík Hradní stráže Miroslav Filipčík, ale rovněž předseda Společnosti gen. M. R. Štefánika Vojtěch Čelko, zástupci ČSBS a dalších spolků.

Nechyběli ani váleční veteráni druhé světové války. Přítomni byli místopředsedové ČsOL br. brig. gen. v. v. Václav Kuchynka a plk. v. v. Tichomir Mirkovič, dále pak br. genmjr. v. v. Miloslav Masopust, br. Jiří Kadeřábek a další. Početně byli při pietě zastoupeni váleční veteráni zahraničních válečných a mírových misí z posledních tří desetiletí, po které naše vojáky vysíláme k plnění úkolů na základě spolupráce v rámci OSN a NATO.

Jmenovaným i všem dalším účastníkům pietního aktu patří dík za to, že vzdali hold památce padlých bojovníků od Sokolova a Jasla. ■

Na liduprázdných Hradčanech se vzpomínalo na okupaci

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Ludvíková

Smutné výročí začátku německé okupace Čech a Moravy roku 1939 si v neděli 15. března 2020 připomněli členové Československé obce legionářské společně se zástupci Senátu i Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze, Magistrátu hlavního města Prahy a České obce sokolské.

Od šesti hodin ráno se 15. března 1939 začaly do Čech a na Moravu valit oddíly německé branné moci s cílem „zajistit životy a majetek všech obyvatel země bez rozdílu...“, jak to alespoň německá propaganda podávala. Během následujících 2 241 dní okupace však vlivem německého národního socialismu přišli o život stovky tisíc lidí – obětí holokaustu, popravených a umučených vlastenců i nevinných válečných obětí.

Vylidněné Hradčanské náměstí bylo symbolickou kulisou pro pietní akt, který zorganizovala ČsOL, a svou pochmurnou náladou dotvářelo atmosféru 81. výročí okupace. Bez projevů přistoupili hosté rovnou k položení květinových darů k patám sochy prvního československého prezidenta Tomáše G. Masaryka. Jako první předseda senátu pan Miloš Vystrčil, následně místopředseda poslanecké sněmovny pan Vojtěch Píkal, za německé velvyslanectví zástupce velvyslance pan Hans-Peter Hinrichsen a přidělenec obrany podplukovník Holger Oswald, za pražský magistrát pan Martin Churavý. Na závěr, po kytici sokolů, položil věnec tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš. Na závěr pietního aktu poděkoval všem přítomným organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip za jejich účast, kterou dali najevo svou úctou ke všem obětem nacistické okupace. A to i navzdory skutečnosti, že pietní akt musel proběhnout v krátkosti a velmi komorně bez veřejnosti.

Na základě rozhodnutí vlády České republiky o omezení pohybu občanů a zrušení veřejných akcí lze předpokládat, že se na jistý čas jednalo o poslední pietní akt na území hlavního města. Pevně věříme, že toto bezpečnostní opatření nebude trvat dlouhou a současnou krizi způsobenou koronavirem SARS-CoV-2 se podaří překlenout. Vedení ČsOL vyzývá své členy, aby byli poslušni rozhodnutí vlády, které mají uchránit zdraví občanů. ■

Výročí smrti pobožného střelce

*V té Praze, kde je smrt už každodenním hostem,
zní štěkot výstřelů v šeru za Prašným mostem,
kapitán Morávek střílí za své dva druhy,
je první jarní den, rok čtyřicátý druhý.*

Těmito slovy písně „Když v Praze v první jarní den naposled zasněží“ zvěčnil letos zesnulý skladatel Jan Vyčítal památku jednoho z nejznámějších příslušníků československého protinacistického odboje – štábního kapitána Václava Morávka. Ten padl v boji s přesilou německých gestapáků v sedm hodin večer 21. března 1942 poblíž křižovatky zvané Prašný most v pražských Dejvicích.

Václav Morávek byl posledním členem skupiny tzv. Tří králů, která byla součástí odbojové organizace bývalých vojáků nazvané Obrana národa, který se se štěstím a odvahou vyhnul několika pokusům gestapa o jeho zatčení. Když byl zatčen jeho společník Václav Řehák, patrně se jej pokusil osvobodit a došlo na přestřelku. Gestapáci se později pokoušeli zamaskovat svou chybu a uvést, že se Morávek v bezvýhodné situaci zastřelil sám, dle posledních zjištění však

skutečně zemřel na zásahy svých pronásledovatelů.

Kvůli zákazu veřejných akcí s ohledem na zamezení šíření nemoci COVID-19 nemohlo být letošní 78. výročí Morávkovy hrdinské smrti připomenuto oficiálním pietním aktem. Ten se koná u pomníku v Morávkově parku, který vznikl po výstavbě tunelového komplexu Blanka, kdy došlo k přemístění původního pomníku z místa odbojářovi smrti. Členové Československé obce legionářské se rozhodli výročí připomenout koronaviru navzdory. Sestra Marcela Ludvíková tak u pomníku položila kytici se stuhou ČsOL a zapálila svíčku. Je jistě potěšující, že nebyla jediná, neboť se u pomníku nacházelo více svíček a další čerstvá květina. Je to důkazem, že lidé na památku Václava Morávka nezapomínají a i v dnešní době omezení si najdou čas k uctění našeho odboje. Děkuje.

75 let od posledního náletu na Prahu

text a foto br. Petr Tolar

I sedmdesát pět let po válce vyvolává mnohé otázky nálet amerických bombardérů na hlavní město Protektorátu Čechy a Morava uskutečněný v únoru posledního válečného roku. V pozadí tohoto leteckého útoku však leží poslední nálet na Prahu, který se uskutečnil v neděli 25. března 1945.

Datum nebylo zvoleno náhodně. Jednalo se o Květnou neděli, kdy měli dělníci volno. Právě na vysočanské a libeňské zbrojařské závody směřovaly stovky bombardérů americké 15. letecké armády ze základen v jižní Itálii. Českomoravské strojírny, bývalé továrny ČKD, za války BMM (Böhmische-Mährische Maschinenfabrik), produkovaly pro potřeby německé armády kromě munice hlavně účinné stíhače tanků Jagdpanzer 38 „Hetzer“. Cílem byla také továrna firmy Aero vyrábějící německé letouny Siebel Si 204D. Mimo továrních objektů patřily mezi cíle také letiště ve Kbelích a Letňanech, které byly využívány německým letectvem.

Náletu se účastnilo celkem 1 033 amerických letounů. Jednalo se o 696 bombardérů B-24 „Liberator“ a B-17 „Flying Fortress“, a 337 stíhaček P-51 „Mustang“ a P-38 „Lightning“ v roli doprovodu. Část z těchto strojů bombardovalo letiště v Chebu, většina byla určena k vyřazení největší německé zbrojovky v Praze. První pumy začaly na Prahu dopadat od 11:47 a těžce poničily severovýchodní část libeňské továrny a zapálily vysočanskou Aerovku. Nejvíce letadel směřovalo na kbelské letiště. Kromě kbelského a letňanského letiště bylo poničeno také letiště v Čakovicích. Bombardéry, které nemohly zaměřit cíle, pak při zpátečním letu bombardovali náhradní cíle v Rakousku a Itálii. Na německých letištích ve Kbelích, Letňanech a Čakovicích bylo zničeno nebo poškozeno až 139 bojových a cvičných letounů. V Libni a Vysočanech byly kromě

továren ČKD (BMM) a dalších továrních objektů či skladů (Hawe, Siwo, Fistag, Tebas, Servotechna) postiženy také budovy nádraží Horní Libeň (dnes Praha-Libeň). V důsledku náletu byla drasticky snížena produkce strojů „Hetzer“ na minimum.

Nemalé byly také civilní oběti náletu. Většinou v důsledku dýmu a chyb některých navigátorů. Přesný počet civilních obětí není znám, obvykle bývá uváděn jako 370 mrtvých a 416 raněných. Více i méně bylo poškozeno celkem 1 562 obytných domů (80 zcela zničeno, 70 velmi těžce poškozeno, 118 těžce poškozeno a 1 294 lehce poškozeno), a to nejen ve Vysočanech a Libni, ale i v dalších přilehlých městských částech a obcích, které v té době ještě nepatřily k Praze.

Památku obětí posledního náletu na Prahu si v den 75. výročí připomenuli dva členové Československé obce legionářské u dvou pamětních desek věnovaných obětem amerického bombardování. Deska připomínající Karla Knoba se nachází na schodišti v domě čp. 12 v ulici U Svobodárny. Deska připomínající hned osm obětí náletu – Ladislava Vajnara, Jiřího Beránka, Kvida Kalluse, Josefa Samka, Emila Malého, Františka Poslušného, Josefa Svobodu a Milana Sedláčka – se nachází na průmyslové budově čp. 7 v Poděbradské ulici. Složitá situace kolem koronaviru odvádí síly oficiálních míst od vzpomínkových akcí, a proto je dobrou jakákoliv malá vzpomínka, kterou mohou učinit občané sami. Přitom je třeba dodržovat všechna bezpečnostní doporučení. Obětem náletu z 25. března 1945 není věnována dostatečná pozornost, s čímž může pomoci jediné občanská angažovanost. Nezapomínejme na ně.

Vzpomínka na 15. březen 1939 v Mladé Boleslavi

text br. Tomáš Pilvousek
předseda jednoty a místopředseda ČsOL
foto Tomáš Rytíř

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Pandemie onemocnění COVID-19 nekompromisně a citelně zasáhla do života každého z nás. Nejinak tomu bylo i v případě příprav a organizace dlouholeté tradice vzpomínek pořádaných u příležitosti okupace Čech, Moravy a Slezska německou armádou 15. března 1939. Z důvodu postupně přijímaných vládních opatření k zastavení šíření onemocnění reagoval organizační tým Jednoty Československé obce legionářské v Mladé Boleslavi odpovídajícím způsobem včetně konečného odvolání veřejnosti i účastníků.

Akce se tak oproti předchozím ročníkům musela redukovat pouze na symbolické položení květin k pamětní desce umístěné na budově někdejších kasáren boleslavské zeměbrany

a Pěšího pluku 47. Společně se členy výboru jednoty položila k pamětní desce květinu i náměstkyně primátora města Mladá Boleslav paní Mgr. Miroslava Kašpárková a zástupce roty Aktivních záloh Středočeského kraje pan por. Martin Weigl. Čestnou stráž pak tvořila dvojice mladoboleslavských legionářů ve stejnokrojích vojáků meziválečné československé armády. I přes značné riziko dorazil před budovu kasáren se svou chotí pan Otto Seidler, který přežil věznění v Terezíně a Osvětimi, a potomci po mjr. Josefu Frymlu.

Ačkoli soudobé události v mnohém přebily důstojné připomínky významného výročí, nesmíme dopustit, aby upadly natrvalo v zapomnění. Tragický 15. březen je pro nás nejenom mementem toho, jak snadno lze svobodu ztratit, ale také toho, jak těžce a s jakým úsilím se nabývá zpět.

Závěrem si přejme, aby náš národ i současnou pandemií se ctí překonal. Všichni si přejme pevné zdraví. Respekt a úctu těm, kteří s onemocněním bojují. ■

Den s T. G. M. v Lánech

text ses. Eva Armeanová, předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČSOL V KLDNĚ

V sobotu 7. března 2020 jsme tradičně navštívili Lány. Přijeli jsme uctít památku T. G. Masaryka, zakladatele našeho státu. Pietní akt začal v 10 hod. položením věnců a kytic na lánském hřbitově. První položil věnec prezident republiky Miloš Zeman, dále předseda Senátu PČR Miloš Vystrčil, předseda Poslanecké sněmovny ČR Radek Vondráček, premiér Andrej Babiš a další představitelé politického a veřejného života. Nechyběli legionáři ani sokolové. Za Československou obec legionářskou položil věnec místopředseda ČsOL br. Tomáš Pilvousek, za Jednotu ČsOL v Kladně předsedkyně ses. Eva Armeanová, ses. Mirka Čížková, br. Ivo Bedrna a ses. Iveta Kohelová. Pietního aktu pořádala Kancelář prezidenta republiky za účasti Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR.

Program pokračoval návštěvou Muzea T. G. Masaryka, kde proběhla tradiční akce s ochutnávkou Masarykových oblíbených jídel. Ve 13.00 hod. se před muzeem konal další pietní akt u jezdecké sochy T. G. Masaryka. Za kladenské

legionáře položili věnec br. Jan Ubry, ses. Eva Armeanová a ses. Miroslava Čížková. Úvodní slovo pronesla ředitelka muzea Magdalena Mikesková Elznicová. Přivítala přítomné a zmínila, že jezdecká socha byla slavnostně odhalena před 10 lety, na což vzpomínali také kladensští legionáři, kteří se odhalení zúčastnili. Masarykovy oblíbené písně zazpíval pěvecký sbor Chorus Laneum. Poté paní ředitelka předala slovo Zdeňku Hazdrovi, řediteli Ústavu pro studium totalitních režimů, který přiblížil obsah výstavy „T. G. M. to nikdy nebude mít lehké“ a pozval všechny k jejímu slavnostnímu zahájení. Den s T. G. M. pokračoval vystoupením Mužáckého pěveckého sboru z Mutěnic, jehož členové také zazpívali u jeho hrobu. Následoval literární pořad o životě a díle T. G. M. s názvem Písnička pro pana prezidenta v podání J. Brože.

Legionáři nikdy na svého prezidenta nezapomínali. Přicházeli se poklonit jeho památce na výročí narození i úmrtí. Vzpomínali jsme na vyprávění o ruském legionáři generálu Antonínu Mikuláši Čilovi, který pravidelně do Lán přijížděl a to přes všechny zákazy. Věnec položil ještě v roce 1979, kdy mu bylo 96 let. Masaryk byl s našimi legionáři úzce spjat a oni na to nezapomínali a nezapomínáme ani dnes. ■

Před Masarykem v Dobrovici

text br. Jakub Mikolášek
foto Tomáš Rytíř

JEDNOTA ČSOL V MLADÉ BOLESLAVI

V sobotu 7. března 2020 proběhly na mnoha místech České republiky vzpomínkové akce na T. G. Masaryka při příležitosti 170. výročí jeho narození. Předseda naší Jednoty br. Pilvousek se v dopoledních hodinách zúčastnil hlavního aktu u hrobu TGM v Lánech, kde zastupoval vedení ČsOL.

Následně naše mladoboleslavská Jednota od 15 hodin uspořádala již tradiční připomenutí v našem regionu, a to u sochy pana prezidenta na Palackého náměstí v nedaleké Dobrovici. Přítomné přivítal starosta Dobrovice Mgr. Tomáš Sedláček, za naši jednotu promluvil místopředseda br. Jiří Filip. Společně jsme vyslechli československou státní hymnu a položili květinové dary. Po ukončení vzpomínky členové naší jednoty krátce poseděli v místní restauraci, což bylo naše poslední podobné setkání před vyhlášením nouzového stavu.

Ač setkání proběhlo tentokrát ve skromnější variantě bez doprovodného kulturního programu (s ohledem na víkend

a jarní prázdniny), účast členů naší jednoty, spolků (baráčníci, hasiči) a veřejnosti byla důstojná a za krásného slunného počasí se vzpomínka vydařila. ■

Připomínka 170. výročí narození T. G. Masaryka a 102. výročí bitvy u Bachmače v Olomouci

text a foto br. Petr Žižka

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘELECKÉHO HANÁCKÉHO PLUKU“

V pátek 6. března 2020 proběhla v Olomouci slavnostní shromáždění u příležitosti 170. výročí narození Tomáše Garrigua Masaryka a 102. výročí bitvy u Bachmače, kterých se aktivně účastnili členové ČsOL jednoty Olomouc 1 „6. čs. střeleckého Hanáckého pluku“ v uniformách z období první až druhé světové války.

První bod slavnostního programu k narození prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigua Masaryka se uskutečnil po 12. hod. na Žižkově náměstí. Při zdejší zastávce pelotonu cyklistů, kteří se na počest 170. výročí narození TGM vydali z Frýdku-Místku do Lán k hrobu T. G. Masaryka, proběhlo předání sokolského praporu, jenž bude po příjezdu do cíle rozvinut. Současnou jízdou navázali frýdecko-místečtí cyklisté na obdobnou cestu za prezidentem Masarykem z 30. let 20. století. Jednotu Olomouc 1 „6. čs. střeleckého Hanáckého pluku“ zastupoval na předání praporu br. Petr Žižka.

U pomníku Tomáše Garrigua Masaryka na Žižkově náměstí proběhlo od 14 hod. slavnostní shromáždění k příležitosti 170. výročí narození TGM. Stejnokrojovaní členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 zaujali místa v čestné stráži u pomníku Masaryka. Po zahájení vzpomínkové akce zástupci jednoty Olomouc 1 – předseda br. Milan Žuffa-Kunčo a místopředseda br. Tomáš Brenza, uctili spolu se zástupci statutárního města Olomouc, Armády ČR, Univerzity Palackého v Olomouci, Masarykovy společnosti a dalších spolků výročí narození Tomáše Garrigua Masaryka položením věnců a kytic k pomníku. Následovaly projevy primátora statutárního města Olomouc Miroslava Žbánka a předsedy pobočky Masarykovy společnosti v Olomouci Karla Podolského. Na závěr připomínky výročí zazněla státní hymna.

Po ukončení slavnostního shromáždění na Žižkově náměstí proběhl přesun na náměstí Republiky k Hanáckým kasárnám. U pamětních desek připomínajících bitvu u Bachmače a bývalé příslušníky 6. čs. střeleckého „Hanáckého“ pluku umučené

za německé okupace v letech 1939–1945 se uskutečnil pietní akt ke 102. výročí bitvy u Bachmače. Čestnou stráž u pamětních desek utvořili členové Jednoty Olomouc 1 a Sokola. Po zavěšení věnců pod desky pronesl proslov předseda Jednoty ČsOL Olomouc 1 br. Milan Žuffa-Kunčo. Po pronesení krátké řeči shrnující význam bitvy u Bachmače se na závěr ujal slova místopředseda jednoty Olomouc 1 br. Tomáš Brenza, v jehož proslovu navíc zazněla připomínka dalšího významného výročí – bitvy u Sokolova, od které letos uplyne 77 let. Po proslovehch byl zakončen nejen pietní akt ke 102. výročí bitvy u Bachmače, jenž byl organizován ČsOL jednotou Olomouc 1 „6. čs. střeleckého Hanáckého pluku,“ ale zároveň také celý oficiální program obou významných výročí. ■

Pietní akt obětem bojů o Těšínsko

text br. Jiří Ryška
foto paní Micháلكová

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 2

Dne 26. ledna 2020 proběhl na hřbitově v Orlové pietní akt věnovaný obětem sporu o Těšínsko. Vedení pietního aktu se ujal předseda Jednoty ČsOL Ostrava 2 Bc. Jiří Ryška, jako zástupce hlavního organizátora akce.

V úvodu přivítal všechny přítomné, zástupce spolků a organizací. Zvláště přivítal starostu města Orlová Mgr. Miroslava Chlubnu. Úvodní slovo přednesl ředitel Muzea Těšínska Peadr. Zbyšek Ondřeka, který přítomné seznámil s náhledem do historie událostí. Dalšího slova se ujal starosta města Orlová Mgr. Miroslav Chlubna, který ve svém vystoupení navázal na předcházejícího řečníka a přítomným podal

informace ze současnosti, ale hlavně z nejbližší budoucnosti, kdy se připravuje kompletní oprava památníku, včetně vyhotovení repliky zničeného sousoší.

Následně přítomní účastníci položili k památníku květinové dary a vyslechli si Československou státní hymnu. ■

VII. Zimní legiomarš

text br. Petr Adamus
foto Jan Flieger

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 2

Ve Slezských Beskydách se již po sedmé uskutečnil Zimní legiomarš, pořádaný Jednotou ČsOL Ostrava 2 a KVH I. prapor Ostrava. Na horu Polední se dne 18. ledna vydalo na 100 účastníků. Někteří skalněji dorazili do Beskyd už v pátek a strávili noc u pomníku Armádního generála Josefa Šnejdárka. Pro ostatní účastníky byly naplánovány dvě trasy. První trasa vedla od nádraží v Nýdku, přes Filipku. Vedení této skupiny, která musela ujet nejdelší cestu, se ujali členové Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku a KVH Chotěbuz pod vedením Jana Labáka. Druhá skupina vedená Jiřím Vojtíškem z Jednoty ČsOL Ostrava 2 zamířila k pomníku z Bystřice nad Olší. Kolem 12. hodiny se oba

proudy sešly na vrcholu a ve 13 hodin se uskutečnil pietní akt za oběti sedmidenní války a dělení Těšínska. Čestnou stráž u pomníku drželi vojáci vojensko-historické jednotky tvořené členy ČsOL nebo KVH a aktivních záloh AČR.

Po úvodu br. Petra Adamuse si vzal slovo br. Tomáš Rusek z Jednoty ČsOL Ostrava 1, který účastníky vzpomínkové akce seznámil s tragickými událostmi let 1919 a 1920. Projevy zakončil br. Jiří Bílský, který v krátkosti zrekapituloval veškeré úsilí vynaložené na obnovu vzpomínkových akcí pořádaných v souvislosti s dělením Těšínska a poděkoval všem zúčastněným za píli a odvahu, kterou museli v uplynulých letech vynaložit.

Zástupci přítomných organizací následně položili kytice a věnce k pomníku armádního generála Josefa Šnejdárka. Celá akce pak byla zakončena Československou a Slezskou hymnou. ■

76. výročí sestřelení bombardéru „Miss Fortune“ u Nepomuka

text br. Jakub Sochor
foto br. Petr Maxim, zelenahora.rajce.net

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

V sobotu 22. února se členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské zúčastnili pietního aktu v Nepomuku, který se konal na paměť osádky amerického bombardéru B-24J Liberator, jenž byl sestřelen německými stíhači přesně před 76 lety, 22. února 1944, kdy dopadl nedaleko osady Dubeč severně od Nepomuka. V jeho troskách zahynulo devět z deseti členů osádky.

Pietní akt proběhl na nepomuckém náměstí Augustina Němejce, kde se na budově radnice nachází pamětní deska osvobození města spojeneckými armádami. Po americké a české hymně a po proslovech zdůrazňujících oběť amerických pilotů byly položeny věnce zástupci města, plzeňského krajského vojenského velitelství, Leteckého historického klubu gen. Jana R. Irvinga a rovněž naši plzeňské jednoty. Na akci se nedostavila jen odborná veřejnost, ale také obyvatelé Nepomuka a přilehlých obcí, kteří si připomněli, jak

se město nesmazatelně zapsalo do osudu deseti amerických rodin.

Poté byly věnce převezeny na místo dopadu bombardéru, kde byly s poctami uloženy k pomníku, který již dlouhodobě slouží jako pietní místo. ■

Přednášku o návratu čs. legionářů do vlasti navštívily v Avionu desítky lidí

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Letošní rok je rokem 100. výročí návratu čs. legionářů do vlasti. V čítárně a kavárně Avion v Českém Těšíně, se ve čtvrtek 23. ledna, ve spolupráci s Klubem Muzea Těšínska a s Městskou knihovnou Český Těšín, uskutecnila přednáška s besedou k tomuto tématu. Bratr Petr Majer posluchačům přiblížil situaci především na Dálném východě, kdy bylo po skončení první světové války potřeba čs. legionáře dopravit do vlasti, což nebylo jednoduché. Jen z Ruska jich bylo nutné přepravit v letech 1919–1920 lodními transporty přes 70 000. První transport odplul z Vladivostoku 15. ledna

již o civilní loď. Pod novou československou vlajkou plula pouze loď Legie. Evakuace z Ruska trvala jeden rok a osm měsíců, to znamená, že mnozí legionáři se domů vrátili po více než šesti letech. Pokud šlo o Francii, zde bylo zhruba 10 000 a v Itálii 20 000 čs. legionářů. Jejich návrat byl zahájen ihned po skončení první světové války.

Z hostů přijal pozvání do Avionu br. Václav Šajch z Třince, vnuk ruského legionáře rtm. Josefa Maňase. Posluchači měli příležitost vidět dvě dobové uniformy čs. legionářů. V italské byl ustrojen br. Viliam Kalinčík a v ruské br. Jiří Francírek. Pokud jde o Těšínsko, v roce 2018 vydalo Muzeum Těšínska knihu, kde jsou poprvé zveřejněni čs. legionáři, kteří se narodili v tehdejším Těšínském

1919 a poslední až 2. září 1920. Směr plavby byl dvojitý: buď okolo čínských, indických a arabsko-egyptských břehů přes Suezský průplav a Středozemní moře do italského Terstu, tato trasa byla nejkratší, zhruba se plavili dva měsíce nebo podstatně delší trasou okolo Japonska, přes Tichý oceán a dále Panamským průplavem a přes Atlantik do Evropy, nebo železnicí z Vancouveru a přes celou Kanadu k Atlantiku případně ze San Franciska přes Spojené státy k Atlantskému oceánu. Poté následoval transport do některého z přístavů ve Francii, Itálii nebo Německu. Z počátku byly používány nákladní lodě, které ale neposkytovaly příliš mnoho pohodlí, později se jednalo

knížectví a jejich počet je opravdu velký – 841! Z tohoto počtu se jich do osvobozené vlasti nevrátilo 28. Mnozí další položili svůj život v následných bojích, jež musela mladá republika svádět o zajištění svých nových státních hranic jak na Těšínsku, tak na Slovensku.

O strastiplném návratu některých z nich do vlasti hovořil br. Petr Majer, například o vojínu Karlu Urbánkovi z Rychvaldu, italském legionáři Václavu Tvrzníku z Jablunkova nebo o desátníku Františku Muroňovi z Raškovic. V následné besedě vystoupil mj. ředitel Muzea Těšínska br. PaedDr. Zbyšek Ondřeka, který přítomným přiblížil situaci na Těšínsku po první světové válce a přítomné pozval na pietní vzpomínku v neděli 26. ledna do Orlové, k Památníku padlých čs. legionářů v tzv. sedmidenní válce. ■

Připomenutí 75. výročí letecké bitvy

JEDNOTA ČsOL V PŘEROVĚ „JANA GAYERA“

U příležitosti 75. výročí největší letecké bitvy druhé světové války nad Protektorátem Čechy a Morava byla přerovskou jednotou ČsOL „Jana Gayera“ uspořádána 21. listopadu 2019 trznna u pomníku amerických a kanadských letců, kteří položili životy v „Bitvě o benzín“.

Po přijetí u primátora města Přerova Ing. Petra Měřínského, představitel Armády ČR – první zástupce náčelníka Generálního štábu genpor. Zůna, delegace Velvyslanectví USA, Kanady, zástupci obou komor Parlamentu ČR a další uctili památku významného člena přerovské jednoty ČsOL bratra plukovníka v. v. Paula Rausnitze. Následně se u pomníku padlých letců na hřbitově v Troubkách nad Bečvou sešli místní obyvatelé, školní mládež a za zvuku smutečních tonů přednesených Posádkovou hudbou Olomouc uctili památku padlých letců všichni přítomní. Nato pokračovala pietní vzpomínka u památníku letců sestřeleného letounu B24 Liberator v Rokytnici u Přerova a v Olomouci Neředíně.

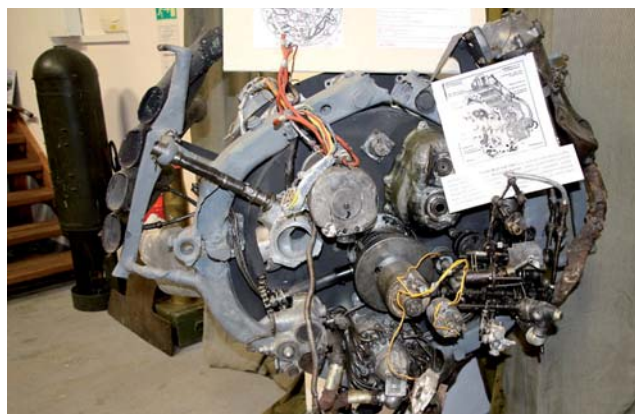

Při krátkém neoficiálním setkání v Domě armády Olomouc byla pietní akce všemi jejími účastníky velmi pozitivně hodnocena. Zástupci americké i kanadské ambasády poděkovali za péči o památku padlých a zástupce kanadské strany s úsměvem prohlásil, že v Evropě neslyšel tak krásně zahrát kanadskou hymnu, jak ji přednesla olomoucká posádková hudba.

Souběžně s přípravou pietních akcí pracovala přerovská jednota ČsOL spolu s přerovským Svazem letců, Muzeem letectví městyse Suchdol nad Odrou, Muzeem Komenského v Přerově a firmou Meopta – optika s.r.o Přerov na instalaci výstavy k 75. výročí letecké bitvy a bombardování Přerova. Vernisáž výstavy proběhla 22. ledna 2020.

Ve výstavní síni PASÁŽ, Kulturních informačních služeb Přerov, lze shlédnout mnoho cenných exponátů získaných archeologickými výzkumy v regionu, poprvé zde byly veřejnosti zpřístupněny autentické sběratelské předměty vázící se k této historické události, např. uniformy amerických

i německých letců, palubní deska z Messerschmittu 109 Bf, letecký kanon ŠVAK z letounu JAK 1B a další součásti z letounů účastníků se těchto bojů.

Výstavu doprovází informační panely a jeden z nich je věnován významnému členu ČsOL, hrdinovi od Dunkerku, brigádnímu generálu Janu Paroulkovi. Cenné osobní dokumenty a vyznamenání – např. Řád Čestné legie v hodnosti Rytíř a jiné doplňují výstavu o další informace, které propojují letecké operace s pozemními boji na západní a východní frontě.

Vernisáže se zúčastnili pamětníci bojů, významní představitelé města Přerova, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a velení Armády ČR. Proslovy k historickým souvislostem a k úkolům naší soudobé armády přednesli bývalý velitel vzdušných sil Ozbrojených sil Slovenské republiky generál-major Ing. Juraj Baránek a brigádní generál Ing. Jan Vachek.

Činnost Jednoty ČsOL v Přerově „Jana Gayera“ se těmito akcemi výrazně zviditelňuje a stává se vůdčím spolkem při zvyšování znalostí obyvatel Přerovska o regionální historii. ■

125 let od narození arm. gen. in memoriam Karla Kutlvašra

br. Milan Kopecký

JEDNOTA ČSOL V CHOMUTOVĚ

V pondělí 27. ledna 2020 uspořádaly Statutární město Chomutov, Jednota ČsOL v Chomutově, ČSBS Chomutov, TJ Sokol Chomutov a Muzeum čs. opevnění z let 1938–1939 „Na Kočičáku“ pietní slavnost u příležitosti 125. výročí narození armádního generála in memoriam Karla Kutlvašra.

Zástupci města, náměstci primátora města Milan Märc a David Dinda, a členové výše uvedených organizací, společně s žáky ZŠ Hornická se sešli u pomníku, který byl vybudován ve Škroupově ul. před domem, kde generál Karel Kutlvašr při svém pobytu ve městě žil.

Účastníci slavnosti si vyslechli připomenutí života generála Karla Kutlvašra a po minutě ticha položili před památník květiny. Čestnou stráž zajistili členové Muzea čs. opevnění z let 1938–1939 „Na Kočičáku“ v dobových stejnokrojích.

Pomník nechalo vybudovat – z podnětu Jednoty ČsOL v Chomutově – město Chomutov. Jeho odhalení bylo uskutečněno dne 26. října 2018 u příležitosti 100. výročí založení republiky. Odhalení pomníku provedl primátor města JUDr. Marek Hrabáč spolu se svým 1. náměstkem Davidem Dindou. ■

Prezident T. G. Masaryk po 100 letech v Hradci Králové

text br. Petr Čížek
foto br. Jaroslav Žáček

V sobotu 9. listopadu 2019 jsme si v Hradci Králové připomenuli 100. výročí první návštěvy prezidenta T. G. Masaryka v Salonu republiky. Průvod s prezidentem Osvoboditelem vyrazil ve 14.00 hod. z Bačkova náměstí. Jeho vůz, ve kterém jel spolu se synem Janem Masarykem a plk. Otakarem Husákem, vyrazil přes Tyršův most před Muzeum východních Čech, a to v doprovodu Selské jízdy, příslušníků Domácího vojska, zejména z řad 18. pěšího pluku a nechýběla ani Sokolská stráž.

Před slavnostně vyzdobeným muzeem čekaly tatíčka Masaryka vítající davy obyvatelstva a zástupci městské samosprávy, kterým mezitím komentátor osvětloval historické pozadí této události. Po vystoupení z automobilu bylo podáno hlášení velitele čestné stráže a proběhlo uvítání krojovanými představiteli místních folklórních spolků.

Poté pronesl prezident Masaryk projev, ve kterém pozdravil občany města, poděkoval za vřelé přijetí a vyzval přítomné ke společné práci na budování nové republiky, děkovnou řečí odpověděl starosta města František Ulrich. Následně se celá delegace odebrala do útrob zrekonstruované budovy muzea, kde byl program doplněn přednáškami o historii královéhradeckého 18. pěšího pluku, převratových událostech na Královéhradecku, bojích na Těšínsku i na Slovensku.

Původní návštěva prezidenta T. G. Masaryka v Hradci Králové proběhla 11. října 1919 poté, co byla kvůli neblahým událostem, jež souvisely se stabilizací mladé republiky, třikrát odložena. Přestože jsme rekonstrukci posunuli o měsíc, historicky věrné počasí podtrhlo ráz celé akce. Děkujeme všem, kteří se na ní podíleli, zejména Muzeu východních Čech, Městské policii Hradec Králové, Selské jízdě, 5. praporu polních myslivců, 98. pěšímu pluku a studentům z Vojenské střední školy v Moravské Třebové. ■

Pamětní deska legionářům v Postřekově

text plk. v. v. Václav Volfík
foto Ladislav Vogeltanz

Tradice legionářů je v chodské obci Postřekov veliká. V širokém okolí nenajdeme obec, odkud by během obou světových válek odešlo tolik občanů bojovat za svou vlast. Kromě generála Josefa Buršíka však tito občané dosud neměli žádnou pamětní desku, která by jejich boj za naši svobodu v obci připomínala.

V průběhu první světové války vstoupilo do československých dobrovolnických jednotek v Rusku 16 postřekovských mužů. Dalších šest rodáků bojovalo v jednotkách italských a čtyři ve francouzských legiích. Za první republiky si občané svých legionářů vážili, o čemž svědčí i velká slavnost, která se v Postřekově konala 6. června 1937 u příležitosti oslav

20. výročí bitvy u Zborova. Před nastoupnými jednotkami 6. hraničářského praporu z Domažlic jeho velitel plk. Boček spolu s generálem Šípkem vyznamenali postřekovské legionáře za účast v boji u Zborova.

V roce 1938 po odstoupení pohraničí připadlo několik ryze českých vesnic na Chodsku, včetně Postřekova, Německu. Ani to nezabránilo devíti občanům ze Starého i Nového Postřekova odejít za hranice a s naší zahraniční armádou bojovat na obou frontách druhé světové války. Nejznámějším postřekovským zahraničním vojákem se stal Josef Buršík, který za hrdinství při osvobození Kyjeva v listopadu 1943 obdržel nejvyšší sovětské vyznamenání Zlatou hvězdu hrdiny SSSR. Na jeho počest příslušníci 1. tankové rotě aktivních záloh Armády České republiky spolu s Obecním úřadem Postřekov osadili 26. října 2003 před jeho rodným domem pamětní desku.

Myšlenka připomenout postřekovské muže, kteří v obou světových válkách dobrovolně vstoupili do našich zahraničních armád, nedala spát zakladateli Pamětní síně obce Postřekov plukovníkovi ve výslužbě Václavu Volfíkovi, který několik let hledal možnost nápravy. Postupně se tak za pomoci příslušníka 1. tankové rotě AZ 73. tpr Jiřího Řezníčka, starosty obce Postřekov Petra Anderleho a řídícího tajemníka Československé obce legionářské Ing. Milana Mojžíše podařilo pamětní desku zhotovit. Desku navrhl grafik Martin Říha a v rámci projektu Legie 100 Československé obce legionářské byla odlita ve firmě HVH Umělecká slévárna v Horní Kalné.

Slavnostní obřad odhalení pamětní desky začal ráno 7. září 2019 nástupem příslušníků 1. tankové rotě Aktivních záloh 73. tankového praporu AČR u památníku generála Josefa Buršíka. Přítomné přivítal starosta obce Petr Anderle a velitel 1. tr AZ 73. tpr kapitán v záloze Milan Mojžíš. Poté plukovník ve výslužbě Václav Volfík stručně připomenul životní osudy generála Buršíka. Vzpomínkový akt byl zakončen položením věnců doprovázeným čestnými salvami a zpívanou státní hymnou. Následně se na 80 občanů a 50 příslušníků AZ

vydalo k budově obecního úřadu. Cestou se průvod nakrátko zastavil u pomníku učitele Jana Čápa, kde byla položena kytička a V. Volfík vzpomněl jeho tragické smrti poté, co byl smrtelně postřelen německým četníkem 9. září 1944. Poté, co průvod dorazil před budovu obecního úřadu, ve kterém již byli shromážděni potomci postřekovských legionářů, následovalo vlastní odhalení nové pamětní desky, která je umístěna ve vstupní hale obecního úřadu. Nejprve Václav Volfík krátce připomenul jména a osudy postřekovských příslušníků 1. i 2. československého zahraničního odboje a po odhalení desky poděkoval starosta obce Československé obci legionářské za její zhotovení. Tím ale program ještě zdaleka nekončil. Starosta obce pozval hosty do nedaleké školy na oběd a odpoledne se příslušníci tankové rotě spolu se členy ČsOL odebrali na nedalekou střelnici, kde proběhl již 14. ročník Střeleckého memoriálu generála Josefa Buršíka, který s finanční podporou Ministerstva obrany ČR organizuje Československá obec legionářská. ■

PŘIPOMÍNKA BOJŮ O SLOVENSKO a činnost poděbradské jednoty v roce 2019

JEDNOTA ČsOL V PODĚBRADECH

text br. František Dudek a br. Jaroslav Kupec
foto Boris Moskovský, Zdeněk Cibulka,
ses. Lucie Kohoutová

Stejně jako v minulých letech se členové naší jednoty a zejména partnerského KVH 2. pluk Nymbursko zapojili do celé řady regionálních i celostátních akcí. Z nich připomínáme především organizační zajištění historické bojové ukázky ke 100. výročí bojů s Maďary o Slovensko. Tuto akci navrhla naše jednotka a Ústředí ČsOL ji podpořilo a zařadilo mezi akce celostátního významu spolu s obdobnou připomínkou ve Strážnici a bojovými ukázkami na Slovensku. Celodenní akce se konala v sobotu 19. října 2019 v Nymburce za aktivní účasti tajemníka projektu Legie 100 br. J. Charfreitaga.

Dopoledne se u pomníku padlých uskutečnila vzpomínková pietní akce, během níž br. F. Dudek připomněl tři místní oběti bojů o Slovensko. Přitom zmínil i méně známou skutečnost, že do bojů s Maďary se na Slovensku bezprostředně po vzniku čs. státu zapojila i místní sokolská legie, čítající na 130 dobrovolníků ve věku 17–21 let. V jejím čele stanuli čtyři záložní důstojníci, kteří získali pušky a dva kulomety od posádky v Čáslavi. Ke cti nymburských, poděbradských a regionálních dobrovolníků bylo vzpomenu, že přes mnohá strádání většinou v jednotce setrvali nejen do ukončení bojů v létě 1919, ale pak

ještě do podzimu dále sloužili na demarkační linii a zapojili se i do akcí na Podkarpatské Rusi. Za své roční působení měla jednotka kromě několika zraněných kupodivu pouze jednoho padlého. Během počátečních střetů s Maďary u Trnavy na počátku prosince 1918 zahynul mladistvý kadet aspirant Jaroslav Grünwald. K jeho jménu pak byly na poválečném pomníku padlým v Nymburce připojeny další dvě místní oběti regulérní války s Maďary z června 1919. Byli to nymburský rodák Jan Pytlík, poručík 39. pluku italské legie, který padl v boji 17. června u Komárna, a velkoosecký rodák Bedřich Bělina, nadporučík 23. pluku francouzské legie, oběť bojů z 11. června u Kalné nad Hronom. Spolu s nimi jsme si také připomněli dalších 37 regionálních obětí bojů o Slovensko.

Odpoledne se v malebné parkové scénérii mezi středověkými hradbami a Labem uskutečnila poměrně velkolepá a početnou veřejností se zájmem sledovaná ukázka bojů s Maďary o Slovensko, které v červnu 1919 vyústily v nevyhlášenou regulérní válku. Do jejího průběhu a dobových souvislostí nejprve diváky stručně zavedl historik br. F. Dudek. Výzbroj zúčastněných jednotek z partnerských KVH představil br. P. Čížek a výstroj vojenský historik br. Z. Špitálník. Pak už nic nebránilo tomu, aby se rozhořela velkolepá podívaná na krvavé střetnutí s maďarskými komunistickými agresory na Slovensku z června 1919. Mezi zastoupenými bolševickými agitátory a rudými komisary se vyjímal postava nechvalně známého místního rodáka a Maďary dosazeného představitele separatistické Slovenské sovětské republiky Antonína Janouška, přesvědčivě ztvárněná br. J. Kupcem. Závěrečné defilé nadšených bojovníků si vysloužilo od početných diváků dlouhotrvající potlesk.

Vedle uvedené hlavní akce se členové naší jednoty podíleli v roce 2019 na celé řadě dalších aktivit. Z nich připomínáme jen ty nejvýznamnější. Mezi nimi zejména figuruje aktivní účast několika uniformovaných členů na vojensko-historické ukázkě bojů s Maďary u Hronské Dúbravy, představení výzbroje a výstroje čs. legionářů včetně jejich polního lazaretu a historické

techniky v Plzni, uspořádání úspěšného dvoudenního legiotábora s polní ošetřovnou i kuchyní pro školy v Dymokurech, účast s komentovanou historickou výstavou na pietním aktu k výročí paraskupiny Silver A v Senicích, představení výzbroje a výstroje legií na Dni první republiky na zámecké kolonádě v Poděbradech, účast v historických uniformách na Dnu válečných veteránů v Poděbradech, Nymburce a v kostele sv. Mikuláše v Praze. K uvedenému výčtu připomínáme, že značný ohlas měly u početné školní mládeže ochutnávky z naší legionářské polní kuchyně v Dymokurech. Zájem starších občanů upoutalo naší členkou obnovené historické tablo členů poděbradské jednoty ČsOL, vystavené při akci na lázeňské kolonádě. Do uvedeného výčtu spadá i několik popularizačních přednášek o prvním a druhém odboji pro školy a veřejnost a řada drobných pietních akcí v rámci našeho regionu. ■

Památce obětem holokaustu

text br. Mgr. Michal Šlerka
foto město Valašské Meziříčí

JEDNOTA ČSOL VE VALAŠSKÉM MEZIŘÍČÍ

V pondělí 27. ledna 2020 proběhl ve Valašském Meziříčí již tradiční pietní akt obětem holokaustu, který pořádala místní jednotka ČsOL ve spolupráci s městem Valašské Meziříčí a za podpory Zlínského kraje. Úlohy moderátorů se ujali studenti maturitního ročníku místního gymnázia Jan Valuch a Erik Zabručky, za jejichž kultivovaný projev jim děkujeme.

Po uvítání hostů následovalo hudební vystoupení se skladbou Theme from Schindler's List. Posléze následovaly projevy vedení města Valašské Meziříčí, zástupce Židovské obce Olomouc, zástupce ČsOL, zástupce ČOS a ICEJ (Mezinárodního křesťanského velvyslanectví Jeruzalém). Následně byly položeny věnce a květiny u památníku obětem holocaustu, chazan Luboš Smělý pronesl modlitbu El male rachamim a akt zakončily hymny Izraele a České republiky. Také nás příjemně potěšila přítomnost autorů pomníku, pana Jana Zemánka a Ing. arch. Zdeňka Trefila. Na závěr chci poděkovat za spolupráci Mgr. Alžbětě Zetkové z Gymnázia Františka Palackého ve Valašském Meziříčí a také všem lidem, kteří přišli v hojném počtu zavzpomínat na své zmizelé sousedy. ■

Církev československá husitská v roce svého 100. výročí

foto Karel Cudlín

„100 let služby Bohu a 100 let pomoci člověku.“ Tak zní motto jubilejního 100. výročí Církve československé husitské. Její historický vznik se váže k datu 8. ledna 1920, kdy v Národním domě na Smíchově bylo na jednání reformních katolických kněží v čele s dr. Karlem Farským, budoucím prvním patriarchou nové křesťanské církve národního charakteru, rozhodnuto o uskutečnění reformem *via facti* (cestou činu). Slavnostně byla vyhlášena 11. ledna 1920 v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze. Tomu předcházely Vánoční bohoslužby 1919, poprvé od dob husitství opět konané v českém jazyce. Vyvolaly nadšenou odezvu mnohých, podobně jako snaha o srozumitelnost evangelia pro současného člověka. Sama se pak definovala jako křesťanská církev, která chce naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, přičemž jako základní princip stanovila též svobodu svědomí.

Církev československá husitská se přihlásila k dědictví Cyrila a Metoděje, osobnosti a dílu Mistra Jana Husa, husitské, bratrské a další reformační tradici. Ve svých počátcích byla spjata s formováním první republiky, kdy významnou měrou přispěla k morální, kulturní i sociální proměně moderní demokratické

a svobodné společnosti. T. G. Masaryk charakterizoval Církev československou jako církev husitskou. K této tradici se hlásily i pluky československých legií, z nichž se mnozí legionáři stali po vyhlášení Církve československé (husitské) v r. 1920 i jejími členy, podobně jako členové Sokola. V meziválečné době Církev československá (husitská) organizovala po celé republice sociální práci, rozvíjela osvětovou a široce kulturní činnost. Její sbory – kostely stavěné podle návrhů významných soudobých architektů (J. Gočár, P. Janák a další) jsou dodnes mnohdy oceňovanými architektonickými skvosty. V době druhé světové války se církev aktivně účastnila odboje proti nacismu a patřili k ní například kpt. Jaroš nebo kpt. RAF Karel Vít a z obětí odboje student Jan Opletal. V době komunistické totality byla vykázána na okraj společnosti, husitství bylo jednostranně interpretováno a zneužito a řada členů církve byla perzekuována. Církev československá husitská podporovala napříč svou stoletou historií demokratické ideje ve společnosti, státě i ve školství a osvětě. Sama je postavena na demokratických základech, své orgány a zástupce volí, na všech úrovních má přinejmenším paritní zastoupení kněží a laiků, mnohdy s převahou laiků. Vrcholným orgánem je církevní sněm, základní jednotkou místní společenství – náboženské obce

Církev československé husitské, které sblíží různé sociální i národnostní skupiny a jsou nositelkami mnohých počinů v oblasti sociální, vzdělávací a kulturní v daném místě, podobně jako diecéze v regionech a ústředí církve v celé České a též Slovenské republice.

Jubilejní rok 100. výročí zahájil biskupský sbor v čele s patriarchou ThDr. Tomášem Buttou na první adventní neděli 2019 bohoslužbou přenášenou ČT a ČRo z Husova sboru na Botanické v Brně. V sobotu 11. ledna 2020 se uskutečnila v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze Slavnostní bohoslužba ke 100. výročí Církve československé husitské, kterou vedl opět celý biskupský sbor v čele s patriarchou ThDr. Tomášem Buttou za účasti mnoha duchovních a laiků z církve napříč mnoha místy Čech, Moravy a Slovenska, mnoha hosty z české a zahraniční ekumeny a zástupců akademického a společenského života. Bohoslužbu přenášela opět v živém přenosu Česká televize.

Mezi hosty nechyběl předseda Ekumenické rady Církví v České republice a synodní senior Českobratrské církve evangelické Daniel Ženatý, který v závěru bohoslužby shromáždění pozdravil, arcibiskup pražský a českých zemí Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku vladyka Michal, biskupové Římskokatolické církve Václav Malý a Tomáš Holub, kteří rovněž pozdravili v závěru bohoslužby, biskup Slezské evangelické církve Tomáš Tyrlík, superintendent Evangelické církve metodistické Petr Procházka, biskup Jednoty bratrské Jan Klas, 1. místopředseda Rady Církve bratrské Petr Raus a další. Ze zahraniční ekumeny byli přítomni generální tajemník Světové rady církví Dr. Olav Fykse Tveit, generální tajemník Společenství evangelických církví v Evropě (GEKE) Dr. Mario Fischer, církevní prezident Evangelické zemské církve v Anhaltu Joachim Liebig, vrchní církevní rada Saské evangelické církve Friedemann Oehme, církevní rada pro střední a východní Evropu Evangelické luterské církve v Bavorsku Raphael Quandt a další. Pozvání přijali a slavnostní bohoslužby se zúčastnili také paní Livie Klausová, zástupci vlády ČR – místopředseda vlády a ministr vnitra Jan Hamáček, ministr zdravotnictví Adam Vojtěch, senátoři Petr Šilar, Pavel Fischer a Jiří Drahoš, kancléř Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Morávek, zástupci velvyslanectví Německa a Maďarska. Za akademickou obec se účastnili rektor Univerzity Karlovy Prof. Tomáš Zima, prorektor Univerzity Karlovy Prof. Jan Royt, emeritní rektor Univerzity Karlovy Prof. Ivan Wilhelm, rektor Českého vysokého učení technického doc. Vojtěch Petráček. Přítomni byli také hlavní vojenský kaplan AČR Jaroslav Kníchal, předseda Československé obce legionářské plk. MUDr. Pavel Budinský, tajemník ČsOL. ing. Milan Mojžíš a další významní hosté.

Kázání při bohoslužbě pronesl patriarcha církve ThDr. Tomáš Butta na téma jubilejního motto: 100 let služby Bohu a 100 let pomoci člověku – poukázal na to, že právě před 100 lety byla 11. ledna 1920 v chrámu sv. Mikuláše tato církev slavnostně vyhlášena. Propojení obou částí motto vyjádřil patriarcha Butta slovy: „Služba Bohu – to je především liturgie... Současně služba Bohu není jen se podílet na slavnostní liturgii, ale sloužit dobru, pravdě, spravedlnosti a kráse v našem každodenním životě.“ Zdůraznil svobodu svědomí a dobrovolnost, která se v nové církvi od počátku uplatňovala, zároveň v sobě služba nese i závazek a odpovědnost. „Konat službu Bohu nejde bez sebepřemáhání, bez sebezapření, bez obětí.“ Konat službu Bohu znamená konat ji, „i když to nepřináší žádné osobní výhody“. „Myslet na Boha neznamená zapomenout

na člověka. Pomoc druhému má být v pravém slova smyslu nezištná“, po vzoru služby Ježíšovy, a může být i skrytá, Bůh však o ní ví. V závěru kázání patriarcha sebezpytoval církev, zda vskutku tak vždy konala, což ponechal na Božím posouzení. Mezi těmi, „kteří s opravdovostí víry a s láskou Bohu sloužili a kteří také nezištně a účinně pomáhali druhým“, vyzdvihl mezi mnohými prvního patriarchu Karla Farského a mnohé obětavé pracovníky církve, kteří na mnoha místech rozvinuli sociální práci, která zmírňovala mnohé lidské strádání, bolest a utrpení. Sto let Církve československé husitské zanechalo v novodobých dějinách určitou stopu, je však třeba se též zamyslet i nad budoucností nejen církve, ale i „nad budoucností křesťanství v naší zemi i v Evropě.“ Úkol všech křesťanů vidí patriarcha Butta v osobním zviditelňování Kristova přikázání lásky k Bohu a lásky k člověku. „Uprostřed všech našich otázek i určité nejistoty je z Božího slova zcela zřejmé, že církev, která slouží Bohu a pomáhá lidem, má a bude mít vždy před sebou otevřenou budoucnost.“ Kázání uzavřel citátem apoštola Pavla: „V horlivosti neochabujte, buďte vroucího ducha, služte Pánu... Sdílejte se s bratřími v jejich nouzi... Radujte se s radujícími, plačte s plačícími, mějte porozumění jeden pro druhého.“ (Ř 12,11.13.15.16)

V závěru bohoslužby patriarcha zdůraznil, že svátost přijímání byla vysluhována s hostiemi a také z kalicha vytvořeného umělcem Františkem Bílkem, jenž byl rovněž členem Církve československé husitské. Jeho dílo je možné nalézt i v našich sborech napříč republikou.

Po skončení slavnostní bohoslužby konali účastníci průvod k pomníku Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí, kde pražský biskup David Tonzar pronesl modlitbu a zazněl společný zpěv. Paní Livia Klausová, patriarcha Tomáš Butta a rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima položili u pomníku květiny a následovala česká a slovenská státní hymna. Poté byly položeny květiny též u pamětní desky 27 představitelů stavovského povstání, popravených na tomto místě 21. června 1621. Bratr biskup David Tonzar připomněl slova Jana Amose Komenského (1592–1670), jehož výročí úmrtí připadá také na tento rok.

Slavnostní odpoledne pokračovalo setkáním v Brožíkově sále Staroměstské radnice pod záštitou radní pro kulturu Pražského magistrátu paní Hany Třeštikové. Zástupci české i světové a evropské ekumeny, zástupci akademického světa, zástupci státní a veřejné správy a zástupci organizací

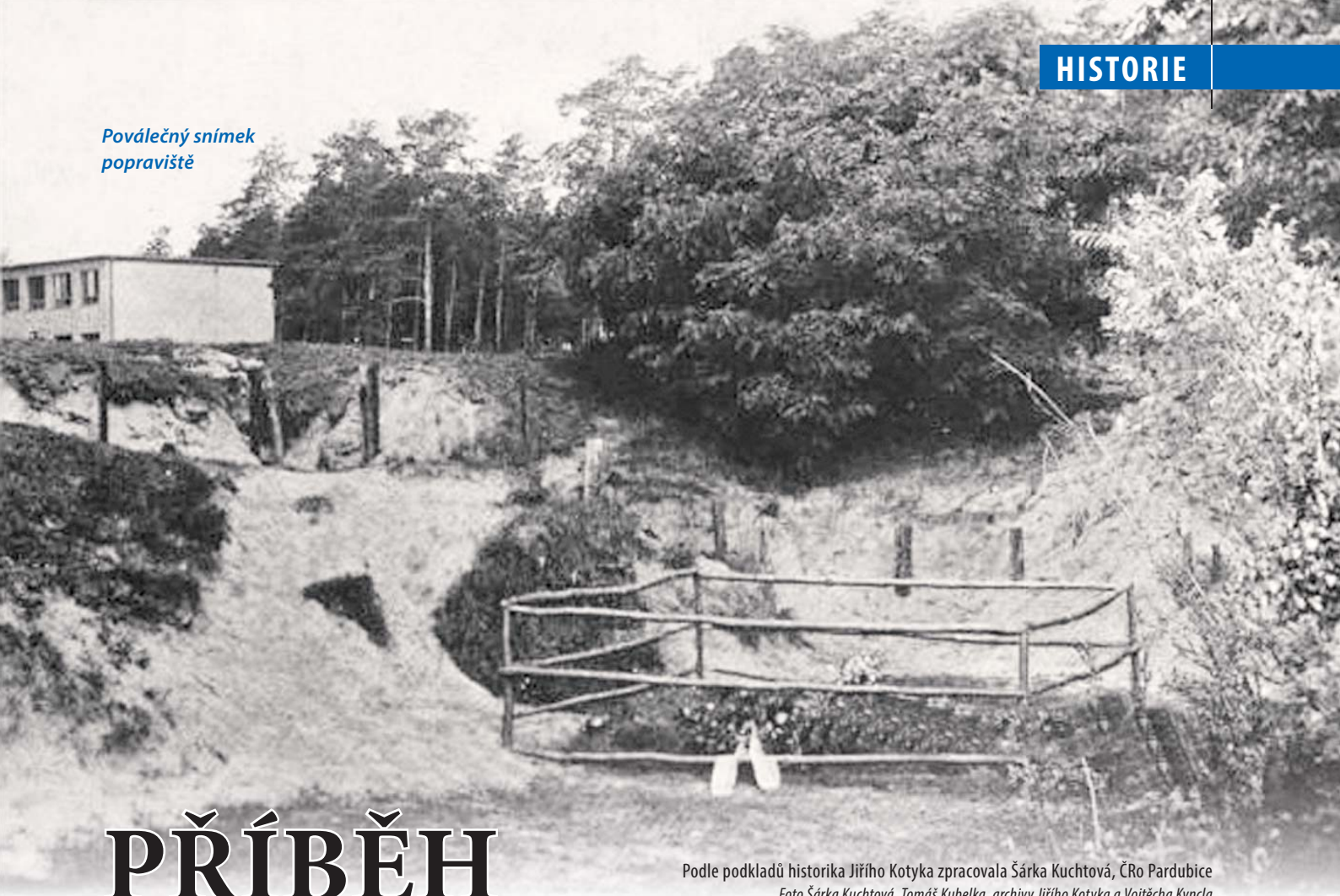
a spolků zde obdrželi z rukou patriarchy Tomáše Butty pamětní medaili k 100. výročí Církve československé husitské. Je na ní znak církve a portrét prvního patriarchy dr. Karla Farského. Zazněly zde také pozdravy zástupců české a zahraniční ekumeny. Společenské setkání bylo umocněno třemi vystoupeními Mladota Ensemble: Meditací na staročeský chorál Svatý Václave op. 35 Josefa Suka a díly Jana Zacha a Antonína Dvořáka. Prostor Brožíkova sálu viditelně upomíná na husitskou tradici dvěma obrazy od českého malíře Josefa Brožíka (1851–1901). První obraz znázorňuje Jana Husa (kol. 1371–1415) na koncilu v Kostnici a druhý obraz volbu Jiřího z Poděbrad (1420–1471) českým králem, která se odehrála na Staroměstské radnici v roce 1458. Od narození tohoto husitského krále v letošním roce uplyne 600 let.

Ke svému jubileu vydala a vydá Církev československá husitská několik publikací a prohlášení „Církev a společnost.“

V současné době epidemie se snaží Církev československá husitská stát po boku všem potřebným a pomáhat svým slovem i činem. Záhy po zavedení opatření na ochranu zdraví spustila stránky Církve Československá husitská v době koronaviru: <https://www.aktualne.cchsh.cz/>, na nichž mimo jiné zveřejňuje slova povzbuzení, pastorační materiály, video – bohoslužby a aktuální výzvy a informace z domova i zahraničí. Duchovní církve jsou v kontaktu nejen se svými farníky prostřednictvím internetových médií i telefonicky, mladí se zapojují do pomoci seniorům. Církve se modlí společně s dalšími církvemi za všechny nemocné, trpící, umírající a též za pomáhající. Kéž je nám dáno brzké uzdravení a překonání pandemie a v červnu a červenci se setkáme při dalších připravovaných akcích ke 100. výročí Církve československé husitské, ideálně na Svatodušní pondělí 1. června 2020 v Národním domě na Smíchově, kde to vše před 100 lety začalo, či chcete-li, vyvrcholilo. ■

Poválečný snímek
popraviště

PŘÍBĚH LARISCHOVY VILY IV

Podle podkladů historika Jiřího Kotyky zpracovala Šárka Kuchtová, ČRo Pardubice
Foto Šárka Kuchtová, Tomáš Kubelka, archivy Jiřího Kotyky a Vojtěcha Kyncla

Československá obec legionářská vlastní od roku 2015 Larischovu vilu v Pardubicích. Jde o výjimečný objekt a to nejen po architektonické stránce, ale především po stránce historické. Chodbami této vily se prohnaly evropské, ne-li světové dějiny. V roce 1885 si ji nechal postavit hrabě Jiří Larisch-Mönnich. Budova byla tak honosná, že ji místní už během stavby začali říkat Zámeček. Neuvěřitelný příběh Larischovy vily předkládáme ve čtyřech dílech. První část byla o rodině Larischů a jejich podílu na smrti následníka trůnu korunního prince Rudolfa (č. 1, 2019). Druhá část o majitelích z rodu Henckelů von Donnersmarck a zašlé slávě parforsních honů (č. 2&3, 2019). Třetí část seriálu se věnovala osobě hraběte Leopolda Fuggera, který v meziválečném období v Zámečku žil a dodnes se spekuluje, zda byl německým špiónem (č. 4, 2019). V tomto čísle Legionářského směru přinášíme závěrečnou část.

SCHUTZPOLIZEI V ZÁMEČKU

Za druhé světové války byl v Larischově vile umístěn záložní prapor německého policejního pluku tzv. Schutzpolizei. Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha byly v písničce v parku vily vztyčeny kůly a u nich probíhaly od 3. června do 9. července 1942 popravy. Mezi 194 lidmi zde byla popravena i pravnučka stavitele Larischovy vily Anna Žváčková. Těla obětí byla spalena v pardubickém krematoriu za nepřetržitého dohledu příslušníků gestapa. Ti si vždy po kremaci odváželi popel a sypali ho do řeky. V písničce Zámečku bylo 24. června 1942 zavražděno také 33 obyvatel vypálené osady Ležáky.

Atmosféru plnou strachu přibližují zápisky řidiče pohřebního ústavu Jaroslava Charypara:

„...vzpomínám si na ten den 24. června roku 1942. Prožíval jsem jej v napětí a rozčilení a předtucha něčeho zlého mne hnala z místa na místo. A pak to přišlo. Dostavil se jeden

Fotografii pardubického zámečku zachoval ve svém fotoalbu člen popravicí čety Heinz Barth

Snímek příslušníků popravčí čety a stejné místo, kde vznikl jejich snímek, v roce 2019

z těch německých vrahů a nařídil: ‚Připravte se, budete jezdit až do rána, ať máte dost benzínu.‘ V určenou hodinu jsem stál ve ztemnělém lese u Zámečku, kde třesky ještě výtřely katů a pak nastalo hrobové ticho. S hrůzou jsem sledoval stíny, které se pohybovaly mezi stromy. Náhle, jakoby ze země vyrostl, se objevil vedle mne můj průvodce, a tou proklatou němčinou spustil: ‚Komm, Kamerad, es ist schon fertig. Für heute genug Arbeit. Wir haben 33 Stück.‘ Práce – to svaté slovo smějí zneužívat pro svoje vraždění? Nedovedu vypsát a nikdy nedokážu slovy vyličít podívanou na 33 mrtvých těl, osvětlených kapesními svítilnami.... 33 dcer a synů českého národa tu leželo na jedné kupě se zkrvavenými obličejí, byli poházeni úmyslně pískem, s oděvem prosáklým krví. A tato jejich krev, věrná česká krev, prýštila z tolika ran v každém těle i po smrti se smísila v jedinou, velkou kaluž, již pomalu vsakovala rodná země.

Asi o půl jedenácté večer začali katané těla nakládat do mého vozu. S hrůzou jsem zjistil, že mezi mrtvými byli stařečkové a stařenky, a dokonce dvě dívky, sotva školet odrostlé. Nevím již, jak jsem to dokázal, neboť již jsem sotva udržel řídicí kolo, když jsem asi před 3. hodinou ranní dne 25. června jel s posledními mrtvými do krematoria. A teprve tam, ve světle, jsem poznal, jak příšerně byla všechna těla zohavena, že popravčí pacholci stříleli snad v opilství, neboť mrtví měli roztržštěné ruce, ba i nohy. A ti pochopové, kteří měli hlídat zaměstnance krematoria, mezi těmito ubitými žertovali jako na nejlepší zábavě. (...)

A druhý den nový rozkaz: Znovu zatápnět. A pro mne: V sedm večer, na obvyklém místě!“

VYPÁLENÁ OSADA LEŽÁKY

Nacisté zničili Ležáky 24. června 1942 jako trest za pomoc parašutistům z výsadku SILVER A. Ležácké obyvatele odvezli do pardubického Zámečku a zavřeli do sklepa, bylo mezi nimi i 13 dětí. Večer donutili ženy vynést děti na dvůr, naložit do autokaru

a vrátit se zpátky. Všechny muže a ženy starší 15 let zastřelili ještě téhož dne na nedalekém popravisti. Ležácké děti byly odvezeny do Prahy do Dykovy ulice, kde byl tajný útulek gestapa. Tam byly vyšetřeny, zda mají arijské rysy. Selekcí prošly jen sestry Štulíkové, které byly zařazeny do projektu Lebensborn. Ostatní děti poslali na smrt (s největší pravděpodobností zemřely ve zplynovacích vozech nedaleko Chelмна nad Nerem).

Z Jarmily Štulíkové se stala Camilla Paetel. Válku prožila v relativní bezpečí německé rodiny, která si ji osvojila. Vrácena do Čech byla v létě roku 1946, nemluvila česky a neznala své pravé jméno. Doma ji čekal dědeček s podlomeným zdravím z Buchenwaldu a ten se o ni a sestru, která se z Německa také vrátila, staral. Jarmilu osud připravil o maminku hned dvakrát a možná právě proto se později ona sama stala maminkou sedmi dětí.

KONEC VÁLKY NA ZÁMEČKU

Ještě před koncem války byl do prostor Zámečku umístěn český útvar požární policie. Ihned po válce se z popravisti stalo pietní místo, lidé přinášeli květiny a zapalovali svíčky. Hlavním řečníkem na prvním pamětním shromáždění byl Bohumil Laušman, poválečný ministr průmyslu, který měl k mnoha obětem popraveným během heydrichiády na Zámečku blízký vztah. V roce 1949 byl na místě popravisti odhalen památník, u kterého se každoročně pořádají piety.

Do Larischovy vily a přilehlých objektů se krátce po válce nastěhovali studenti Školy důstojnického dorostu. Československé armádě zůstaly tyto prostory až do roku 1956, kdy Larischovu vilu získal národní podnik Tesla, který do ní umístil administrativu. V parku během následujících let vyrostly výrobní haly, které byly vzhledem k utajené výrobě radiolokačních zařízení oploceňeny a střeženy. Natrvalo tak byla odříznuta

Pod všemi popravčími protokoly se podepsal Fritz Gottspennig, kterého v roce 1969 dopadla východoněmecká Stasi

Současný stav (před rekonstrukcí) sklepení zámku, kde byli drženi obyvatelé Ležáků před popravou

Larischova vila od popraviště. Písník se stal symbolem heydrichiády a v roce 1978 i národní kulturní památkou s názvem "Pietní území Zámeček v Pardubičkách".

SPOLEČNOST ZA ZÁCHRANU ZÁMEČKU A LEGIONÁŘI

Po konkurzu Tesly přešla vila do rukou tchajwanské společnosti FOXCONN CZ. Aby nedošlo k její devastaci, byla v roce 2008 prohlášena za městskou kulturní památku. O Larischovu vilu měly totiž v tu dobu zájem i soukromé subjekty, které plánovaly v jejích sklepích skladovat víno, případně zřídit restauraci. Na záchranu Zámečku, coby důležitého historického místa, vznikla společnost stejného názvu a ta v roce 2014 oslovila Československou obec legionářskou, zda nechce od Foxconnu budovu koupit.

Zástupci Československé obce legionářské poté předložili členům vedení společnosti Foxconn svůj záměr vybudovat v Larischově vile Muzeum heydrichiády. Jednatelům Foxconnu se projekt tak líbil, že společnost celý Zámeček prodala Československé obci legionářské za symbolickou jednu korunu. Ovšem s břemenem mnohamiliónových investic.

ZÁMEČEK JE VILA, NEBO POPRAVIŠTĚ?

V době působení podniku Tesla došlo k úplnému oddělení Larischovy vily a popraviště. Obě místa jsou dnes už národními kulturními památkami. Ve vile již probíhá rekonstrukce a kompletní přestavba a vybudování moderního památníku čeká i popraviště. Kvůli mnohapatrovým budovám bývalé Tesly půjdou tyto dva objekty historicky k sobě patřící jen těžko spojit. V roce 2019 ale společnost Foxconn poprvé po šedesáti letech umožnila projít jejich územím a při příležitosti 77. výročí Ležácké tragédie mimořádně zpřístupnila cestu spojující Larischovu vilu s popravištěm. „Z hluboké úcty k této historické události jsme u příležitosti pietní akce Oheň (bez) naděje rádi přispěli ke zpřístupnění cesty mezi Larischovou vilou a Památníkem Zámeček,“ uvedla za Foxconn Jitka Kratochvílová. „Do budoucna plánujeme v místě vybudovat branku, která bude sloužit k trvalému využití cesty při vzpomínkových událostech.“

Bouřlivá historie se prohnala Zámečkem. Hrabě Larisch postavil na zelené louce za městem honosnou vilu, která měla hostit nejvyšší evropskou šlechtu. Za Henckelů se Larischova vila stala skutečným zámekem i s parkem nevídané krásy. Mezi

Popraviště u Zámečku na poválečném snímku

válkami pak místem, o kterém se v tichosti mluvilo jako o špiónském doupěti. A šeptem se o Zámečku mluvilo i během druhé světové války, tím tišeji, čím ostřeji zněly popravčí výstřely z jeho zahrady během Heydrichiády. Na dlouhá léta se stal hroznou připomínkou nacistického běsnění.

Československá obec legionářská je rozhodnuta do Larischovy vily, tedy Zámečku, vrátit život. A dát mu nový smysl. S posláním, že nic nebude zapomenuto. ■

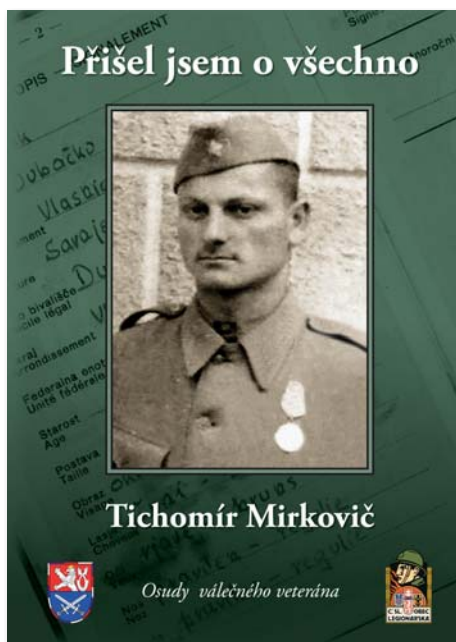
Vzpomínky místopředsedy ČsOL Tichomíra Mirkoviče

PhDr. Jan Valíček

„Když jsem v červnu 1946 při loučení řekl své babičce, že jedu do Československa, byla moc ráda a říkala mi, že Čechoslováci jsou velmi kulturní národ, všichni tam umí číst a psát. V jejich čele stojí král Masaryk, který je velký kamarád našeho krále Alexandra.“ (Tichomír Mirkovič)

V roce 2012 vydala Československá obec legionářská knihu vzpomínek Tichomíra Mirkoviče „Mé neblahé dětství a válka“. Od té doby, na základě podnětů z nejrůznějších stran, sepsal mnoho dalších textů věnovaných jak průběhu odbojové činnosti proti německým okupantům jeho rodné Jugoslávie během druhé světové války, tak i jeho poválečného života v jeho druhé vlasti, Československé republice, kam přišel po válce s řadou mladých lidí z Jugoslávie studovat a kde zůstal do dnešních dnů. Jako jugoslávského odbojáře a vlastence se ho však osobně také velmi dotkly události v Jugoslávii v první polovině devadesátých let dvacátého století, které v průběhu pouhých padesáti let vedly ke druhému, tentokrát již definitivnímu rozpadu původního státu Jugoslávie. Tyto události se bohužel neobešly bez velkých obětí na lidských životech. A stejně jako během druhé světové války, kdy byl úmyslně narušen jugoslávský národní odboj za využití tradičních rozporů mezi jednotlivými národy, totéž se opakovalo v devadesátých letech dvacátého století. Ovlivnitelnosti některých z jugoslávských národů příslibem pofiderních zisků či výhod bylo zneužito v obou případech. Ve druhém z nich vedla uměle zvenku rozdmýchaná a stále doutnající nesnášenlivost a nenávisť mezi jednotlivými národy federace k jejímu rozpadu.

Prvního ohrožení vlastního života se Tichomír Mirkovič dožil již ve velmi mladém věku, kdy mu na záchranu před ustašovci maminka zařídila nový křestní list, kde měl uveden o dva roky vyšší rok narození. Bylo to v období, kdy Němci a jejich spojenci na Balkáně zatýkali muže starší čtrnácti let a používali je jako „rukojmi“, tedy osoby, které popravovali odvetou

za partyzány zabitě či zraněné Němce. Všechny ukrutnosti války, přímá osobní účast v bojích, včetně vlastního zranění a vyléčení se z tyfu, zformovaly Tichomíra Mirkoviče do podoby odhodlaného bojovníka za mír, který nese jeho křestní jméno i příjmení. Na rozdíl od první knihy tato obsahuje mimo válečných vzpomínek a informací o jeho dětství také poválečné zážitky v Československu, bez příkras a idealizace. Ale i přes to, že politická situace v poválečném Československu se v průběhu let zcela změnila oproti původním představám mnohých jeho obyvatel, Tichomír Mirkovič vydržel a považuje stále Československo, či dnes Českou republiku, za jednu ze svých dvou vlastí.

Československá obec legionářská zásluhou projektu Péče ČsOL o válečné veterány vydala knihu, jež líčí životní osudy bratra Tichomíra Mirkoviče z jeho úhlu pohledu, jeho osobní zážitky z několikaletých bojů proti Němcům, Italům, četníkům a ustašovcům. Některé informace v knize nemusí vždy úplně odpovídat reálné situaci, mohou být ovlivněny osobním přístupem autora a především velkým časovým odstupem od prožitých událostí a sepsáním vzpomínek. Proto žádáme čtenáře o určitou shovívavost, jak u části věnované událostem z období druhé světové války, tak i občanské války v Jugoslávii v 90. letech dvacátého století.

V některých částech kniha pohladí, na řadě míst čtenář ucítí varovně vztyčený ukazovák. A právě upozornění na všechny hrůzy, které se udály v Jugoslávii v posledních šedesáti letech dvacátého století a nutnost vyvarovat se obdobných chyb v rámci Evropy i celého světa, je hlavním smyslem knihy vzpomínek válečného veterána Tichomíra Mirkoviče. ■

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 27. března 2020, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

LEGIOVLAK 2020

2014 - 2020
100
LET LEGII

POZASTEVENO KVŮLI EPIDEMII COVID-19 NÁHRADNÍ MAPA TRASY BUDE VČAS ZVĚŘEJNĚNA

- Plzeň - 15. - 22. 3.
- Milevsko - 24. - 29. 3.
- Jihlava - 31. 3. - 5. 4.
- Velké Meziříčí - 7. - 12. 4.
- Zruč n. Sázavou - 14. - 19. 4.
- Pardubice - 21. - 26. 4.
- Vamberk - 28. 4. - 3. 5.
- Olomouc - 5. - 10. 5.
- Ostrava - 12. - 17. 5.
- Zlín - 19. - 24. 5.
- Sokolnice-Telnice - 26. - 27. 5.
- Brno - 30. 5. - 7. 6.
- Velké Opatovice - 9. - 10. 6.
- Skuteč - 12. - 14. 6.
- Kralupy n. Vltavou - 16. - 21. 6.
- Praha - 23. 6. - 5. 7.
- Nymburk - 7. - 12. 7.
- Nové Město n. Metují - 29. 7. - 2. 8.
- Červený Kostelec - 4. - 6. 8.
- Martinice v Krkonoších - 8. 8.
- Novo Hradíště - 11. - 16. 8.
- Hradec Králové - 18. - 23. 8.
- Hrástec - 30. 8. - 5. 9.
- Liberec - 7. - 9. 9.
- Hradec nad Moravou - 15. - 20. 9.
- Česká Lípa - 27. 9.
- Děčín - 28. 9. - 4. 10.
- Ústí n. Labem - 6. - 11. 10.
- Františkovy Lázně - 13. - 18. 10.
- Karlovy Vary - 20. - 25. 10.
- Žatec - 27. 10. - 1. 11.
- Louny - 3. - 8. 11.
- Slaný - 10. - 15. 11.
- České Budějovice - 17. - 26. 11.

www.legiovlak.cz

Ministerstvo dopravy
České dráhy
Cargo
Rádio vašeho kraje
Česká televize
Český rozhlas

Změna termínů a trasy vyhrazena.

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Blůza generála Stanislava Čečka

Stanislav Čeček (1886–1930) se do vlasti vrátil jako generálmajor ruských legií mezi posledními v roce 1920. V nové československé armádě působil na Generálním inspektorátu a jako zástupce náčelníka hlavního štábu.

Potřebné vojenské vzdělání si Čeček doplnil v letech 1921–1923 na francouzské válečné škole. Po návratu vedl vojenskou kancelář prezidenta Masaryka a stal se šéfem Leteckého odboru Ministerstva národní obrany. V roce 1929 byl jmenován na vytouženou velitelskou pozici jako velitel 5. pěší divize v Českých Budějovicích. V květnu 1930 vážně onemocněl následkem válečných útrap a pracovního vypětí. Zemřel v Českých Budějovicích 29. května 1930.

Blůza generála Stanislava Čečka je vyrobena dle Úpravy vycházkového stejnokroje vojenských gázistů z prosince 1924, platné od počátku následujícího roku. Je zhotovená z česané příze barvy khaki, skládá se ze dvou přednic, dvojdílného zadku, dvou rukávů, dvou kapes

náprsních, dvou kapes bočních a přeloženého límce. Na vrch přišívané kapsy náprsní jsou uprostřed opatřeny přehyby, boční kapsy jsou měchovitěho tvaru. Otvory obou párů kapes jsou kryty patkami, které se zapínají na malý stejnokrojový knoflík. Na pravé přednici je sedm velkých knoflíků, na levé sedm obšitých dírek. Všechny knoflíky jsou zlacené, s vyraženou iniciálou ČS. Límeček se zapíná na dva háčky a je vysoký 5,5 cm. Ve vzdálenosti 10 cm od ústí je rukáv přeložen a prošit. Zadek blůzy je opatřen 30 cm dlouhým rozparkem. Na límcích jsou našity šarlatově červené výložky se zlatou dracounovou výšivkou lipových ratolestí. Na místo obvyklého límečového čísla byl pro generály zaveden kulatý zlatý odznak s motivem čs. lva. Vycházkové nárameníky ze zlaté dracounové stuhu jsou napevno našité v ramenním švu a jsou lemovány šarlatově červeným výložkovým sukmem. Jediným distinkčním odznakem na nárameníku je postříbřená pěticípá hvězda. Nad levou náprsní kapsou jsou v pěti řadách napevno našity stužky obdržených řádů a vyznamenání.